

UKDE KİTAPLIĞI: 81

Editör:
Serdar YAKAR

Baskı – Cilt:
LAZER OFSETMatbaa Tesisleri Ban ve Tic. Ltd. Őti.
Kazım Karabekir Cad. 95/1-A İskitler-ANKARA
Tel: 0 312 341 23 70 – 72 Fax: 0 312 342 28 98
lazerofset@mynet.com www.lazerofset.com.tr
T.C. Kùltür Bakanlığı Basım Sertifika No: 15108

Baskı Tarihi :
Mart 2010

UKDE

KAHRAMANMARAŞ EVLİYALARI

Derleyen:
M. Tahir GÖREN

UKDE KİTAPLIĞI
2010

M.Tahir GÖREN

1942’de babasının görev gereği bulunduğu İzmir’de doğdu. Orta ve lise eğitimini babasının görev yaptığı Nizip, Kilis ve Tokat’ta tamamladı.

1961 yılında askere gitti. Asker dönüşü Yıldız Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği bölümüne girdi. 1970 yılında buradan mezun olup Sümerbank Kahramanmaraş Pamuklu Sanayii müessesesine girdi. 1974 yılında çalıştığı kurum adına İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi’nde master yaptı. Aynı kurumun Nevşehir, Sivas, Karaman, Isparta, Diyarbakır fabrikalarında Müessese Müdürlüğü yaptı. Genel Müdürlükte çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1999’da Teftiş Heyeti Baş Müfettişliği’nden kendi isteği ile emekli oldu. Çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleleri vardır.

Evli ve iki kız, bir erkek evladı bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

İthaf.....	7
Teşekkür.....	9
Gerekçe.....	11
I) Veli, Evliya Kimdir? Kur'anı Kerim ve Sünnetteki Yeri.....	15
II) Evliyanın Allah (C.C.) Katında Derecesi.....	17
III) Evliyanın Meşhurları, Kurdukları Tarikatler ve Bu Tarikatlerin Eğitimini Sağlayan Kitaplar.....	20
1) Eshab-ı Kehf (k.s.a.).....	22
2) Malik bin Eşter (r.a.).....	30
3) Hazifet-el Mer'aşî (k.s.a.).....	33
4) Ebu Ömer Abdullah İbn-i Yezid'ül Zehl-ül Mer'aşî (k.s.a.).....	35
5) Ebu Cafer el Mehdi (k.s.a.).....	36
6) Osman Baba (k.s.a.).....	37
7) Saçaklızade Osman Efendi (k.s.a.).....	39
8) Saçaklızade Mehmet Efendi (k.s.a.).....	42
9) Derdiment Dede (k.s.a.).....	45
10) Çomaklı Baba (k.s.a.).....	49
11) Müftü Kanadıkırık Ali Efendi (k.s.a.).....	50
12) Şeyh Adil Devletlû (k.s.a.).....	52
13) Kuddusi İbrahim Efendi (k.s.a.).....	56
14) Borkü Delik Hasan Efendi (k.s.a.).....	57
15) Şeyh Hüseyin Efendi (k.s.a.).....	59
16) Abdul Gaffar Baba (k.s.a.).....	62
17) Muhammed Hilmi Darendeve (k.s.a.).....	65

18) Müftü Kanadıkırık Mustafa Efendi (k.s.a.).....	70
19) Müderris Şakir Efendi (k.s.a.).....	74
20) Duruş Efendi (k.s.a.).....	77
21) Abid Efendi (k.s.a.).....	80
22) Darendeli Ahmed Vehbi Efendi (k.s.a.).....	84
23) Memiş-i Tahir Efendi (k.s.a.).....	87
24) Hacı Ahmet Paksu (k.s.a.).....	92
25) Şeyh Seyyid Ali Sezai Efendi (k.s.a.).....	96
26) Müftü Hafız Ali Efendi (k.s.a.).....	99
27) Elbistanlı Karpuzoğlu Hacı Ahmed Efendi (k.s.a.).....	105
28) Elbistanlı Cüceğaçoğlu Hacı Mustafa Efendi (k.s.a.).....	107
29) Elbistanlı Mekkeli Efendi (k.s.a.).....	112
30) Korkmazlı Abdullah Efendi (k.s.a.).....	115
31) Berberzade Ömer Özcan (k.s.a.).....	120
32) Seyyid Muhammed Masum Haşimi (k.s.a.).....	124
33) Muşlu Ahmed Fethullah Camii.....	126
<i>(Allah hayırlı uzun ömürler ve hayırlı akıbetler versin)</i>	
Son Söz.....	130
Kaynakça.....	132

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İTHAF

Nacizane bu derlememizi 1957’de, karayoluyla gittiği Hacc için, ilk defa Maraş’tan geçen ve bu hatırasını bu fakire (bu fakir; ifadesiyle, derleyen kendini ifade etmektedir) emanet eden, mürşidim, efendim Mehmet Zahid Koktu (KSA) ve onun hayrül halefleri M. Esad Coşan (KSA) aziz hatıralarına ithaf ediyorum.

İthafa vesile olan menkıbeler şöyle:

Dr. Nihat Ongun, karayoluyla Hacc gidişinde bizi Maraş’a davet etmişti. Şehri gezdirme esnasında bizi, şehrin ortasında bulunan kaleye çıkarttı. Burçlardan, şehri bize göstererek anlattıktan sonra orada bulunan kahvehane (veya gazino)’de bizlere meşrubat içerek oturabileceğimizi teklif etti. O sırada masamıza gelen garsonla aramızda şu konuşma geçti:

- Buyurun efendim! Çay, kahve, mayam şerbeti, ayran ne emredersiniz? Bizler:

- Karlı ayran, Lütfen!. Dedik. O sırada aynı garson yanımızdaki masaya da aynı soruları sordu. Yanımızdaki masadaki misafirlerden biri:

- Bize bira!. Dedi. Biraz sonra garson elinde iki sürahi ile dönüp, birini bizim masamıza bıraktıktan sonra, öbür sürahiyi de yanımızdaki masaya bıraktı ve;

- Bizim burada müskirat bulunmaz!. Siz de mis gibi ayran için!.. Dedi ve masadan ayrıldı. “Garsonun gayret-i diniyesi hoşuma gitti” buyurdular.

Yıldırım Alkış anlatıyor:

1999’da Esad Coşan hocamız (KSA)’ın Hollanda’ya geçtiğini duyduk. Bir gurup Maraşlı arkadaşıla ziyaretine gittik, çok memnun oldular ve memnuniyetlerini; “Eğer dekrar Türkiye’ye dönersem Kahramanmaraş’a yerleşeceğim!..” diyerek ifade buyurdular.

Allah (c.c.) her ikisine de rahmet etsin ve hepimizi cennette cemmetsin, amin.

TEŞEKKÜR

Bu kitabın hazırlanması esnasında benden ellerindeki kıymetli bilgileri ve belgeleri esirgemeyen, Allah (c.c.) dostları, dostlarım;

- Mustafa S. Uslu,
- Necmeddin Gevri,
- Hüseyin Bahar,
- Hacı Ömer Paksu,
- Abdullah İnceikli,
- Ekrem Hocaogulları,
- Behzat Türkkahraman,
- Cemal Nar,
- Ömer Kaya,
- Yıldırım Alkış,
- Serdar Yakar,
- Kamil Abacıoğlu,
- Fethi Şenel,
- Yaşar Alpaslan,
- Halil Bilginer,
- Durdu Mehmed Yiğitalp,
- Vehbi Arslantürk,
- Mustafa Özcan,
- Hakkı İnce,

- Mehmet Özcan,
- Mehmed Özger,
- Mustafa Ramazanoğlu,
- Hacı Parlak,
- Nevzat Şirin,
- Fehmi Okumuş,
- Yalçın Özalp,
- Hilmi Vakkasoğlu,
- Vakkas Vakkasoğlu,
- Ali Rıza Bağrıaçık,
- Kasım Erzurumluoğlu,
- Arif Bilgin,
- Mehmet Göçer,
- Ahmet Özalp.

Çalışmamızın kitaplaşması aşamasında bizzat bilgisayara temize çekilmesine yardımcı olan; Merdan Çevre Kültür Derneği Başkanı Salih Özsağır ve Yönetim Kurulu üyelerine, bilgisayar yazılımı yapan Ali Karapatlak ve Orhan Ermeşdan'a, emeği geçen tüm Ehlidil'e burada teşekkürü bir borç bilirim.

GEREKÇE

Niçin Kahramanmaraş Evliyaları?.

Allah'ın (c.c.) ilk emri: “OKU!..”

Bu yüzden hep okudum, hep dinledim makul bir gerekçesi olmadıktan sonra yazmadım.

Bu “GEREKÇE” mi, okuduktan sonra siz de umarım bu satırların yazarına hak vereceksiniz. Çocukluk ve gençlik yıllarım, rahmetli babamın memuriyeti dolayısıyla gurbette geçmesinden midir, nedir? Bilemiyorum.

İşte o yıllarda, annemden hikaye yollu şöyle bir şey duymuştum:

1920'deki Maraş harbinden sonra, az bir miktarda yaşlı ve çocuk, Ermeni çeşitli sebepler dolayısıyla Fransızla birlikte kaçamamış, nasibleri sayesinde kendi istekleriyle, İslam'ı seçerek Müslüman olmuşlar, dedelerimizle, amca, dayı teyzelerimle birlikte yaşamış ve ahirete intikal etmişler.

İşte o zamandan kalan bir ayağı aksak bir kadıncağız, Fadıma ismini alarak, şimdi Tıp fakültesi hastahanesinin alt tarafına tesadüf eden ve o zaman adına; “Ark başı” denilen bir semtte yaşamını çevre desteği ile sürdürüyormuş. İhtiyaç için evinden dışarı çıkışında, mahallenin çocukları toplanıp, kadıncağızı kızdırmak için bağıryorlarmış:

- Heyy total mama. Bizimkiler sizinkileri nasıl kovdu ama?!

Kadıncağız çaresiz:

- Yavrum böyle seylemeyin, üzülüyorum ben artık müslümanım elhamdülillah! demesine rağmen çocuklar yaramazlıkta ısrarlarını sürdürürlermiş.

Bu durum devam edince canı burnuna gelen, Fadıma teyzemiz çocuklara:

- Yavrum niye böyle söylüyorsunuz?. 1308 (1892)'den sonra, harpler dolayısıyla Maraş'ta genç mi kalmıştı? Ya kırk yaşın üstünde ya da sizin gibi çocuklar kalmıştı. Harbi sanki bunlar mı kazandı?. Siz yeyin için de o havada uçan, beyaz atlı, mor cübbeli, yeşil sarıklı suvari ermişlerinize dua edin, teşekkür edin. Bizimkiler onlara da silah sıktılar, onlara kurşun işlemediği gibi, geri gelip kurşun sıkkanı öldürdü. İşte bizimkiler bu yüzden bırakıp kaçtı, deyivermiş.

Bu olaydan sonra, o çocukların anne babaları çocuklarını azarlamışlar bir daha olay olmamış.

Annem, bu hikayeden sonra:

- Ahh gözünü sevdiğim Maraş, hiç boş değildir, her bir tepesinde bir evliya yatar!. Kuzey doğuda Derdiment Dede, doğuda Çomaklı Baba, orta aladanda Alaiddin Devletlû, güneyde Malik Ejder, Ökkaşiye Hazretleri (Ükkaşe R.a.), Afşin'de, Eshab-ı Kehf, Şeyh Adil Devletlû ve daha kim bilir adı sanı kaybolmuş nice evliya şüheda!

Bunun üzerine rahmetli babam:

- Benim gençliğimde bile vardı, ben onların zikir meclislerine sohbetlerine yetiştim, Gözü Bağlı Şeyh, bana; “Hergün Kur'an-ı Kerimden on sayfa oku ve bir de Delail-i Hayrat oku!” diye ders verdi, demişti.

Yazları ailece Maraş'a geldiğimizde kendi geçmişlerinin kabrini ziyarete giderken beni de beraberinde götüren babam; bu ziyaretlerde, “Şurada

Şeyh Adil (k.s.a.) yatıyor, şuna da bir fatiha üç ihlas okuyalım!. Şurada Abid Efendi (k.s.a.) bir fatiha üç ihlasta şuna okuyalım!..” der onları da gezdirirdi.

İstanbul’da geçen yüksek tahsilimden sonra, memuriyet hayatım otuz yıl sürdü, oniki tayin yaşadım, işim dolayısıyla Türkiye’nin neredeyse (üç vilayet hariç) gezmediğim yeri kalmadı. Her gittiğim vilayetin evliyalarının ve tasavvufi topluluklarını tanıma, ölmüş evliyalarını ziyaret şansım oldu. Emekli olup (1999)’da K.Maraş’a yerleşince K.Maraş evliyalari ile ilgili bilgi aradım. Neredeydi o rahmetli babamın sözünü ettiği zatların mezarları?.. Neredeydi bu geçmiş muhterem zatların hakkında bilgi?. Bibliyografyadaki kaynakların dışında maalesef sağlıklı kaynakta yoktu. İğne ile kuyu kazar gibi, iki sene kütüphaneler, kitaplar, insanlar sora, araya işte şu elinizde tuttuğunuz naciz derleme meydana geldi. Tam müsveteleri temize çekerken, tarihçi Sayın Yrd.Doç.Dr. Yalçın Özalp’ın böyle bir araştırmasının bulunduğunu, kadim dostum Sayın Mehmet Bilal haber verdi, hatta araştırmayı da bana lütfedip verdi. Okudum, gösterdiği kaynaklardan ulaşamadığım olmamış. Yine de bazı zevatı kıramın menkıbelerinde, geçen bazı ayrıntıları yakalamam hususunda yardımcı oldu, sağ olsun.

Umulur ki daha ehil eller vasıtasıyla, daha derinlemesine araştırmalar yapılsın ve memleketimizin manevi dinamikleri meydana çıkartılsın, unutulup gitme tehlikesinden uzak olsun.

Tevfik ve hidayet Allah’tan (c.c.) dır.

M.Tahir GÖREN

1) VELİ, EVLİYA KİMDİR, KUR'AN-I KERİM VE SÜNNETTEKİ YERİ

Tarif: Allah-û Tealanın emirlerini tutup nehiyelerinden (yasakladıkları şeyler) sakınan, görünüşte Rabbının zikrini dilinden ve gönlünden düşürmeyen, Allah'ında onu sevip kullarına sevdirdiği kimselere Evliya, Evliyaullah veya kısaca veli denir.

Kuran-ı Kerim'in Yunus suresi 62. ayetinde Cenab-ı Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

“Biliniz ki, Allah-û Tealanın evliyası için azab korkusu yoktur. Nimetlere kavuşamama üzüntüsü de çekmezler!”

Peygamberimiz (S.A.V.)'den rivayetle Sahih-i Buhari'de geçen bir kutsî hadiste:

“Evliyamdan birine düşmanlık eden, bana harb ilan etmiş olur!” buyurulmaktadır.

Ebu Nuaym el İsfahani'nin “Hilyet-ül Evliya” kitabında geçen bir hadis-i şerifte;

“Evliya görülünce Allah-û Teala hatırlanır.”

Aynı kitapda geçen başka bir hadis-i şerifte de:

“Ümmetim arasında her zaman kırk kişi bulunur, bunların kalbleri, Hz. İbrahim (a.s.) kalbi gibidir. Allah-û Teala onlar sebebi ile kullarından belaları giderir. Bunlara “EBDAL” denilir. Onlar bu dereceye Namaz ve Oruçla yetişmediler!.”

Abdullah bin Mesûd (r.a.):

**“Ne ile bu dereceye ulaştılar ya Resullah?”
Diye sorunca Resulullah (S.A.V.):**

“Cömertlik ve Müslümanlara nasihat etmekle!” buyurdular.

Evliyadan, 2. bin'in yenileyicisi İmam-ı Rabbani (k.s.a.) da Allah-û Teala'nın evliyasının büyük günah işlemekten mahfuz (korunmuş) olduğunu ifade etmektedir.

II) EVLİYANIN ALLAH (C.C.) KATINDA DERECEŚİ

Peygamberimizin etrafında bulunan, sahabe; bizzat vahyin inişine şahit olmaları ve Ahir zaman nebisinden mucizeler görmeleri dolayısıyla çabucak inkişaf etmiş, hepsi de Allah'a (c.c.) kulluk ve yakınlıkta, Peygamberlerden (A.S.) sonra velilerin erişemeyeceği bir makama yükselmişlerdir.

Bu sahabeden on tanesi de (Aşere-i Mübeşşere) daha sağlıklılarında bizzat Efendimiz (S.A.V.) tarafından cennetle müjdelenmiştir. Cennetle müjdelenen sahabelerin dört tanesi aynı zamanda Hulafa-i Raşidin (Dört halife sırasıyla Ebu Bekr, Ömer, Osman ve Ali) (R.A.) diye bilinir ki, Peygamber (A.S.) tarafından özel ilimlerle techiz edilmişlerdir. Bu hususlarla ilgili bilgiler geniş bir şekilde "Menakib-i Cihar Yâr-i Güzin" isimli kitabta geçer. Yukarıda sözünü ettiğimiz özel bilgiler sayesinde ki, Efendimiz (S.A.V.):

"Kıyamete kadar gelecek müminlerin imanını bir kefeye koysak diğer kefeye de Ebu Bekr'in imanını koysak, muhakkak ki Ebu Bekr'in imanı ağır gelirdi" buyurmuşlardır.

Yine Hz. Ali (K.V.) için:

"Ben ilim beldeysiysem Ali'de kapısıdır" buyurmuştur.

Bu hususta en çok hadis rivayet eden sahabe Ebu Hureyre (R.A.) ta: **"Biz, size; bize anlatılanın yarısını söyledik, öbür yarısını söylemiş olsaydık bu baş (kendi**

başını gösteriyor) bu gövde (kendi gövdesini gösteriyor) üzerinde durmazdı!.." buyururlar.

Bütün bunlardan anlaşılacağı vech ile insanların hepsinin bu sırları (Ledün ilmi) anlayamayacağını veya yanlış anlayacağını düşündükleri için bu sırlara ehil kimselere söylenmiş, bu yüzden de daha başlangıçta, Hz. Ebu Bekr (R.A.) ve Hz. Ali (K.V.)'den bu sırları alan Zevat-ı Kiram, bu sırları ehil olanlara vermiş, onların da özel sohbetlerle yetişmeleri sağlanmıştı.

Mezheb imamımız, İmam-ı Azâm Ebû Hanife (R.A.)'ın iki menkıbesiyle, olaya bakış açısını da tesbit edelim:

Amam-ı Azam, Bağdat'ta talebelerine ders okuturlarken; kapıya bakıyor, oradan geçen bir şahsa hürmet gösterme ihtiyacı duyarak ayağa kalkıp ellerini kavuşturuyor. (Namazdaki kıyam vaziyeti gibi.) Biraz sonra durumunu bozup tekrar kürsiye oturuyor. Bu durum talebelerin dikkatini çekiyor bakıyorlar, geçen şahıs; Bişr-i Hafî (k.s.a.), tabi onun durumunu bilmedikleri için soruyorlar:

- O kim ki hocam! Garib derviş'in biri? Siz ilim deryasınız, O size ayağa kalksın!..

Bunun üzerine İmam-ı Azam (R.A.):

- Evladım, biz Allah'ın (C.C.) şeriatı ile uğraşıyoruz, Onlar bizatihi Allah'ın (C.C.) kendisiyle uğraşıyorlar!. Diye, hadiseyi tesbit etmişlerdir.

Yine İmam-ı Azam (r.a.) çağdaşı İmam-ı Cafer-i Sadık'ın ilminden çok istifade etmiş, vefatından önceki hastalığı esnasında; "Son iki sene olmasaydı Numan helâk olmuştu!.." buyurması da bu yakınlıktan olsa gerektir, Allahû âlem.

Hicri 200'den sonra gelen Evliyaullah kitab telifatıyla birlikte, kendilerini Allah'a (C.C.) yaklaştıran yollarının metodlarını da vaaz etmeye başlamıştır.

Cüneyd-i Bağdadi (k.s.a.)'ın mektubatı bu konudaki ilk telifat olarak örnek teşkil eder.

Hicri 400'den sonra ise, önce Abdulkadir Geylanî (k.s.a.), Muhyiddin İbn-ül Arabî (k.s.a.), Abdülkerim Ceylani (k.s.a.) nihayet Hicri 2. binin yenileyicisi İmam-ı Rabbani (k.s.a.) ve daha sonra gelen zevat-ı muhteremler tasavvufu, tarikatlar halinde ekolleştirmişler telif eserleriyle de bunları ölümsüz kılmışlardır.

III) EVLİYANIN MEŞHURLARI, KURDUKLARI TARİKATLER VE BU TARİKATLERİN EĞİTİMİNİ SAĞLAYAN KİTAPLAR

Başlangıçta, Allah Resulünden (S.A.V.) zikir ve murakebe telkini alan ve bu hususlarda da biât eden, hulefa-i Raşidin (R.A.) sonraları Hz. Ömer (R.A.) ve Hz. Osman (R.A.) ait yollar inkitaya (kesinti) uğramış, sadece Hz. Ebu Bekr (R.A.) ve Ali (K.V.) hazeratının yolları sağlam silsileler halinde kendilerinden sonraki kuşaklara intikal etmiştir.

Bu sağlam intikaller neticesinde; Nakş-i Bendiyye, Kadiriyye, Şazeliyye, Bedeviyye, Kübreviyye, Mevleviyye, Halvetiyye, Bektaşiiyye vs. gibi tarikatler kurulmuş bu çerçevede şu kitaplar da telif edilmiştir.

Nakşibendiyye tarikatının kitapları: Mektûbât-ı Rabbani, Reşahât, Nefehât-ül Üns, Risale-i Kudsiye, Hitabe-i Muhammed Parisa, Miftahulkulûb, Miftahulmugayebe, İnsan-i Kamil, El İbriz vs.

Kadiriyye tarikatı kitapları: Risale-i Gavsiye, Behçet-ül Estrar, Günyetüt Tâlibîn, Kalaidül Cevahir, Fütuhül Gayb, Nefahât-ül Kuds vs.

Şazeliyye tarikatı kitapları: Hikemibniatâ Essikenderi.

Bedeviyye tarikatı kitapları: Behcet ül Bedevi, Şehr-i Metni Gaye, Vaseye vs. dir.

Kübreviyye tarikatı kitapları: Mirsâlül İbad, Usûlulaşere, Fevâihulcema

Mevlevi tarikatı kitapları: Mesnev-i Şerif, Fih-i Mafih vs.

Halvetiyye tarikatı kitapları: Miyar-ül Ūlûm ve Tercüme-i hâl şerhi.

Celvetiyye tarikatı kitapları: Ruhûl Beyan (tefsir), Kitab-ül Hak, Kanz-i Mahfi, Mecalis-ül Erbain vs.

Bektaşiyye tarikatı kitapları: Hitab-ül Beyân, Makalât vs.

Eşrefoğlu Rumî tarikatı kitapları: Müzekkin Nüfus ve Menakıb kitaplarından istifade edilebilir.

Şimdi artık evliya hakkında bu genel bilgileri verdikten sonra Kahramanmaraş'ımızın evliyelerine, onların ulaşabildiğimiz kadar hayat hikayelerine, menkıbelerine, kelim-ı kibarlarına geçebiliriz.

1) ESHAB'UL KEHF (k.s.a.)

Cenab-ı Hakk (C.C.) bu evliyeler topluluğu için Kelam-ı Kadîm'inde özel bir sûre indirmiştir. Tevatür derecesindeki ittifak dolayısıyla gerek İslamî kaynaklarda, gerekse Hıristiyan kaynaklarındaki bilgilere göre olay Milat'tan sonra M.S. 145 ila 200 tarihleri arasında geçmiş, mağarada tekrar uyanışları ise M.S. 450 - 500 seneleri arasında olmuştur.

Şimdi olayın geçtiği Kehf suresi hakkında bilgi verelim: Bilindiği gibi Kahf suresinin tamamı Mekke'de nazil olmuş, yani tamamı Mekkî ayetlerden müteşekkil 110 ayetten oluşmaktadır. Bu ayet Kur'an'ın tertib sırasına göre 18. suresidir. Surede, geçen ilk kıssa da Kehf eshabının kıssasıdır. Kıssa, 9. Ayet'ten başlayarak 26. ayete kadar devam eder ve mealen şöyledir:

“(Habibim) Sen bizim ayetlerimiz içinde (yalnız) Kahf ve Rakîm'in şayan-ı ibret bir şey olduklarını mı zannedersin?.

Gençler mağaraya sığındıklarında; Ey Rabbimiz!.. Bize taraf-ı ilahinden bir rahmet ver. Bizim işimizde bize bir başarı hazırla!.. dediler.

Bunun üzerine onların kulaklarına mağarada bir çok seneler süren bir mühür vurduk!..

Sonra onları, yattıkları müddeti hangi zümrenin daha iyi hesap ettiğini bilmek için onları uyandırdık!.

Biz onların haberlerini sana doğru olarak hikaye ederiz!. Onlar Rablerine iman etmiş gençlerdi. Biz de, onların hidayetlerini artırmıştık!.

Ayağa kalkıpta; Bizim Rabbımız göklerin ve yerin Rabbi'dir!. Biz Ondan başkasına ilah deyip tapmayız!. Taparız dersek yalan söylemiş oluruz!. Dedikleri zaman onların kalplerine metanet verdik!.

İşte bu bizim kavmimiz, Allah'tan (c.c.) başka bir ilah edindiler. Bari bize bundan apaçık bir delil getirselere ya!.. Allah'a karşı yalan yere iftira edenden daha zalim kim vardır!.. Dediler.

İçlerinden biri; Madem ki siz onlardan ve Allah'tan başka taptıklarından ayrıldınız o halde mağaraya sığının!. Rabbınız size rahmetini yayar ve başınızdaki iş'te, size kolaylık hazırlar!.. Dedi.

Güneş doğduğu zaman mağaranın sağ tarafına yönelir battığı vakit'te onların sol tarafından batardı. Kendileri ise oranın geniş bir yerinde idiler. Bu Allah'ın ayetlerindendir. Allah kime hidayet ederse o, doğru yola erdirilmiştir. Kim'de şaşırtırsa artık onun için hiçbir zaman irşad edici yar bulamazsın.

Sen onları uyanık kimseler sanırsın. Halbuki onlar uyuyanlardır. Biz onları gah sağ yanlarına, gah sol yanlarına çeviriyorduk. Onların köpekleri de mağaranın giriş yerinde, iki ön ayağını uzatıp yatmakta idi. Eğer onları görebilseydin, mutlaka onlardan yüz çevirir kaçardın ve her halde içiniz onlardan korku ile dolardı!..

Bunun gibi onları aralarında soruşsunlar diye uyandırdık da içlerinden bir sözcü dedi ki; Ne kadar eğleştiniz? (Bazıları) Bir gün yahut bir günün bir parçasında eyleştik!. Dediler. Diğerleri de; Ne kadar eğlendiğimizi Rabbımız daha iyi bilendir!. Şimdi siz birinizi bu gümüş para ile şehre gönderin de baksın onun hangi yiyeceği daha temizse ondan size bir rızık getirsin.

Orada çok nazik hareket etsin, bizi hiçbir kimseye sakın hissettirmesin!. Dediler.

Çünkü onlar size galebe ederlerse sizi ya taşla öldürürler, yahutta sizi zorla, kendi dinlerine döndürürler. Bu taktirde ebedi felah bulamazsınız!..

Böylece, (kullarımızı, müminleri) onların ahvaline muttali kıldık ki, Allah'ın (tekrar dirilteceği) vaadinin şüphesiz bir hak olduğunu, kıyamet (in vukuunda) da hiçbir şüphe bulunmadığını bilmiş olsunlar. O sırada onlar, bunların işini aralarında nizahlaşıyorlardı. Bunun üzerine; Onların etrafına bir bina yapın dediler. Onların işine galip (ve vâkıf) olanlar ise, mutlaka yanlarında bir mescit edineceğiz!.. Dediler.

(Sayıları) üçtür, dördüncüleri köpekleridir diyecekler. Beştir, altıncuları köpekleridir diyecekler (ikisi de) gaybı taşımaktır. Yedidir, sekizincileri kelpeleridir!. Diyecekler. Söyle ki; Rabbim onların sayısını daha iyi bilendir. Onları (insanların) birazından başkası bilemez!.. O halde bunlar hakkında zahiri bir münakaşadan gayri ile mücadele etme. Bunlara dair içlerinden hiçbir kimseden fetva isteme!..

Hiçbir şey hakkında; Ben bunları yarın yapacağım!.. Deme.

Meğer ki özünü Allah'ın dilemesi (ne bağlamış olası) Unuttuğun zaman Rabbini an!. Ve şöyle de; Umulur ki Rabbim beni bundan daha yakın bir hayra ve muvaffakiyete erdirir...

Onlar mağarada üçyüz sene eğleştiler. (Buna) Dokuz (yedi) daha kattılar.

Deki; Allah ne kadar eğlendiklerini daha iyi bilendir. Göklerin ve yerin gaybi (nı bilmek) ona mahsustur. O, ne güzel görendir!.. Ne güzel işitendir. Bütün bunların, onlardan başka hiçbir yardımcısı yoktur. O, hiçbir kimseyi (hiçbir şeyi) hükmüne ortak yapmaz!..”

Kehf suresinde, Cenab-ı Allah'ın (C.C.) Kehf ashabı ile ilgili kalem-ı mübarek-i bu kadar. Şimdi, birde Paygamber efendimizin (S.A.V.) beyan buyurdıkları ve Hz. Ali (K.V.) efendimizin rivayetini, Fahreddin-i Razi (Rh.a.) beyanında görelim:

“Bunların altısı Dakyanus melikinın kuranasından olup üçü melik'in sağ tarafında bulunurlardı ki, isimleri: Yemliha, Mekselina ve Mislân'dır. Bunlara Eshab-ı Yemin denir. Diğer üçü melikin sol tarafında bulunurlar ki; Mernuş, Tebernuş ve Sezenuş'dur. Bunlara da Ashab-ı Yesâr denir. Bu altı kişi vali Dakyanus'u o zaman ki hak dine, Allah'a (C.C.) ve İsa (a.s.)'a davet etmişler. Dakyanus icabet etmeyince onlar da zulümden korkup, Dakyanus'un çevresinden firar etmişlerdir. Bunların yedincileri, yolda ekibe dahil olan bir mümin çobandır, ismi; Kefestatayyüş'tur. Sekizincileri ise çobanın köpeği Kitmir'dir.” Buyurulmaktadır.

Cenab-ı Allah (c.c.) Bu Sureyi Niçin İndirdi?

Gerek ayet-i celilelerin meali, gerekse, Hz. Ali (K.V.) efendimizden rivayet edilen hadis-i şeriften anladığımız kadarıyla; Cenab-ı Allah (c.c.) evvel emirde Eshab-ı Kehf'in (k.s.a.), bir iman uğruna; makamlarını, ailelerini, mallarını, hasılı her şeylerini arkada bırakıp, o belden hicret etmelerini övmektedir. Sırf bu amelleri dolayısıyla onları kıyamete kadar hayırla anılmaya layık bulduğunu ifade etmektedir. Böylece İslam inancında da RİCAL-İ GAYB'dan yediler bu şekilde başlamış. Kıyamete kadar gelecek olan evliyalar ordusunun, Gavs, üçler, yediler'i biri ahirete hicret ettiği zaman kırklardan biri yükselmek suretiyle bu makamlarla şereflenmişlerdir.

Bir mucize olarak; 300 sene uyuttuğu halde cesetlerini çürütmemesi ise, adeta lisan-ı hâl ile “Bakın ben böylede öldürmeden yaşatabilirim!..” demektedir.

Olayın geçtiği coğrafya ve zaman dilimi hakkında net, ispat edilmiş bir bilgi yoktur.

Yalnız Türkiye coğrafyasında olayın yaşandığı iddia edilen üç mağara vardır:

- 1) Kahramanmaraş'ımızın, Afşin ilçesinde,
- 2) Mersin'in, Tarsus ilçesine bağlı bir yerde,
- 3) İzmir'e bağlı Efes'te,

Ayrıca; 20'den fazla yer bu konuya sahip çıkıyorsa da;

İspanya'da Gıranada kenti yakınlarındaki Benculus Mağarası,

Ürdün'ün baş şehri, Amman yakınlarındaki antik Philedelfia kenti çevresindeki “Enculûs” dağı ve mağarası

Doğu Türkistan'ın Urumçi bölgesinde de alametlere uygun bir mağara bulunmaktadır.

M.S. 610 tarihinden itibaren inzal olunan Kur'an-ı Kerim'de geçen bu olaylar dolayısıyla, o tarihten itibaren olayın geçtiği mekan, merak konusu olmuş ve araştırılmaya başlanmıştır.

Olayın, M.S. yaklaşık 150 yıllarında geçtiği sanılmaktadır. Çünkü, o tarihlerde, Büyük Roma İmparatorluğunda, İmparator makamında Adriyanus, merkezi Kudüs'te bulunan doğu eyaletleri valiliğinde de Dakyus veya Dakyanus bulunuyordu. Yukarıda geçen hadis-i şerif dolayısıyla; Eshab-ı Kehf'in altı kahramanı, vali Dakyus'un, çevresindeki üst düzey görevdeydiler. (Mekselina ordu komutanı, Yemliha Maliye bakanı vs.)

Yönetim; sevk ve idare toplantılarında genel Vali Dakyanus; Müminlerin takibini gündeme getirip yakalanmalarını emr ettiğinde bu altı kişi yönetimi yumşatmak için ellerinden gelen gayreti göstermişler, fakat, Dakyanus'u ikna edememişlerdir.

Böylece Dakyanus'la yol ayrımına gelmişlerdi. Ya sahibi oldukları her şeyi arkada bırakıp kaçacaklardı

veya Roma'nın putlarına tapacaklardı. Birinci yolu tercih ettiler, bütün dünya nimetlerini (makam, para, mal, hanım ve çocukları) arkada bırakıp, Allah'a (c.c.) hicret ettiler. Yolda, mümin bir çoban olan Kefeşetayyuş ve köpeği Kıtmir'de bu altı mümin insana ilave oldu. Büyük bir ihtimalle, mağarayı saklanmak için gösteren Kefeşetayyuş yöreden bir insandı. Mağarada; saklanma fikri bizzat kendisinden gelmişti. Herhalde yöreyi en az Kefeşetayyuş kadar "Kitmir" de biliyordu. Mağaraya sığındıktan sonra dúa ettiler: **"Rabbimiz!.. Bize rahmetini yay!. Başımızdaki işten dolayı bize kolaylık hazırla!.."** Bu dúa dergah-ı izzette kabul edildi ve mağarada uyku hali başladı. Bu hâl miladi olarak üçyüz yıl sürdü. Uyandıkları zaman M.S. 450 tarihine gelmişlerdi. M.S. 190'larda Roma İmparatorluğunun resmi dini Hıristiyanlık olmuş. M.S. 376 Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmış, kısa bir süre sonra Batı Roma yıkılmıştı. Bu tarihlerde Bizansın başında II. Teodos vardı. Fırına ekmek almaya gelen Kefeşetayyuş vasıtasıyla olayın farkına varıldı. Bu gün Hıristiyan aleminde Bayram (yedi Temmuz yortosu) olarak kutlandı. Bu gün şerefine İtalya'nın, Marsilya kentinde, Sent Viktor kilisesi inşa edildi.

M.S. 670'lerden sonra, İslam ordularıyla, Anadoluya gelen, Ebu Hayam, Tarsusu da, Afşini de görmüş, bu iki yerden birinde olacağını sandığını söylemiş. Tarik Bin Ziyat'la birlikte, İspanya fethinde bulunan İbn-i Atiye ise Granada yakınlarında olacağını ifade etmiştir.

Dağ ve Mağara bütün ulûl azam peygamberlerin hayatlarında kutsal bir mekan olarak yer almıştır.

Böyle kutsal bir mekanda Rablerine iltica etmiş olmaları, böyle bir iltifata mahzar olmalarına vesile olmuştur, diye düşünüyorum.

Onlarla başlayan, "Rical-ül gayb" Yediler her asırda ve her zaman, bu makamda bulunan Yedi ayrı Zat-ı Muhterem tarafından kıyamete kadar devam ettirileceği ifade edilmektedir.

Afşin'e gelince; başka bir mekanda bulunmayacak çoklukta, Afşin nüfus idaresinde, kayıtlı; Mekselina, Mislina, Yemliha, Mernuş, Tebernuş, Şezanuş, Kefeşetayyuş isimli vatandaşımız kayıtlıdır. Bu isimler bile hiç bozulmadan, Selçuklular ve Osmanlılar boyunca muhafaza edilmiştir. **"İsim semadan gelir!.."** Fetvasınca, bu coğrafyanın, Eshab-ı Kehf'in ruhaniyetinden büyükce bir pay aldığını düşünüyorum.

Bu zat-ı muhteremler, Peygamber olmasalar bile Veliyullah (Allah (c.c.) Dostları) oldukları, Cenab-ı Allah'ın (c.c.) bunlara bu dünyada da bazı özel bağışta bulunduğu (-Tayyi mekan, Tayyi zaman- gibi), bir gerçektir.

Aynı zamanda birden fazla mağaralarda üçyüz sene yaşamış olabilecekleri gibi, kendilerinden sonra gelen yedilere de tebaaten, bir takım mağaraların tahsis edileceği görüşündeyim, Allahû âlem bissevab.

Efendim, M. Zahid Kodku (k.s.a.); Pazar günleri ikinci namazından sonra yaptığı Ramuz-ul Ehadis derslerinden birinde, Eshab-ı Kehf'ten bahsetmiş, konuşmanın sonlarına doğru, "Kıtmir"den söz ederek. "Bu dünyadaki hayvanat, cennette ya da cehennemde olmayacak!. Bunun birkaç müstesnası var, Salih (A.S.) devesi, Eshab-ı Kehf'in Kıtmiri. Bunlar cennete girecek!.. Cenab-ı Hak (c.c.) Tevbe suresi 119. ayette; beyan buyurduğu vehc ile; **"Sadıklarla beraber oldunuz!.."** Sadıklarla beraber oldular, bu amelleri onların cennete girmelerine kafi geldi!" Buyurdular...

Yolumuzun büyüklerinden Abdulaziz Bekine (k.s.a.) buyurmuşlar: "Köpeklerde bulunan şu üç haslet,

bir insanda bulunsaydı, o insan evliya olurdu!.. Sadakat!. Kanaat!. Ferağat!..*

Necib Fazıl Kısakürek üstadımız, Efendisi, Abdülhakim Arvasi (k.s.a.) hazretlerine yeni intisab ettiği yıllarda (1939) bazı ihvan arkadaşları vasıtasıyla, Efendilerine şikayet ediliyorlar. “Falan yerde yolumuza uygun olmayan davranışlarda bulunmuş!” Bunun üzerine Abdülhakim Arvasi hazretleri;

“Necib Fazıl bey bu kapının kıtmiridir! Onu kendi haline bırakın!. Siz kendinizi düzeltin!.” buyurmuş. Bu konudan daha sonra haberi olan Üstad, bir vecd ve istiğrak halinde “**Sonsuzluk Kervanı**” isimli şiirini yazıyorlar.

Sonsuzluk kervanı peşinizde ben
Üç ayakla seken topal köpeğim
Bastığımız yeri taş taş öpeyim
Bir kırıntı yeter kereminizden
Sonsuzluk kervanı peşinizde ben!..

Sonsuzluk kervanı istemem azad
Köleniz olmakmış gerçek hürriyet
Sonsuzu bulmaksa biricik niyet
Bastığınız yerde ebedi hasat
Sonsuzluk kervanı istemem azat!.

* Sadakat: Sahiplerine her hususta tabi olmak.

Ferağat: Yeri geldiğinde, sahiplerine, hemcinslerine, kendi nefsinin tercih etmek. İnsan’daki şekline “İsar” deniyor.

Kanaat: Sahiplerinin kendine hazırladığı, yeme, içme, yatma şartlarına razı olmak.

2) MALİK BİN EŞTER (MELİK EJDER) (R.A.)

Maraş’ın İslam orduları tarafından ilk fethi, M.S. 637’de Hz. Ömer’in (r.a.) hilafetinde, komutan Halid bin Velid (r.a.) tarafından gerçekleştirilmiştir. Kısa bir süre sonra Bizansın eline geçen Maraş, kısa bir süre sonra Hz. Ali (K.V.) zamanında tekrar feth edildi. Bu tarihi bilgiden anlaşıldığına göre, Hz. Ali (K.V.) ve komutanı Malik bin Eşter (r.a.) Maraş’a gelmişlerdir.

İstanbul’un fethi ile ilgili Hadis-i şerifler dolayısıyla, İslâm orduları tarafından nasıl 26 kere kuşatılmışsa, Maraş’ta o kadar Müslüman ve Hıristiyanlar arasında el değiştirmiştir. Bu yüzden mümkündür ki Maraşımızın toprağında da birkaç sahabe mezarı vardır. Ancak keşfi açık ehliullah zaman zaman ima yollu, Maraş ile sınırları içinde bazı yüksek tepelerde Sahabe (r.a.) Tabiin (r.a.) ve Evliyauallah (k.s.a.) mezarlarının varlığı hakkında ehline ifşaatta bulunmuşlardır.

Evliya Çelebi Seyahatnamesine göre; “Yukarıda bahsettiğimiz, Maraş’ın ikinci kez Bizanslılardan alınması esnasında, Malik bin Eşter (r.a.), İslam ordusu komutanı sahabe Meyseret ibni Mesrukulabasi (r.a.)’nin ordusu içinde gelmiş kısa bir süre önce yapılan savaşta ağır yaralı olduğu için burada vefat ederek, şehrimizin güneyinde Aksu ırmağı kenarındaki tepede ebedi istirahatgahına defnedilmiştir.” denilmektedir.

Prof. Dr. Faruk Sümer’in araştırmalarına göre;

Malik, Naha adlı Yemenli bir kabile beyidir. Bundan dolayı El Nahai nisbesi ile anılır. Eşter’e gelince bu, onun lâkabı olup, kendisi Malik bin Eşter adıyla

anılmaktadır. Rivayet edildiğine göre, o, Bizanslılarla 636 da Suriye’de yapılan Yermük savaşında gözünden yaralanmış, bu yüzden kendisine; el-Eşter: göz kapakları ters, denilmiştir. Babası, Haris isimli bir Yemenlidir.

Eşter, Anadoluya giden orduların içinde bulundu, bu sebeple, Eşter’in karargahının Maraş yakınlarında olduğunu söylemek mümkündür. Bu yüzden, bu bölgede gaza ve cihatlar da bulunmuştur.

Eşter’i (r.a.) daha sonraları, Hz. Ali (K.V.) nin Halife seçilmesi faaliyeti içinde olduğunu görüyoruz. Küfe halkının Hz. Ali (K.V.) tarafına ikna edilmesi olayında da aktif rol oynamıştır. M.S. 656 yapılan ve Cemel Vak’ası diye geçen olayda, Hz. Ali (K.V.)’ın zafer kazanmasında da büyük rol oynadı. M.S. 657’deki Sıffin savaşında da büyük yararlık gösterip, Hz. Muaviye’nin (r.a.) ordusunun sol cenahının bozulmasını sağlamıştır. Bilindiği gibi Hz. Muaviye’nin askerleri Kur’an sayfalarını mızraklarının uçlarına takarak (Aramızda hakem Kur’an olsun!” diye hile yaparak savaşı sona erdirmişlerdir. Bu olaydan sonra, Hz. Ali (K.V.), Malik bin Eşter’i, Mısır Valiliğine tayin etmiş, oraya doğru hareket eden, Eşter, “Kulzüm” denilen yerde, oranın tahsildarı tarafından, balına zehir katılmak suretiyle zehirlenerek şehid edilmiştir.

Sayın Mehmet Özbaş, beyefendiye göre: Mısır ve Şam toprağında Hz. Muaviye (r.a.) hakim olduğundan Eşter’in naşı, Hz. Ali (K.V.)’ye bağlı Maraş’a getiriliyor, ve şimdiki ebedi istirahatgahına defnediliyor.

Savaşlarda gösterdiği yararlılık ve pehlivan kişiliği yüzünden, Maraş pehlivanlarının Piri sayılır. Bu sebeple, Maraş’ta yapılan güreş müsabakalarında pehlivanlar, müsabaka zamanından önce, Melik Eşter’in türbesini ziyaret edip, dúa ederler.

Ayrıca Maraş’ta doğan her on erkek çocuğun ikisinin adı; Eşter (Ejder)’dir. Daha ziyade az çocuğu

olan aileler “Ejder” ismini adak yaparak doğum gerçekleştikten sonra orada adak kesip fukaraya dağıtırlar.

Kaddesallahû sirrahul aziz.

3) HUZEYFETÜL MER'AŞÎ (k.s.a.)

Maraş'ta yetişen ilk sofilerdendir; tebe-i tabiin olsa gerektir. Doğum tarihi bilinmemektedir. İlk tahsiline Maraş'ta başlamış, daha sonra medrese tahsilini Şam'da tamamlamıştır. Daha sonra kendisine bir mürşid (erdirci, öldürücü) aramış, yolu o dönemin büyüklerinden İbrahim bin Edhem'e (k.s.a.) rastlamıştır. Zahir ilimlerinde tamam olduğu için altı ay gibi kısa bir zamanda seyr-i sülukunu tamamlayıp, üstadının elinden fakr ve hilafet hırkasını giymekle şereflenmiştir.

Hadis, fıkıh ve tasavvufa dair eserlerinin var olduğu bilinmektedir.

Riyazatta o kadar ileri gitmişti ki, altı günde bir yemek yediği rivayet edilmektedir. "Nasıl böyle durduğu" sorulduğunda; "Erbab-ı kulûb'un gıdası **LÂ İLAHE İLLALLAH** kelime-i tayibe-i münciyesidir!" buyurmuşlardır.

Saadetli dudaklarından dökülen güzel sözlerden bazıları:

"Yaptığın hayırlı amel için; Allah'ın azabına uğrayacağından korkmuyorsan, helâk olanlardan sayılırsın!"

"Bir arkadaşım ile otururken; yapmacık hareket etmesinden korkarım, onun için onunla oturmak istemiyorum. Benden, ona selâm edin kafi!"

"Yapılan iyi ameller arasında, insanın kendi evine kapanıp kalmasından daha iyisi olacağını bilmiyorum!.."

Huzeyfet-ül Mer'aşî (k.s.a.) üstadından aldığı manevi yolu, Habiret el Basri (k.s.a.), Ebu İshak Sami

(k.s.a.) ve Ebu Ömer Abdullah ibn-i Yezid-ül Zehl-ül Mer'aşî (k.s.a.) ye hilafet ve icazet vererek sürdürmüştür.

Hicri 207, Milâdi 822 de vefat etmiştir. Kabrinin yeri maalesef bilinmemektedir. Kaddesallahü sirrahül aziz.

**4) EBU ÖMER ABDULLAH İBN-İ YEZİD-ÜL
ZEHL-ÜL MER'AŞÎ (k.s.a.)**

Maraş'ta doğdu. Zahir ve batın ilimlerini, Maraş'ta, üstadı Huzeyfet-ül Mer'aşi de tamamladı, temayüz etti, hilafetle şereflendi. İlim için seyahatler yapmıştır. Daha sonra Mısır'a yerleşmiş orada vefat etmiştir.

Kaddesallahu sirrahul aziz.

5) EBU CAFER MEHDÎ (k.s.a.)

Ceddi Mer'aş'a yerleşmiş bir seyidtir. Yani soyu Hz. Hüseyin (R.A.) tariki ile Hz. Ali (K.V.) efendimize intikal eder. İlk islami bilgileri Mer'aş'ta aldıktan sonra, ilim talebi için seyahate çıkmış, bu sebeple Hicaz, Basra, Irak, Horasan, Maveraünnehr'i dolaşmış, oralardaki meşayih ile sohbette bulunmuştur. Daha sonra Dağıstan'da bulunan Mezendüran vilayetinin Sariye kariyesine yerleşmiştir. Allah'ü alem orada vefat etmiştir.

Kaddesallahü sirrahül aziz.

6) OSMAN BABA (k.s.a.)

Merhum Müfti Hafız Ali Efendi'den, muhterem Kamil Abacıoğlu'na emanet edilen bilgilere göre;

Osman Baba, Serküs isminde ermeni rahibiyken, Müslümanlarla yaptığı sohbet ve hoşgörü sayesinde, İslamla şereflenip Müslüman olmuş, devrin Maraş Medreselerinde okuyup icazet almıştır. Milâdi 8. veya 9. yüz yılda yaşamış o zamanın mutasavvıflarından da tasavvufi ince sırlara kavuşmuştur. Şimdiki Pınarbaşı'nın üst tarafında bulunan mezarının, bulunduğu yeri, medrese-tekke şeklinde ilim yuvasına dönüştürüyor ve uzun süre insanları irşad ediyor. Onun sayesinde pek çok ermeni, Müslüman olmakla şerefleniyor. Onun yüce himmeti, devrinde yaşayan diğer hocaların hasedine sebep oluyor. Onun için "Dönme" diyerek, insanların gözünden düşürmeye çalışıyorlar. Sonunda, muvaffakta oluyorlar. Onun, Hıristiyan azizi olarak hafızalarda kalmasına sebep oluyorlar.

Prof. Dr. Besim Atalay'a göre;

İsa (A.S.)'ın havarilerinin yetiştirdiği ikinci nesil Hıristiyanlardan Tatyos Arakin isminde bir aziz (veya Hıristiyan inancına göre resûl) vaaz ve nasihat için Maraj'a gelmiş, pek çok insanın Hıristiyan olmasına sebep olmuş hatta, cüzamlıları Uyuz Pınarı'nda yıkayıp şifaya kavuşturmuş buna rağmen yerli halka yaranamamış, bu zatı öldürmek istemişler, Tatyos, kaçıp o tepedeki bir ağaca gizlenmiş, devrisi günü de o tepeyi terk edip, Kayseriye doğru kaçmış. Daha sonra, Tatyos

Arakin'in kıymetini anlayan, Maraj'lı Hıristiyanlar o günü yortu olarak kutlamaya başlamışlardır.

Konu ile ilgili son bölümde merhum Prof. Besim Atalay; Maraş'ın kuzeyinde ahırdağı eteğinde bulunan tepedeki mezar ziyaretine, Müslümanların Osman Baba, Hıristiyanların ise Surp Serkis veya Tatyos Arakin tepesi dediklerini belirtmektedir.

Bu satırların yazarına göre ise; Tatyos Arakin M.S. 100'lerde yaşamış, Daha sonra M.S. 400'lerde o tepeye küçük bir kilise yapılmış, daha sonra Maraş'ın fethi ile Müslüman nüfus yoğunlaşırken M.S. 7. yüz yılda orada rapihlik yapan ve sonra İslam'la şereflenip Müslüman olan Osman Baba'yla da artık medrese-tekke özelliğini kazanmıştır.

Her şeyin doğrusunu Allah (c.c.) bilir. Osman Baba'nın mezarı halen ziyaret mahallidir. Maraş'ta doğup ta adı "Osman" olan pek çok insan, ismini bu zattan almıştır.

Kaddesallahü sirrahûl aziz.

7) SAÇAKLIZADE OSMAN EFENDİ (k.s.a.)

Bir rivayete göre, Peygamber Efendimiz (S.A.V.), insanları, İslama daveti esnasında, Trabzon Rum Pontus hükümdarına da bir mektup yazıp hak dine davet etmiş, O zamanki kral da Arapça bilen iki alim papazı, Medine'ye göndermiş. Papazlar, ancak Hz. Ebû Bekr (R.A.) zamanında oraya varabilmişler, kısa bir konuşmadan sonra, İslamla şereflenip Tabiin-i İzamdan olma şerefi ile de şereflenmişler. Daha sonra Hz. Ebû Bekr'den müsaade isteyip, İslamı Trabzon'da anlatmak üzere geri dönmüşler. Dönerken her nasılsa bir zuhurat, Mer'aş'a yerleşmişler, buradaki insanları, İslama davet görevi ile 4-5 nesil, İslam alimi ve Müderris olarak hizmet vermişlerdir. Bu müderris sülaleden biri, bir gün medresede ders verdikten sonra, talebelerinden birisi yanına gelip;

- Hocam! Dersinizi Hızır (a.s.) dinliyor!. deyince, hocası;

- Hadi oradan biz niye görmüyoruz öyleyse?! demiş.

Talebe ertesi günü hocasına gelip;

- Hızır (a.s.)'a sordum bana; Hocandan dünya (muhabbeti) kokusu geliyor, dedi!. demiş.

O günün en şık giyinenlerinden biri olan Hoca Efendi, büyük emeklerle sardığı sarığı kafasından çıkarmış ve cebinden çıkardığı keskin bıçağı ile dilik dilik etmiş akabinde o şekliyle sarığı başına geçirince

keşfi açılıp o da Hızır (a.s.)'ı görmeye başlamış. İlm-i ledün'ü de Hızır (a.s.)'dan tahsil ederek rical-i gayb saflarına katılmış. O zat-ı muhteremden sonra gelen nesil ecdadının ismi ile anılmaya başlamış **“SAÇAKLI ZADELER”**.

Tarihler M.S. 15. yüz yılın sonlarına doğru bu mübarek nesilden dünyaya gelen, Osman Efendi (k.s.a.) talebelerini zahir ve batın ilimleriyle yetiştirirken, bir gün rüyasında Peygamber Efendimizi (S.A.V.) görüyor. Efendimiz;

“Evladım Osman ceddin bir görev almış ve görevi tamamlamamıştır. Şimdi bu görev senin, git ve soydaşların Trabzonlulara İslamı tebliğ et!” buyuruyor.

Osman Efendi vakit geçirmeden “Trabzona hareket ediyor. Oraya vardığında ecdadının doğum yeri olan “Çaykara” ilçesinin “Paçan” köyünü buluyorlar. Köy kilisesinin papazına bir gece sabaha kadar İslamı anlatıyorlar. Sabaha karşı papaz efendi; Kelime-i şehadet getirip İslamla şerefleniyorlar ve ilk sabah namazlarını kıldıktan sonra, papaz kilesinin çanlarını çalıp köylüyü de kiliseye çağırıyor. Öğleye yakın bütün köy Biiznillahi Teala İslamla şerefleniyorlar. Daha sonra çevrede kitleler halinde İslama geçiş yaşanıyor. Orada medrese ve tekke de açan Osman Efendi, tarihler 1539'u gösterirken görevini yerine getirmenin mutluluğu içinde Hakkın Rahmetine kavuşuyor. Talebeleri vefat gününe düşürdükleri şiir de şöyle söylüyorlar:

“Of'a imanı İslam'ı getirdi. Kemalın menbaı Maraşlı Osman

Dokuzyüz altmış idi hicri yıl, onu rahmetlere gark etti Rahman!.”

Kadir bilir Trabzonlular şimdilerde; “Paçan” köyünün ismini “Maraşlı” olarak çevirmişler, Hazretin türbesinin yanına bir de camii inşa etmişler.

Kaddesallahü sirrahûl aziz.

8) SAÇAKLIZADE MEHMET EFENDİ (k.s.a.)

Asıl adı; Saçaklızade Muhammed İbn-i Ebubekr Meraşi'dir. Meraş'a erken dönem yerleşmiş bir ailedendir. Babası Maraş'ta imamlık yapan bir zattır. Dedeleri hep ulema, müderris. Kendileri de ilk bilgileri babasından alıyor. Daha sonra tahsilini ilerletmek için gittikleri Şam'da, Abdülgani Ennablusi (k.s.a.) ile tanışıyor. Zahir ve batın ilimlerini bu zat-ı muhteremde tamamlayan, Mehmed Efendi (k.s.a.) tekrar Mer'aş'a geliyor. Hem müderrisliğe devam ediyor hem de kitab ve risale telif ediyor.

Daha sonra şöhretleri Halep'e kadar yayılıyor. Bu sebeple talebelerine yaptığı ziyaretlerinden birinde Antep-Kilis arasında Emr-i Hakka vaki oluyor. İki şehir, hazretin mevtasını almak için ihtilafa düşüyorlar. Antep kadısı, hazretin, Antebe daha yakın yerde vefat etmesini gerekçe göstererek, mevtanın Antep'e verilmesine karar veriyor.

Kadir bilir Antepliler, hazreti defnettikleri yere bir camii yaptırıp oraya mahalle kuruyorlar. “Saçaklı mahallesi” aynı isimli camisiyle halen Gaziantep'in mutena bir semtidir.

Hazretin vefat tarihi 1698'dir. (k.s.a.)

El yazması eserlerinin bazı el yazması kopyaları başta İstanbul, Süleymaniye, Antalya, Kayseri ve K.Maraş'tadır. Eserleri şunlardır:

- 1) Haşiyetün Tefsir-i Keşşaf Ala Süret-il Bakara
- 2) Aynelhayat fi Beyan-il Munasebat fi Sûret-il Fatiha
- 3) Risaletün fi Ayat-il Müteşabihat
- 4) Risaletin fi İman-i Valide-i Resulullah.
- 5) Gayet ül Burhan fi Tefsir-i Ayetil Kürsi
- 6) Haşiyetetün ala Şerhi Dibace-i Tarikat-ı Muhammediye
- 7) Teshil-ül Feraiz.
- 8) İsmet-el Ezhan
- 9) Sübhatel Kader
- 10) Selsebîl-ül Meâni
- 11) Tavzih-i Zübde tül Menazır
- 12) Nehr-un Necat fi Tafsil-i Aynel Hayat
- 13) Andelib-ül Menazır
- 14) Haşiyetün alâ Şerh-i Risalet-ul Adap
- 15) Takrir-ul Kavanin Minel Mantık vel Menazır
- 16) Risalet fi Tecdidül İman
- 17) Risalet fi Feteva
- 18) Cami ul Kûnuz
- 19) Cehd el Mekal min-el Kırae
- 20) Tahrir-ul Takrir min-el Menazır
- 21) Risale-i Adliye
- 22) Tehzib-ül Kirae
- 23) El Arais fil Mantık
- 24) Velediye
- 25) Haşiyetün ala Şerh-ül Metali'
- 26) Haşiyetün alel Hayali
- 27) Risaletün fi İtlafül Kilab
- 28) Tertîb-ül Ulüm
- 29) Neşr-i Tavali'

Ömrünün sonlarına doğru Mer'aş Müftülüğü boşalmış. O dönemin müderisleri gelip, bu görevi kabul etmesi ricasında bulunuyorlar. Düşünmek için mehil talep eden hazret, birkaç gün sonra, görevi kabul edemiyeceğini söylüyor. Sebebini sorduklarında; "Pınarbaşı suyu bana red etmemi söyledi!." diyor. "Nasıl

oldu bu?" diyenlere. "Maraş'ın altından geçen derelerin nihayetine gittim baktım, su kullanılmaz durumda pislenmişti! Bak ben insanların içine girince böyle kirlendim sen de girip kirlenme!." diyor.

Kaddesallahü sirrahûl aziz.

9) DİRDİMENT DEDE (k.s.a.)

Doğum ve vefat tarihi kesin olmamakla beraber 14. yüzyılda yaşadığı bilinmektedir.

Diş tabibi merhum Mehmed Sandaloğlu ağabeyimizin merhum babaları meşhur Sandal Hoca, (Allah her ikisine rahmetiyle muamele etsin), harf inkilabından önce okuttuğu talebelerine hikaye yollu şöyle anlatmış;

“Derdiment Dede; Gençliğinde üç meşhur mutasavvıfa hocalık yapmış; Hallac-ı Mansur, Seyyid Nesimi ve Nasreddin Hoca.

Hoca Efendi tekkenin veya medresenin ağlında koyun beslermiş. Her hafta Cuma günü, koyunlardan birini keser, namazdan sonra talebeleriyle birlikte yerlermiş. Yemek bittikten sonra, Hoca Efendi, hayvanın başını ve sakatatını postun içine koyar, sonra da “KUM Bİ İZNİHİTTEALA” deyince hayvan yeniden canlanıp ağıla gidermiş. Bu durum böyle devam edip giderken, bir Cuma günü Hoca Efendi gittiği yerden, hayvan kesme zamanı dönemiyor. Talebeler, hocalarının yaptıklarını bir bir yapıyorlar ama hayvan dirilmiyor. O sırada Hoca Efendi gittiği yerden çıkıp geliyor, olaya karışanları cezalandırmak için soruyor;

-Kim yaptı?.

Talebelerden biri;

-Mansur boğazladı hocam! diyor.

-Onun başı kesilsin!.

Bir başka talebe:

-Nesimi yüzdü hocam!. diyor.

-Onun derisi yüzülsün!. buyuruyor.

Hoca Nasreddine dönüp;

-Nasreddin sen ne yaptın? diye sorunca, Nasreddin;

-Ben de bu olaylara güldüm hocam!. demiş.

-Kıyamete kadar herkes senin sözlerine gülsün, diyor.

Kısa bir zaman sonra Hallac-ı Mansur (k.s.a.) cezm halini yaşarken “Enel Hak” sözüyle başından oluyor. Seyyid Nesimi (k.s.a.) bir komploya kurban gidip derisi yüzülüyor. Nasreddin hocayı anlatmaya lüzum yok.”

Sandal hoca; Bu kıssayı anlattıktan sonra;

-Aman çocuklar, Hocanın dūası da, bedduası da, tutar ha!. Siz duasını almaya bakın!. diye talebelerini terbiye edermiş.

Menkıbede geçen üç şahıstan yalnız Seyyid Nesimi (k.s.a.), Derdiment Dede’yle (k.s.a.) görüşmüş olabilir. Çünkü; kendileri Bağdat’ta (Nesim) doğmuş, 1405’de Halep’te derisi yüzülerek vefat etmiştir. Ankara’ya gidip Hacı Bayram-ı Veli (k.s.a.) ile görüştüğü rivayet edilmektedir. Türbesi; Gaziantep’ten, Maraş’a gelirken, Göceğe köyünde olduğu söylenir.

Hallac-ı Mansur (k.s.a.) ise; Beyza; Turda, 857 de doğmuş. 922’de Bağdat’ta recm edilerek sonra da idam edilerek vefat etmiştir. Yani Derdiment Dede’den en az 400 sene önce yaşamıştır. Yani Derdiment Dede’nin talebesi olması mümkün değildir. Hallac-ı Mansur çok seyahat etmiş, orta asya Turfan’a kadar gitmiş, haccetmiş,

Mısır, Suriye ve Güneydoğu Anadoluyu gezmiş, belki Maraş'a da uğramış olabilir.

Nasreddin Hoca ise; Yıldırım Bayezid - Timur zamanında yani 15. yy başlarında, Konya-Akşehir-Eskişehir arasında yaşamış, bir Osmanlı alim ve arifidir.

Öyleyse, bu menkıbe günümüze kadar bu şekliyle nasıl ve niçin gelmiştir?.

Bilindiği gibi, Alem-i Mülk; Zaman ve Mekan'la kayıtlıdır. Burada ise zamanlar farklı mekanlar farklıdır. Öyle ise geriye bir ihtimal kalıyor olay yukarıda geçtiği şekliyle ancak Alem-i Meleku'tta geçebilir. (Yani rüya aleminde) daha sonraları yaşayan birisi tarafından rüya aleminde görülmüş olabilir. Her şeyin doğrusunu Allah (c.c.) bilir.

I) Merhum Müfti Hafız Ali Efendinin (k.s.a.), Muhterem Kamil Abacıoğluna anlattığı bir menkıbesi şöyle:

Derdiment Dede, bazı dervişleri ile Hacca gider. Hacc esnasında, Dedenin hanımı, Maraşlıdır. Kurban bayramı, tekke de kurban etinden, içli köfte yapılır. Yemek yendikten sonra, Derdiment Dede'nin hanımı;

-Derdiment de içli köfteyi çok severdi!. der.

Bu durumu duyan derviş Çomaklı Baba;

-Ana!. İçli köfteden biraz koy da efendime götüreyim!. der.

Köftenin hacca gideceğini düşünmeyen annemiz, Aklından "Herhalde içliköfte bizim çobanın çok hoşuna gitti!.." diye geçirerek bir sahane (bakır tabak) epey bir içli köfte koyup, bir yağlığa (büyük mendil) sarar ve Çomaklı'nın eline tutuşturur. Hacc dönüşü sahan ve yağlık, Derdiment Dede'nin eşyaları arasından çıkınca, hanımı ile aralarında şu konuşma geçer:

-Hoca bu ne?.

Derdiment Dede;

-Hanım eline sağlık içli köfte de güzel olmuştu, Mina da çok ikrama geçti!. diye takdirlerini ifade eder.

Bu sırada, Hacı ziyaretine gelenlere, Derdiment Dede;

-Çomaklı'nın da Haccını tebrik edin, diye ikazda bulunur.

Miladi 1500'e varmadan Hakkın (c.c.) Rahmetine kavuşan, dertlere şifa veren, Doktor Eczacı ve Mutasavvıf hocamızın, mezarları şehrin kuzey doğusunda, Sütçü İmam Lisesinin karşısındaki tepededir.

Kaddesallahü sirrahül aziz.

10) ÇOMAKLI BABA (k.s.a.)

1450-1560 yılları arası yaşamış. Dardimant Dede'ye intisab etmiş, onun manevi terbiyesinde, tekke de çobanlık yaparak başladığı tahsilinde, manevi fetihlere de kavuşmuş. Çobanlıkta kullandığı sopasının ucuna taktığı madeni top dolayısıyla "Çomaklı" diye anılır olmuş. Dardimant Dede'ye götürdüğü içli köfte hadisesinden sonra, müridine halife olmuştur. Kabri şerifleri; Sakarya Mahallesi, Sakarya Caddesi kenarında olup dışarıdan bakıldığında görünmemektedir. 1919'da Maraş harbinin en hararetli günlerinde, pek çok defa kabri şeriflerinden acayib sesler geldiği, sonra, kabrinden kalkıp elinde çomaklı değneği ile savaşılan mücahitlere yardım ettiği, hatta düşman saflarına çok zayıflar verdiği tevaturen rivayet edilmiştir. Maraşlımız da kendisini unutmayıp ismini bir mahalleye vermiştir.

Kaddesallahü sirrahül aziz.

11) MÜFTÜ KANADIKIRIK ALİ EFENDİ (k.s.a.)

Doğum yeri ve yılı kesin olarak belli olmayan Ali Efendi, devrinde yetişen Kayseri ve İstanbul'lu hocalardan oralara giderek ders almış, bilahare ilim uğruna Mısır'a gitmiş tam bu sırada Yavuz Sultan Selim, Mısır'ı feth edip hilafeti ele geçirdiğinde, kendisine yakın olan ülamanın tavsiyesi üzerine, Kanadıkırık Ali Efendiye Mer'aş müftülüğü tevcih edilmiş, kabul ederek, Maraş'a gelip yerleşmiş. Ondan sonra Kanadıkırık sülalesinden 8-10 müftü, Osmanlı'nın son zamanına kadar Maraş'ta müftülük yapmıştır. Kendisinden kalan bir menkıbeye bütün aramalarımıza rağmen ulaşamamıştır.

Kaddesallahü sirrahül aziz.

Kendi soyundan gelen müftülerden biri olan Mehmed Efendinin menkıbesi teberrüken buraya alınmıştır.

Orhan Kanadıkırık anlatıyor:

Dedelerimizden Maraş Müftüsü Mehmed Efendi, bir Cuma günü hem vaaz vermek, hem de Cuma namazını eda etmek için Şazibey camiine geliyor bakıyor ki, yeni yapılan şadırvandan su akıyor. Hoca Efendi sebebini sorunca, cemaatten birisi;

-Hocam, bizim suyun gözü, Mercimek Tepe'dedir. Yanında bir çınar var çok gelişmiş, daha da büyümek için pınarın bütün suyunu emiyor su bu yüzden gelmiyor!. deyince. Hoca Efendi:

-Siz şimdi abdestleri gidip evlerinizde alın Cuma namazından sonra o duruma bakarız!. der.

Cuma namazı eda edildikten sonra Hoca Efendi önde, cemaat arkada birlikte, suyun gözüne gidiyorlar. Orada Hoca Efendi bir dua buyuruyorlar cemaatte amin diyor. Daha sonra Hoca Efendi, elindeki baston'la çınara, çaprazlamasına vurarak;

-Ey çınar sen ümmet-i Muhammed'in abdest suyuna mani olduğun için senin idamına karar veriyorum!. der.

Dönüp gelirken camide kalan cemaatten biri yanlarına gelip;

-Hocam su akmaya başladı!. diyor.

Daha sonraki günlerde çınar tamamen kuruyarak yere devriliyor. Hoca Efendi bu hadiseden sonra halk arasında "Çınar kurutan Mehmed Efendi" olarak anılıyor.

12) ŞEYH ADİL DEVLETLÛ (k.s.a.)

17. Asrın başlarında, Dağıstan'ın Hanlı kasabasında doğmuş, ilim tahsilini orada yapmış, her nasılsa, Bayazıtlı ve Dulkadirli aşiretlerinin arasını sulh etmek için, Devlet-i Alî Osman tarafından, Valiye yardımcı olarak, Emniyet ve asayişini sağlamak üzere Maraş'ta Subaşı olarak görevlendirilmiştir.

Şu anda adı ile anılan kabristanın çorak, taşlık bir arazisi varmış. Burayı satın almış.

-Bu araziye ne yapacaksın subaşım? diyenlere:

-Buraya adam ekeceğim!. diye espirili bir cevap veriyormuş.

Daha sonra bir gün hacca giden bir hoca efendi veda için uğradığında, ona;

-Bana, Medine'den biraz Cennet-ül Baki toprağı getir!.. Sakın unutma!.. demiş.

-Toprağı ne yapacaksın subaşım!.. diyenlere;

-Toprak ekeceğim!.. demiş.

Anlaşılan o ki Şeyh Efendi, mezarlıkta yatanlara şefaati dokunsun diye Cennet-ül Baki toprağı istetmiş. Rivayet odur ki; zamanında yapılan haksızlıklardan bazılarını cezalandırmak ve cezasının da ibret olması için, şimdi baş ucunda bulunan dut ağacına bir kasap çengeli taktırmış. Cezalılarının bazılarını ibreti alem için orada sallandırmış. Bu sayede adaleti o zamandan bu zamana meşhur olup söylenmiş.

Peygamber Efendimiz (S.A.V.) bir hadis-i şerifte buyuruyor:

“Bir saatlik adaletle yönetim. Altmış senelik nafîle ibadetten hayırlıdır!”

İşte bu adil yönetimi sayesinde manevi fetihlere de muvaffak olmuş. Hızır (A.S.) ile şereflenmiş. Şöyle bir menkıbesi çok yaygındır:

Maraşlı bir zat-ı muhterem Hacca gidiyor orada parasını kaybetmiş nan-ı azîze muhtaç olmuş. Halini Rabbısına arz eden hacı efendiye, bir zat-ı muhterem yaklaşıyor:

-Maraşlı!. Al şu ihtiyacın olan parayı!. Maraş'a vardığında, Subaşı Şeyh Adil'e benden selam söyle, ensesine de bir şaplak vur!. diyor ve kayboluyor.

Anlaşılan yardımı yapan Hızır (a.s.)'dır. Hacı efendi aldığı para sayesinde Mer'aş'a dönüyor, selâmı söylemek üzere, Şeyh Adil'e geliyor, selâmı söylüyor ama bir türlü cesaret edip şaplağı vuramıyor. Bunun üzerine, Şeyh Adil;

-Evladım, aldığın ikinci emri de yerine getirsene!. diyor.

Bu durum karşısında iyice şaşırان Hacı efendi, Şeyh Adil'in ellerine kapanıyor, buna rağmen Şeyh Adil ısrar ediyor.

-Evladım!. Aldığın ikinci emri de yerine getirsene!.

Bu sefer iyice korkan hacı efendi, yaradana sığınıp şaplağı patlatıyor. Şeyh Adil;

-Hah şöyle insan azizlerden aldığı emirleri yerine getirmeli!. diyor.

Şeyh Efendi, görevi gereği şehirde sık sık asayiş gezisine çıkarmış, bunlardan birinde bir evin kapısının

altından kanlı-köpüklü bir suyun aktığını görmüş. Derhal ev sahibini çağırıp aralarında şöyle bir konuşma geçmiş. Şeyh Adil;

-İçeri de cenaze mi yıkıyorsunuz?.

-Evet efendim.

-Mevta kadın mıdır?. Hamile midir?.

-Evet efendim!. Bunun üzerine, Şeyh efendi;

-Aman dikkat edin o kadın ölmemiştir. Doğumu yakındır! Bebek kadının kalbini sıkıştırmıştır!. Sıcak su şimdi kadını canlandırır!.. der.

Hakikaten çok geçmeden kadın ayılıp, doğrulur. İçeriden vaveyla kopar.

-İmdat ölü dirildi!. Amanın uşak ölü dirildi!..

Bu gün Özel İdare lojmanlarının bulunduğu yer kabristan'a dahildi. Şeyh Adil caddesi, mezarlığın ortasından geçirdi. Sonra 1940'larda Tarım Bakanlığına bağlı aygır deposu yapıldı. Zamanımızda mezarlığa dahil edilen kuzey kısım ise 1950'lerde buğday pazarı yapılmıştır.

Şeyh Adil Devletliyi çok seven muhterem Kamil Abacıoğlu şöyle diyor:

Şeyh Adilem Türkistani
Devlet Hanlı Dağıstani
Subaşı, Amir-i sani
Vakfetti bu kabristanı

Şeyh onyedinci asırda
Subaşı olmuştu burada
Keymüre selâm et durda
Asayiş hak ve huzurda

Hak sözlerin dibacesi
Sevinir ziyaretçisi
Sağlık inceden incesi
Rahmete layık cümlesi.

Şeyh Adil 1704'de öldü. Kaddesallahu sirrehul
aziz.

13) KUDDUSİ İBRAHİM EFENDİ (k.s.a.)

1760 yılında Mer'aş'ta doğmuştur. Neseb-i pâkları Hz. Hüseyin (R.A.)'dan Hz. Ali (K.V.)'a kadar dayanır, yani seyittirler. Literatürde; “Mer'aşi Zade Esseyyid, Elhacc İbrahim” olarak tanınır. Babasıyla birlikte Niğde'ye göçen ve Bor kazasına yerleşen Kuddusi İbrahim Efendi, 1849 yılında vefat etmiştir. Kabirleri halen oradadır. Muhtasar Tıbbı Nebevi ve Pendname isimli eserleri vardır.

Hacı İbrahim Efendi'nin çocuklarından pek çoğu yaşamamıştır. Üç oğlu, bir kızı yaşamıştır. Üç oğlu sırasıyla; Mehmed, Ahmed ve Mahmut'tur. Konya Karapınar kazasına bağlı Ekizli köyü kabristanındaki bir kitabede; “Şeyh Ahmed Kuddûsi Efendi'nin biraderi Hacı Mahmut Efendi Rahmetullahû vefat tarihi 1259” diye yazdığı bildirilmektedir.

Hacı İbrahim Efendi, bir rüyasında gök yüzünde üç adet ay görmüş. Ortadaki ay daha parlak ışık saçıyor ve daha büyükmüş. Rüyasını, o yöredeki şeyh efendiye anlatınca, şeyh ona; “Senin bir oğlun olacak, o ilimde insan-ı kamil olacak, onu çok iyi yetiştir!” demiş. Nihayet, Ahmed-i Kuddûsi hicri 1183 yılı Rabiulevvel ayının 11. Pazartesi gecesine dünyaya geliyorlar. Dikkat edilirse; Rabiulevvel ayının 11. Pazartesi gecesine M. 571'de Peygamber Efendimiz dünyaya teşrif etmişlerdi. Hazret daha doğuşta doğum günü sünnetini ihya ederek doğmuşlardır.

Kaddesallahu sirrehul aziz.

14) BÖRKÜ DELİK HASAN EFENDİ (k.s.a.)

17. Asırda Maraş'ta yaşamış. Müderris, üzerine sarık sardığı börkeneği tepeden delik olduğu için bu isimle şöhret bulmuş.

Bir gün talebelerine ders verirken, Azrail (a.s.) gelip emr-i hakkı tebliğ ediyorlar. Talebelerine icazet vermesine bir hafta kalmışken yaşanan bu durum, talebelerinin canını sıkıyor. Hocalarına;

-Dûa buyursanız da Allah (c.c.) ömrünüzü uzatsa!. diyorlar. Hoca;

-Allahın (c.c.) davetine icabet gerekir!. diye talebeleri cevaplıyor. Devamla;

-Allah (c.c.) izin verirse vefatımdan üç gün sonra mezarıma gelin, dersimize orada devam ederiz!. buyuruyor.

Talebeler, hocalarının vasiyetine uyararak, vefattan üç gün sonra mezara gelip selâm veriyorlar, ses seda yok, ikinci gün yine gelip selâm veriyorlar, yine ses seda yok, üçüncü gün umutsuz bir vaziyette son bir defa geliyorlar selâm verince, Hocaları makberinden cevap veriyor.

-Vealeykûm selâm, çocuklar kusura bakmayın geçiktim. Rabbim (c.c.) bana hüsnü muamele etti, ruhumu kabzettikten sonra bir melek tahsis etti, bana yedi kat gök'ü, Arş-ı âlâyı, Levh-i mahfuzu, kürsiyyi gezdirdi oralardan ancak bu gün dönebildim!. diyor.

Daha sonra derslerini tamamlayan mollalar icazetlerini de alıp hocaları tarafından mezûn ediliyorlar.

Kabri şerifleri halen ziyaret mahallidir. Şeyh Adil mezarlığının "A" anakapısına yakın sol tarafta yaklaşık otuz metre mesafededir.

Kaddesallahu sirrehul aziz.

15) ŞEYH HÜSEYİN EFENDİ (k.s.a.)

Turan mahallesinde doğdu. Börkü Delik Hasan Efendi'den zahir ve bâtin ilimlerini ikmal etti. Turan mahallesindeki Şeyh Camisini kendisi yaptırdı. Orada hem namaz kıldırır hem de taliplerine ilim neşretti hatta şeyh camisinde hatimle teravi geleneği kendileri tarafından başlatılmış yakın zamana kadar bu camide hatimle teravîh devam etmiştir. O camide en uzun hatimli teravi kıldırır; Gökşen Hafız (R.A.), aralıksız 59 hatimli teravi kıldırmıştır. (Bu bilgi oğulları muhterem Mustafa Ramazanoğlu ağabey vasıtasıyla bu fakire emanet edilmiştir.)

Dilden dile gelen tevatür habere göre; Efendi hazretlerinin gösterdiği bir keramet dolayısıyla başı derde girmiş. Tebdili mekan ihtiyacı duymuş. Bu arada bağlıları bırakmak istemezlerse de, bir gün onlardan habersiz ayrılıp giderken cemaat farkına varıp takip etmeye başlar, takip koşuşturmaya dönüşünce, Hoca Efendi'nin kavuğu ve yemenisinin teki düşer, dönüp almaz Sarayaltı'na gelince gözden kaybolur. Bir rivayete göre düşüp orada ölür. Şimdi orada bir evin altındaki mağarada ona ait olduğu söylenen bir türbe vardır. (k.s.a.) bu türbe dolayısıyla Alaybeyi Şeyhi de diyorlar.

Menkıbeleri:

O zamandan kalan kavuk ve yemeni ta ki Hoca Efendi'nin bağlılarının torunları vasıtasıyla günümüze kadar muhafaza edilmişlerdir. Halen de şifa ayetleriyle beraber tevessül edilmektedir.

Yakup Taraman anlatıyor:

1940'da askerden terhis olmuş geliyordum. Trende aynı kompartımda, Maraş'a yeni tayin olmuş gelen bir yüzbaşı ve eşi ile birlikte seyahat ediyorduk. Yüzbaşı yüzündeki felç dolayısıyla konuşmakta güçlük çekiyordu. Uzun yolculuk esnasında söz bu rahatsızlığına gelince, Ona;

-Geçmiş olsun yüz felci mi geçirdiniz? Doktorlar ne söylüyorlar? dedim. Yüzbaşı:

-Sağolun, Ankara ve İstanbul da birçok doktora gittim fakat ancak bu kadar düzeldi!. dedi.

Bunun üzerine biraz düşündükten sonra kavuktan söz etmeye karar verdim:

-Biz de Maraş'ta yaşamış bir büyük evliyanın kavuğu var. Onu, bundan önce çok denedik. Yüz felci, migren, baş ağrısı gibi rahatsızlıkları Allahın izniyle şifaya kavuşturmaya vesile oluyorlar! dedim.

Bunun üzerine Yüzbaşı;

-Hangi devirde yaşıyoruz? Böyle şey olur mu hiç?. diye itiraz etti. Bu arada söze karışan yüzbaşının hanımı;

-Efendi birde bunu deniyelim!.. Bir zararımız olmaz ki, belki de şifa bulursun!.. dedi. Karı-koca böyle teredütlü olunca ve bu sırada yolculuk da bitince, ben de onlara;

-Ben yine de size adresimi vereyim de bu hususta yardım isterseniz size yardımcı olayım!. dedim.

Aradan bir müddet zaman geçince Yüzbaşının şikayetleri artmış. Birgün hanımı ile beraber çıkıp geldiler. O sırada uygulamayı anam Eşe hatun yapıyordu (El ondaydı). Annem bir hafta süreyle her gün bize gelen yüzbaşının başına, şeyh efendinin kavuğunu giydiriyor. Sonra Kur'an'dan şifa ayetlerini okuyarak yüzüne üflüyordu. Bir haftalık seans bittikten sonra bir gün evine

giden yüzbaşı, birden bire bir rahatlık hissediyor. Kalkıp aynaya baktığında şikayetlerinin tamamen geçtiğini görüyor. Sevinçle, hanımını da yanına alıp bizim eve geldiler. Eşe bacı kapıdaki gürültüden çok korkup “Her halde bizi götürmeye geldiler!” diyor. Buna rağmen kapıyı açınca, yüzbaşı eline kapanıyor.

-Allah senden razı olsun Eşe bacı sayende iyi oldum. Dile benden ne dilerse!.. diyor. Eşe Hatun;

-Bir şey istemez komutanım!. Diyorsa da Yüzbaşı çıkarıp 50 TL para veriyor, Eşe bacı kabul etmiyor cüzdanı açan yüzbaşının cüzdanından 5 TL (o zamanın yaklaşık 2,5-3 kiloluk et parası) para alıyor.

Turan mahallesinde doğan ve ismi Hüseyin olan pek çok kimseye isim babalığı yapan Şeyh Efendi'nin maalesef ne zaman öldüğü ne kadar yaşadığı hakkında bilgilere ulaşamadık. Eczacı Hüseyin Bilal kardeşimize, babası merhum, bu zata olan muhabbeti dolayısıyla bu ismi vermiş. (k.s.a.)

16) ABDUL GAFFAR BABA (k.s.a.)

Babaları, Abdülgafur efendi 18. yüzyılda Maraş'a gelip yerleşmiş. Alim, zahid, şair bir zat-ı muhterem, aynı zamanda mevlevi tarikatı bağlılarından, oğlu Gaffar babayı da aynı meşreb üzerine yetiştiriyor. Bıraktığı eserlerden anladığımız kadarıyla, Arabça ve Farsçaya eski tabirle yed-i tûla derecesinde vakıf olup, Medrese ilimleri dışında, Hey'et, Hendese, Astronomi ve İlm-i Nücum (Astroloji) ilimlerine vakıf aynı zamanda muvakkit (Namaz vakitlerini, Maraş'ta ilk defa saate bağlı hesaplayan) bir zat-ı muhteremmiş. Bu bağlamda yaptığı takvimle, 15-20 sene Maraş'a göre namaz saatlerini tesbit etmiş.

Maraşta kuyumcular çarşısında bulunan Alaiddevle vakfiyesindeki, Mevlevi tekkesine, babası Abdülgafur efendi zamanın da mesnevihanlığa getirilmiş, ölümüne kadar 1309 Hicri, bu görevde kalmıştır.

Mezarı halen tekke içindedir. Ve ziyaret mahallidir.

Kaddesallahu sirrehul aziz.

Tekke kütüphanesinde bıraktığı divanından seçme birkaç mısra aşağıdadır.

Ey Hakkın aşığı gel olma sakın hercai
Kalma surette talep kıl gevher-i manayı

Bab-ı teslimde bulun, lâ deme bil ilayı
Gel aynen göreyim dersin eğer Mevlayı.

Mahvedip varını gel dinle kûdüm ve Neyi
Dest-i ihlâs ile tut demani Mevlanayı

Cehdedip meclis-i irfana gir ol Hâk kadem
Etme evkatı heba sen seni bil ol adem

Sensin ol der gerenmaye-i deryayı hakem
Olayım dersen eğer sırrı Ali (K.V.)'ye mahrem.

Mahvedip varını gel dinle kûdüm ve Neyi
Dest-i ihlâs ile tut demani Mevlanayı.

Şiirin, ikinci kıt'asının son mısraında geçen "**Sırrı Ali**"yi, 1950-60-70'lerde Konya'da icra edilen Mevlanayı anma toplantılarında semazen başı olan ve 60'lı yıllarda da İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünde, Dini Mûsikî hocalığı yapan merhum Halil Can beyefendiden dinlemiştim. Merhum bu hadiseyi, kudsi hadis olarak takdim etti.

Hazreti Ali (K.V.) efendimizden rivayet edilen bu kudsi hadis'te; Şah-ı Velayet (K.V.) şöyle buyuruyor:

Allah Resûlü (S.A.V.) bir gün beni çağırdı, yanına gittim, kimseye söylemememi tembihleyerek benden söz aldı ve bana kısık bir sesle bir sır verdi. Birgün sonra bu sırrı başka birine söyleme ihtiyacı hissettim. Gelip Efendimizden izin istedim. Bana; "SAKIN HA!" diye tembihte bulundu. Böylece iki gün geçti, ben de, sırrı başkasına söyleme isteği hat safhaya ulaşmıştı, yemekten içmekten kesildim. Üçüncü günün sonunda tekrar Resulullah'a (S.A.V.) çıktım. Bana; "Sırrı ancak Medine'ye yarım günlük uzaklıkta olan kör bir kuyuya anlatabilirsin!" buyurdular. Tarif ettiği yere gittim, o kuyuyu buldum, etrafta insan ve hayvan bulunmadığından emin olduktan sonra, sırrı kuyuya

açıkladım, biraz sonra susuz kuyudan su kaynamaya başladı.

Daha sonra o çevreden geçerken, o kuyunun yanına gittiğimde suyun hâlâ oradan kaynadığına şahit olmuşumdur. Aradan iki üç sene geçtikten sonra, o suyun bereketiyle çölde bir vahâ oluşmuş, vahâ da ağaçlar ve kamışlar meydana gelmişti. Daha sonra gittiğim bir gün havada hafifçe bir meltem esiyordu, Allahû alem bir melek tarafından NEY şekline sokulmuş bir kamışın içine giren "HÛ" sesini veren o kamıştan, benim kuyuya anlattığım sır ifşa ediliyordu. Nitekim Hazreti Mevlana da Mesnevi'de bu sırı işaretle şöyle buyuruyor:

"Dinle neyden kim hikayet etmede
Ayrılıklardan şikayet etmede!"

Neyin içine üflenen "Hû" esmasıyla ilgili olarak Efendim; Mehmed Zahid Kotku (k.s.a.) hazretleri şöyle buyurdular:

"الله" Lafzay-ı celali öyle mübarek bir kelâmıdır ki elifi kaldırsan, Lillah, kalır o da Allah demektir, Lam'ı kaldırsan Lehû kalır, o da Allah demektir, ikinci Lâm'ı kaldırsan "HÛ" kalır o da Allah demektir.

İşte bu "HÛ" esmasını Mevlevi kardeşler bir kamışın içine üflediklerinde kamış ses veriyor.

Allah (c.c.) hepsinin sırlarının kudsiyetlerin artırsın.

17) MUHAMMED HİLMİ DARENDEVİ (k.s.a.)

Doğum tarihi bilinmiyor. Doğum yeri, Malatya'nın Darende kazasının Yenice köyüdür. Babasının ismi Hacı Yusuf ağa, Annesinin ismi Amine hanımdır. İlk tahsilini Darende de yaptıktan sonra, Sultan Abdulaziz zamanında İstanbul'a gelip Fatih medreselerine başladı. Kısa sürede emsalleri arasında temayüz edip, devrin, alimlerinden Sadık Efendi'nin (r.a.) ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin (k.s.a.) gibi hocalarının dikkatini çekti, himayelerini gördü. Gümüşhaneli merhumdan inabe alıp tarikatine girdi. Bir şaban-ı şerifte erbain (40 gün itikaf) çıkarıp hilafet-i taamme ile şereflendi. Hocalarının işaretleriyle memleketi Darendeye döndü. Yakın vilayet Sivas'a gidiş gelişlerinde Sivas'ta kaim Nakşibendi Şeyhi Nalçacıade Hacı Ahmet Efendi (k.s.a.) ile tanıştı. Bu zattan da taberrük icazeti aldı. Darendede yaptığı vaaz ve nasihatler dinlenmediğini, cahiliye adetlerinin arttığını görünce, Darendeden ayrılmak için istihare etti. İstiharesinden, Maraş veya Ayntep'e yerleşmesi uygun çıktı. Bu durumu Nalçacıade ile istişare eden Hilmi Efendi, babası ve ailesi ile beraber 1858'de Maraş'a geldi. İlk banisi Şeyh Ali Bey olan ve depremde kubbesi çöken, Duraklı Camiinin meşrutasına yerleşti. Bir yandan da, camiinin tamiratına çalıştı. Tamirat esnasında para ile tuttuğu amelelerin parasını, selamlıkta bulunan postunun altından çıkarıp muntazaman ödedi. Bir gün odasında bulunmadığı bir sırada, postun altındaki bitmeyen paraları merak eden bir amele, postu kaldırmış ki bir de ne görsün, büyükçe bir yılan başını kaldırmış kendisine

bakıyor. Durumu fark eden, efendi hazretleri; "Evlat elini bilmediğin yere sokma!. Ya yılan çıkar, ya akrep!." diye tedip ediyorlar. Bu söz daha sonraları Maraş'ta darb-ı mesel olmuştur.

O sırada Maraş müftüsü, dedeleri de ülema ve müfti olan Kanadıkırık Mustafa Efendidir (k.s.a.). Bazı cahil müzevirler, Hilmi Efendinin yaptığı sohbet meclislerini ve tarikat verme konularını müftüye şikayet ediyorlar. Müftü efendi; Hilmi Efendiyi batını zannedip müftülüğe çağırıyor ve soruyorlar:

-Hoca Efendi!. Başınıza adam toplayıp zikir yaptırıyor muşsunuz!. Kitapta sünnette var mı deliliniz? Hilmi Efendi:

-Hocam, malumunuz kitapta yaklaşık 20 yerde "üzkûrullahe zikran kesira" buyruluyor. Müftü Efendi;

-Peki bu rabıta neyin nesi var mı kitap ta, sünnette mesnedi? diye sorunca, Hilmi Efendi:

-Esteuzu billah "Vebtegullahû ileyhil vesilete!" buyruluyor!. diyor. Müftü Efendi de;

-Hoca efendi, insanımıza dinini öğretin yeter!.. Kitaba, sünnete yanlış mana vererek milleti ifsad etmeyiniz!. diye tedip ediyorlar.

Bu yüzden hoca efendi Ayıntab'a göçüyor. 8-10 sene orada kaldıktan sonra Maraş'taki müntesib ve müridlerinin ısrarlarına dayanamayıp yeniden Maraş'a geliyorlar. Bu arada, müftü Kanadıkırıkzade de dostları arasına katılıyor. Buna rağmen hoca efendiye ülema ve sülehanın rağbeti hasetlere sebep oluyorsa da Maraş'tan bir daha ayrılmamak üzere yerleşiyorlar.

Hasetcilere cevap olmak üzere meşhur "Mizan-ül Şeria ve Burhan-ül Tarika" isimli risalesini telif buyuruyorlar.

O dönemde, şiddetli muarızlarından müderris Tekerekzade Mutiullah Efendi; Hilmi Efendiyi imtihan etmek maksadıyla, içinde ince fikhi meseleler bulunan bir mektubu oğlu ile gönderiyor. Mektubu Hilmi Efendiye getiren Tekerekzadeye, Hilmi Efendi:

“Oğlum mektubu bana vermene gerek yok sen şu mektubu babana götür ver!” diyor. Bu sefer her iki mektubu babası Mutiullah Efendiye getiren oğul durumu babasına anlatıyor. Mektubu açıp okuyan Mutiullah Efendi şu şiirle karşılaşıyor:

Hakikat ilminden aldım dersimi
Okudum özümden illallah dedim
Urundum tacımı geydim postumu
Destur aldım pirden illallah dedim.

El işinden elpendidir elpendi.
Açtı bahar yazı bülbül uyandı
Benden nutuk istemiş Mutiullah Efendi
Her varımdan geçtim illallah dedim.

Şiiri okuyan Mutiullah Efendi de hatasını anlayıp hocaefendiye gelip özür diliyor ve müntesiplerinden oluyor.

Hoca Efendi (k.s.a.) 1900 senesinde camiinin çatı tamiri esnasında oradan düşüp yürüyemez hale geliyor. Meşrutadan dışarı çıkamıyor diye camideki imamet görevini de oğlu Mahmud Nedim Efendiye (r.a.) bırakıyor. Ömrünün son yıllarını, Allahû Tealayı zikir ve ibadetle geçiren Hilmi Efendi 1916 (1334 H) de, Cenab-ı hakkın rahmetine kavuşuyor.

Sohbetlerini; İhyayı Ūlûm, Hadika, Berika, Multeka ve Ramuz-u Ehadis'ten yapardı. Zikir meclislerinde ise Niyazi Mısırî divanından okuturdu.

İlerde, isimleri ve menkıbeleri gelecek olan; Duruş Efendi, Abid Efendi, Vehbi Efendi ve Ali Sezai Efendilere, yollarını devam ettirmeleri için, şifahi olarak icazet vermiştir. Tevatüren sabittir.

I) Hacı Ömer Özcan (k.s.a.) den Ceketçi Mustafa Efendi anlatıyor:

Üstadımız, çatıdan düştükten sonra hep yatalak halde idi, bu halini sadece iki yerde bozardı; 1- Namaz kılariken, 2- Hatmi hacc esnasında oturma durumuna geçerlerdi.

II) Ceketçi Hacı Mustafa Eskisarı'lı anlatıyor:

Büyük hocamız, Hacı Muhammed Hilmi Efendi (k.s.a.) için bazı hasetçiler, hacca gitmişler, hacc esnasında Ravzay-ı mutahhara da hoca efendinin ağabeyine rastlamışlar (o sırada ağabeyleri Medine de mücavir olarak kalıyorlar) hasetçilerin aralarından birisi sizin küçük birader Muhammed Hilmi yolunu şaşırttı!..” diye abes bir laf ediyor. Hoca efendinin ağabeyi bu duruma çok üzüldüğü ağıyor. O gece rüyasında Peygamber Efendimizi (s.a.v.) görüyor. Efendimiz bir çadır içinde bir zatla konuşuyor. Ağabey merak edip çadırın kapısını aralayınca bakıyor ki içerde peygamberimizle konuşan Darendeli Hacı Muhammed Efendi (k.s.a.) Taaccüp ederek “Fesubhanallah biz Medinede mücaviriz, çadırın dışındayız. Birader Maraş'ta olduğu halde çadırın içinde!” buyuruyor.

III) Ceketçi Mustafa Eskisarı'lı anlatıyor:

Muhammed Hilmi efendinin devrinde, ülemadan Dayızade H. Mehmed Efendi de önceleri hoca efendimize çok buğzedermiş. Birgün Dayızade Hacı Mehmed efendi hastalanmış Muhammed Hilmi Efendi de onun hasta ziyaretine gitmiş. Bu ziyarette kalbi yumşayan Dayızade Emin Efendi;

-İnşaallah, şu hastalıktan kurtulsam ben de kendime bir müşid arayacağım!. demiş. Muhammed Hilmi Efendi sitemle;

-Hoca efendi!. Ne müşidi arayacaksın ikrarında sadıksan, başka yerde aramana gerek yok. İşte biz ayağınıza geldik ya. demiş.

Allah (c.c.) hepsinin sırlarının kudsiyetlerin artırsın.

18) MÜFTİ KANADIKIRIK MUSTAFA EFENDİ (k.s.a.)

1819 tarihinde Maraş'ın Hayrullah mahallesinde doğdu. Babası Maraş müftüsü Kanadirik Ahmed Efendidir (r.a.). Mısır'dan, Yavuz Sultan Selim'in getirdiği cediti Ali Efendiden başlıyarak aynı sülaleden gelen 18. kuşak olduğu bizzat kendisi tarafından ifade edilmiştir. Başta Babası, Ahmed Efendi devrin hocaları tarafından yetiştirilirken çok genç yaşta (15-20) babasını kaybediyor. Bunun üzerine Ağabeyi Ahmet tarafından onun daha iyi yetişmesini sağlamak için Kayseri'ye gönderiyor. Orada da keskin zekası ile hocalarının göz bebeği oluyor. Hocalarından Hacı Torun Efendi'nin (r.a.) en çok sevdiği talebesi oluyor. Yaklaşık 20 sene Kayseri de kalıp, Medreseyi Alüül Ala derecesiyle ikmal ediyor. Bilhassa Fıkıh ve Usul-ü fıkıh hocasının; "Acaba bu molla yarın ne sorar!." diye uykusuz geceler geçirmesine sebep oluyor. İcazetten sonra hocalarına teker teker veda eden Kanadirik Mustafa; fıkıh hocasına uğrayınca hocası ona; "Evlat yalnız benim sana hakkım helal etmem yetmez bizim hanımdan da helalık dile!.. diyor. O da bu emre uyup hanımefendinin yanına gidiyor, helallik diliyor. Hocasının hanımı; "Gelmeseydin hakkımı helal etmezdim. Senin yüzünden hocanın yüzünü görmez olmuştuk, neyse madem geldin hakkımı helal ettim." diyor.

O zaman Anadolu medreselerinde kaliteyi korumak için Şeyh ul İslamlık, RUSUM imtihanını İstanbul'da yapıyormuş. Ancak bu RUSUM imtihanını

kazananlar Müfti ve Kadı olabilir diye diplomaları onaylandıktan sonra ataması yapılmıştı.

Genç Molla Mustafa, Rusum imtihanı için Şeyhülislamlık makamında beklerken, kendisinden önce orada bekleyen çok üzüntülü bir beyle bir bayanı görür. Biraz sonra içeriden yapılan talep üzerine karı ve koca oldukları anlaşılan ikili içeri girer çok kısa bir süre sonra, hem kadın hem de kocası ağlayarak dışarı çıkarlar. Daha fazla meraklanan Molla Mustafa hemen adama sorar:

-Niye ağlıyorsunuz kardeşim?. Adam:

-Biz ağlamayalım da kim ağlasın!. Derdimiz çaresiz!.. diyorlar, Molla Mustafa ısrar ediyor;

-Bir de bana anlatın ne olur belki ben çare olurum! deyince, adam anlatmaya başlıyor:

-Bayan benim hanımımdı. Birgün yatsın namazından sonra geldim, yatağa girdim. Hanıma seslendim sen de gel dedim, hanım “bende yatsıyı kılayım da gelirim!..” dedi. Bende ona "Gelmez ol!.. Şimdi gelmezsen üçten dokuza boş ol!..” dedim. Hanım da inat edip yatsı namazına durdu ve kılıp bitirdi!.. deyince. Genç Molla:

-Bacım şu namazı nasıl kıldığını birde bana anlat! diyor. Kadıncağız başlıyor anlatmaya;

-Niyet ettim, tekbir aldım, elemtereyi okudum sonra fatihayı okudum!.. deyince Molla Mustafa araya girip;

-Oku bakalım şu fatihayı!. diyor. Kadıncağız besmele çekip fatihayı okumaya başlayınca Mollamız bakıyor ki; kadıncağız kelimullahta manayı değiştirecek bir telaffuz hatası yapıyor. Molla, bunu yakalayınca basıyor fetvayı:

-Sizin nikahınız yerinde duruyor!.. diyor.

Daha sonra üçü birden Şeyh ul İslamın huzuruna çıkıyorlar. Durum Şeyh ul İslam’a da anlatılınca Şeyhul İslam “Doğru nikahınız bozulmamış!..” diyor sonra Molla Mustafa’ya dönüp “Sende kimsin?..” diyor. Rusum imtihanı için orada olduğunu söyleyen mollanın diplomasını isteyen Şeyh ul İslam, kendisine verilen diplomaya yazıyor. “KADILIK VE MÜFTÜLÜK yapabilir!” ve mührü basıyor. Böylece Maraş müftülüğüne tayini de onaylanmış oluyor. Kırkbeş sene Maraş müftülüğü yapan Kanadıkırık Mustafa Efendi 85 yaşında artık yaşlandığını ileri sürerek emekli oluyor. Onbeş sene daha yaşadktan sonra 1919’da yüz yaşında Dar-ı bekaya göçüyorlar.

Kaddesallahu sirrehul aziz.

Mezar-ı şerifleri, Şazibey camiinde ecdatları Müfti ve kadı Kanadıkırık Ali Efendinin yanındadır.

Menkıbeleri:

I) Fetvahanede otururken birgün bir adam çıkıyor geliyor. Başlıyor anlatmaya;

-Hocam!.. Benim uzun seneler erkek çocuğum olmadı. Bir gün kalktım nezrettim! Bir erkek evladım olursa kulağı bir karış bir koç kurban edeceğim!.. dedim. Aradım, aradım kulağı bir karışlık kurbanlık bulamadım şimdi ben ne yapacağım!.. deyince Hoca Efendi:

-Evladım şimdi git normal bir koyun-koç al git kurban et!. Nezrederken “benim karışım kadar!..” dedin mi ki. Nasıl olsa çocukların karışı kadar kulağı olan koç sorunu halleder! Buyurur.

II) Avukat Orhan Kanadıkırık anlatıyor:

Nenem Sıddıka hanım bir musubete uğramış. Bunun için Babasından Müfti Mustafa Efendiden “Ne yapayım?. Nasıl bu sıkıntıyı geçireyim!..” deyince. Hoca Efendi:

“Günlük ezkarına (zikirlerine) ilaveten “Le ilahe illa ente subhaneke inni küntüm minezzalimin!” Tesbini çek diye tavsiye eder. (Yunus (A.S.) tesbihi).

III) Emekli Hakim Mustafa Kanadıkırık (r.a.) anlatıyor:

Dedemiz müftü efendi emekli olduktan sonra fazla sokağa çıkmazmış. Çanakkale muharebelerinden (1915) bir iki yıl sonra Muğla’dan bir asker çıkıp geliyor ve hoca efendi ile görüşmek istiyor. Alıp getiriyorlar. Hoca efendi görür görmez ellerine kapanıyor. “Allah senden olsun hocam sen olmasan ben şimdi hayatta olmayacaktım!..” diyor. Sonra anlatmaya başlıyor: “Çanakkale muharebelerinin en hararetli anında beni katırınızın terkisine alıp kurtarmasaydınız ben şimdi yoktum!” diyor.

Hoca Efendi bunun üzerine; “Sırrımız faş oldu Allahü alem ecelimiz yakın!..” buyuruyor. Bu hadiseden bir sene sonra 1919’da Hakkın Rahmetine kavuşuyor.

IV) Bahçeci Hoca Anlatıyor.

Hoca efendi, Ulu camii avlusunda abdest hazırlığı yaparken adamın biri çıkıp geliyor.

-Hocam bir soru sorabilir miyim?. diyor. Hoca:

-Sor!. diyor.

-Hocam kardeşim öldü benden başka kimsesi yok meresi (mirası) bana düşer mi? Hoca Efendi:

-Başka kimsesi yoksa sana düşer!.. der ve tuvalete yönelir, tam kapıyı açacakken; adam seslenir.

-Hocam çok hasta ve ölümü bekleyen bir oğlu var! deyince;

Hoca geri dönüp:

-İşte şimdi hava alırsın!.. buyurmuş.

19) MÜDERRİS ŞÂKİR EFENDİ (k.s.a.)

1840’lı yıllarda, Maraş’ın Çavuşlu mahallesinde doğdu, Halep veya Şam’a ilim için gitti zahir ve batın ilimlerini ikmal ederek Maraş’a döndü. Çavuşlu medresesi o zaman Maraş’ın en önde gelen ilim yuvasıdır. Orada göreve başladı, (Medrese daha sonra da ziyeni ve talebesi Abid Efendiye’de ilim yuvalığı yapmış onun vefatından sonra 1944 veya 45 vakıf malı olduğu halde satılmış yıkılıp maalesef yerine ev yapılmıştır.)

Ulaşabildiğimiz menkıbeleri şöyledir:

I) Hilmi Vakkasoğlu anlatıyor:

Müridi kurradelerden Nadir Baba, Şeyh Şakir Efendiyi ögen bir şiir yazmış:

“Ledün ilmüne vakıf

Nice müşkilleri kaşif!..” diye başlayan şiiri götürüp efendisine arz etmiş. Şiiri okuyan Şakir Efendi (k.s.a.);

-Estağfurullah çok övmüşsün, bizde bu güzellikler ne gezer!. deyince. Nadir Baba;

-Eksik bile söyledik efendim!.. demiş.

II) 1900’lü yıllarda kurulan, Şehir Eminliği Maraş Belediyesi’nin ilk hizmetlilerinden biri Veli isminde bir zat, sabah namazından sonra yatmaz Şeyh Şakir Efendi’nin kahvaltı hizmetini yaparmış. Bir gün bu Veli Efendi sabah hizmetini yapmış işine giderken Uzunolukta karşıdan M. Hilmi Efendi’nin bir müridi gelmiş, Veli başlamış Şeyh Şakir Efendiyi övmeye, o kadar övmüş ki; “Şakir Efendi bu zamanın en büyüğü!” demiş. Bu sefer

öbür mürid; “Hayır bu zamanın en büyüğü Hilmi Efendidir!..” deyince kavga çıkmış, etraftan yetişenler zor aralamışlar.

Veli Efendi işe gitmiş nasıl olduysa küçük tuvalete çıkamaz olmuş bu arada, el, ayak, yüzleri de şişmeye başlamış, bir gün sonra iyice hastalanmış, bunu almış Şakir Efendiye getirmişler, durumu anlatınca, Şakir Efendi;

-Evladım bu memlekette zamanımızın en büyüğü Muhammed Hilmi Efendidir!. demiş.

Sonra kendisinden bu davranışı için tevbe edeceğine dair söz alınca onu okumuş, daha dışarı çıkar çıkmaz tuvalete zor düşmüş ve rahatlamış. Sonra gidip kavga ettiği zattan özür dilemiş.

III) Şakir Efendi, bir gün sabah kahvaltısından sonra Veli efendi ayrılırken;

-Veli yavrum yarın kahvaltıda bana yumurta yap!.. demiş. Veli de;

-Olur Efendim!. demiş ama, o gün ne kadar aradıysa dükkanlarda yumurta bulamamış tabi devrisi günü de mecburen başka şeyler yapmış. Hocasının önüne koyunca, Şakir Efendi;

-Hani oğlum Veli yumurta?. demiş. Veli:

-Vallahi Efendim dün ne kadar aradımsa şehirde yumurta bulamadım!. deyince Hoca Efendi:

-Birazdan gelir oğlum!. demiş. O sırada kapı çalınmış. Kapıyı açan Veli Efendiye bir sepet yumurta uzatılmış.

-Zulkadir Mehmet bey gönderdi. Hoca Efendiye selam edip ellerinden öpüyor.

Daha onu mutfağa koyarken kapı yine çalınmış.

-Fatmalı köyü muhtarı gönderdi. Hoca efendi afiyetle yesin ellerinden öperiz!

Onu mutfağa korken yine kapı çalınmış üçüncü sepet yumurta da gelmiş.

Şakir Efendi (k.s.a.) 1910 yılında vefat ettiğinde yerini yiğeni Abid Efendiye bırakmış.

IV) Bağlılarından Gebel oğlu Osman Efendi anlatıyor:

Cinniler geceleri bana çok musallat olurlardı. Ben bu durumu Şakir Efendiye arz ettim. Cevaben:

-Oğlum Osman bize rabıtaya devam et biiznillah sana dokunamazlar!. buyurdu.

Aynen tavsiye ettiği gibi yaptım çok faydasını gördüm.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

20) DURUŞ EFENDİ (Muhammed Ali Mer'aşi) (k.s.a.)

Miladi 1865'de Maraş'ın Mağralı mahallesinde doğdu. Nesepleri, Muhammed Bakır bin Zeynel ağabeydin vasıtasıyla, Hz. Hüseyin efendimize intikal ettiğini ve seyyid olduğunu ailesi ifade etmektedir. Babasının adı, Abdullah, annesinin ismi Şerife hanımdır. Yörede "akılar" sülalesi diye tanınır soyad kanunu ile "İnce" soy ismini almışlardır. Devrinin alimlerinden iptidai dersleri okudu. 18 yaşına geldiğinde, rüyasında; Peygamber Efendimizin iki memesinden süt içtiğini görür. Hayasından bunu yeni intisab ettiği, Muhammed Hilmi Darende (k.s.a.)'ye anlatamaz. Üç-dört gün sonra bir gün Ulu Cami'de ikindi namazını kılarken kafasına bir taş gelir. Bu taşın Efendisinden geldiğine hamleden, genç Mehmet Ali derhal müşidine gider, elini öper, Efendisi:

-Başına taş değince mi geldin?. diye, sorar.

Rüya yüzünden gelemediğini ifade eden, genç sofiye Müşidi rüyasını şöyle tabir eder;

-Evladım! Süt, rüyada ilimdir. Sağ meme zahir, sol meme ise batın ilimleridir. Anlaşılan aradığım adam sensin ve Maraş'ta "DURUŞ'UM" da senin yüzündendir!..

Artık esas ismi unutulmuş M. Ali Efendi bu olaydan sonra "DURUŞ" ismiyle anılmaya başlar.

Muhammed Hilmi Efendi, genç sofisini yetiştirmek üzere Şam'a İmam-ı Şarani Medresesine

gönderir. Yedi senede medrese tahsilini tamamlayan DURUŞ Efendi, seyr-i sülukunu tamamlamak için tekrar Maraş'a döner. Artık, Mağralı Camiinde imamlıkta yapmaktadır. Zaman zaman gece yarısı Mağralıdan yola çıkan, Duruş Efendi o günün şartlarında ancak sabah ezanı vakti Duraklı camiine yetişir. Ezanı okuyup ortalığı temizler, biraz sonra cemaate teşrif eden, Efendisini görünce bütün yorgunluğu gider.

İlk erbaine Duraklı camiinde de, müşidinin nezaretinde girmiştir. Sonra iki defa da Mağralı Camiinde erbain çıkardığı bilinmektedir.

1893 tarihinde Emine hanımla evlenen, Duruş Efendinin iki oğlu; Dr. Remzi İnce ve Emekli Hakim Hakkı İnce ile dört kızı yaşıyor.

Hocasının 1900 senesinde cami çatısından düşüp felç olmasından sonra yine onun işaretiyle Mağralı Camiinde irşad derslerine başlar. Muhammed Hilmi Efendi'nin üç halifesinden yaşca en büyüğüdür.

Duruş Efendi, kendisinden sonra, yine işaretle Berberzade Ömer Özcan efendiyi yerine halife bırakarak 19.1.1939'da Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Vefatları da sünnet-i seniyyeye uygun olarak 63 yaş olmuştur.

Mübarek mezarları, Şeyh Adil mezarlığının ana kapısından girişte yirmi metre ilerde sağdadır.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

Menkıbeleri:

I) Muhterem refikaları Emine hanım torunları tarafından nakledildiğine göre:

12-13 yaşlarındayken bir hatm-i haccana gitmiştim. Hatme esnasında, Maraş harbi gazilerinden Çolak Binbaşı cezbeye kapılıp semağ yapmaya başladı. Semağ esnasında, belindeki kama uygunsuz bir şekilde vücuduna saplanır. Vecd haliyle kendinden geçen binbaşı,

acıyı duyunca, soluğu Duruş Efendinin yanında alır. Duruş Efendi, Besmeleyle kamayı çıkarıp şahadet parmağını diline değdirip yara yerine sürer. Lehim (ameliyat) bitmiştir. Bu durumu kendisine soran eşine;

-Yaramaz çocuk domatesi de fazla yemiş!. diye tevazu gösterir.

II) Hanım müridlerinden Emine hanım anlatıyor:

Duruş Efendi'nin vefatından birkaç yıl sonra, kabrini ziyarete gitmiştim. Murakabe ve teveccüh halinde mezarın başında otuyordum ki birden kabirden ses geldi:

-Emine yanımdan kalk işim var!..

Nazlanan Emine hanım kalkmak istemezse de, bu sefer makberi şerifleri zelzele olmuş gibi sallanarak ses daha da yükselir.

-Emine kalk diyorum sana!..

Bu sefer korkuyla kalkıp kapıya doğru uzaklaşıyordum ki mezarlığın ana kapısından bir yeni cenaze girdi. Yanımdan geçen cenaze yakınlarından birine sordum:

-Cenaze kim? Adam cevap verdi:

-Maraş harbi gazilerinden Çolak Binbaşı derler!..

III) Hoca Efendi bir gün iki talebesiyle sohbet ediyormuş. Zengin olanına biraz fazla iltifat etmiş. Bu durum hanımının dikkatinden kaçmamış Hoca Efendiye sitemle;

-Hoca efendi dikkat et zengine malından dolayı itibar edenin dininin üçte ikisi gider!. deyince Hoca Efendi;

-Yok hanım o zata itibarım malından değil, kalbine teveccüh ettim, sadece Allah (c.c.) sevgisi gördüm. Hali hoşuma gitti, iltifatım o yüzden!. buyurur.

21) ABİD EFENDİ (k.s.a.)

1860'da, Maraş'ın Yürükselim (Çavuşlu) mahallesinde doğdu. Şeyh Şakir Efendi'nin yiğenidir. Evliyaoğlu denilen sülaledendir. Torunu Mehmed Evli'de, Osmanlıdan kalma seyidlere mahsus secerename var. Yani hem Abid Efendi (k.s.a.), hem amcası Şakir Efendi Seyyit'tir. Amcasından hem zahir hem batın icazeti aldı, böylece Rıfai ve Kadiri şeyhi oldu. Daha sonra amcasının işaretiyle Muhammed Hilmi Darendevidi (k.s.a.) hazretlerine intisab etti. Kısa zamanda şeyhinin dikkatini çekti. Bir gün tekke arkadaşları ve mürşidi ile ilk bahar gezmesine gidiyorlar. İkindiden sonra, eve dönerken yağmur tutmuş, bir yere sığınmışlar çok yağmur yağmış, sel gitmiş, dönüş yollarında bulunan bir su arğının (küçük dere) üzerindeki köprüyü de sel götürmüştü. Hocaları Muhammed Hilmi Efendi;

-Eyvah köprüyü de sel götürmüştü!. buyurunca, Abid Efendi Besmele çekip kendisini sel götüren köprü'nün yerine bırakmış. El ve ayağı ile köprü kazığına tutunarak;

-Efendim buyurun buradan geçin!.. buyurmuşlar.

Bu duruma çok duyulanan Muhammed Hilmi Efendi kısa bir süre sonra, Abid Efendiyi, Duraklı camiinde erbaine almış. Erbain sonunda, sözlü ruhsat ve icazetle şereflendirmişlerdir. Hocalarının, Duraklı camiinin çatısından düşüp felç geçirmelerinden sonra ve yine onun işareti ile; Yürükselim Mahallesi, Hanifi Canlı sokağında bulunan Şakir Efendi Camiinde irşad görevine başlar. Bu camii ve medrese 1944-45 yıllarında depo

yapılmış, daha sonra harabe halinde maalesef satılmıştır. Şimdi yerinde iki katlı bahçeli bir ev vardır.

Hoca Efendi, soyad kanunu çıkınca “Evliyaoğlu” soyadını almak istiyorlar ve böyle de yazdırıyorlar. Ancak Nüfus idaresi, Evliya soyadını alan başka bir aile bulunduğundan ve yeni kanunda “zade” ve “oğlu” gibi ifadeler yasak olduğundan soy isim kısalıp “EVLİ” sözüne kadar indiriliyor.

I) Vakkas Vakkasoğlu hoca anlatıyor:

O tarihlerde 7-8 yaşlarında bir çocuktum. Herhalde bir bayram ziyaretiydi. Merhum babam beni de yanına alıp Şakir efendi camiinin karşısındaki hoca efendinin evine getirdi. Biz de o sırada oraya çok yakın olan dükkan önünde oturuyorduk. Ben hoca efendinin elini öperken, babam merhum;

-Oğlum Vakkas, dua buyurun hocam!. dedi.

Hoca Efendi, benim başımı okşarken dudakları kıpırdıyordu. Sanıyorum dua buyurdular. O tarihte yaşı 70-75 civarında idi. İki sene sonra 1943’de hoca efendi vefat etti. Allah (c.c.) rahmet etsin. Hoca Efendinin kabri Şeyh Adil kabristanının ana kapısından girişte elli metre uzaklıktaki Maraş harbi şehitleri abidesinin yedi-sekiz metre yakınında doğu tarafındadır.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

II) Hilmi Vakkasoğlu anlatıyor:

Askerden yeni gelmiştim. Yıl 1943, gelirken İzmit’ten ekmeğ ayvası getirdim. Ayvayı büyük bulmuş olacaktı ki:

-Maşaallah böyle büyük ayvada mı olurmuş? buyurdu. Elini öptüm ayrıldım kısa bir süre sonra vefat etti.

Onun arkasında kıldığım namaz ve duyduğum huşuyu hiç kimsenin arkasında duymadım.

III) Çeketçi Mustafa Eskisarılı anlatıyor:

Kanadıkırık Mehmed Efendiden duymuştum!. Berber Celil Efendi ile Abid Efendi hazretlerini ziyarete gidiyorduk. Tam Batıpark civarına gelmiştik ki karşıdan, Karamanlı Fakısı Hasan Efendi ile Tefsirli Emin geldiler. Tefsirli Emin; Karamanlı Fakısı Hasan Efendiye dönüp:

-Hasan Efendi ben bunların nereye gittiğini biliyorum!. Bunlar (yarı müstehzi) Ubeydullah’a (Abid Efendiyi kast ederek) gidiyorlar!. der.

Bu takılmaya cevap vermeden, Kanadıkırık Mehmed Efendi ve berber Celil Efendi yollarına devam edip Abid Efendiye geliyorlar. Hoca efendinin elini öpüp meclise oturunca, Hoca efendi:

-Arkadaşlar! Bu bizim yolumuzun hasetçileri çoktur!. Onlara kulak asmayın, Tefsir Emin gibilerini kendi haline bırakın, dedi.

Bizim yolda onunla karşılaştığımızı Allah’tan başka kimse bilmiyordu.

IV) Kanadıkırık Mehmed Efendi anlatıyor:

Birgün tekkede ihvanlarla oturuyorduk. Dışarıya bakan pencereden, orada bulunan cahiliye tabakası gençlerden içeriye uygunsuz sözler ve küfürler geliyordu. Hoca Efendi de, bizler de kafamız yerde yüz yüze bakamıyorduk. Ancak; Hoca Efendinin sesi duyuldu.

-Kardaşlar onları kınamayın üzerimizde büyüklerin himmeti olmasa biz onlardan beter olurduk, buyurdu.

V) Çeketçi Mustafa Eskisarılı anlatıyor:

Abid Efendi hazretleri, yolda bizim manevi amcamız olurdu. O da, Efendimiz Duruş Efendi gibi Muhammed Hilmi Efendinin halifeleri idi bu sebeple onun ihvanlarına da muhabbet duyardım.

Bir gün rüya aleminde;

Abid Efendi çok güzel son model bir otomobilin şoför mahallinde oturuyormuş. Bütün kendi ihvanlarını otomobilin içine alıyor, Ahmet efendiye soruyor: “Kimse kaldı mı?” Ahmet efendi:

-Yok! Kimse kalmadı efendim! diyor.

Bunun üzerine beni de otomobile alması için arabanın önüne yattım. Bu durumu gören Abid Efendi halifeleri Ahmed efendiye hitabla;

-Ahmed şu bizim Mustafa'yı da al. O da, yolda yiğenimiz olur!. buyuruyorlar.

IV) Araplı köyünden Hacı ağa anlatıyor:

Dünya telaşesi, bir yıl süreyle Abid Efendi hazretlerine gidememiştım. Bu arada başımdan çok büyük musibetler geçti. Bizim köyden bir arkadaşın oğlunu bizim oğlan vurmuş, öldürmüş. Ölenin kardeşi de bizim oğlanı öldürdü. Derken öldüreni de bizim öbür oğlan vurdu. Her iki taraftan iki cenaze çıktı. Bu benim başıma acaba niye geldi diye gidip Abid Efendiye bir sorayım dedim ve tekkeye geldim. Abid Efendi;

-Evladım başına gelen tüm musibetler hatmeleri ve sohbetleri terk etmektendir!. buyurdu.

22) DARENDELİ AHMED VEHBİ EFENDİ (k.s.a.)

Miladi 1849 yılında Darende'nin, Yenice köyünde doğdu. Küçük yaşta, anne ve babası peş peşe vefat etti. Amcası, Muhammed Hilmi Efendi'nin himayesine girdi. Onunla beraber Mer'aş'a geldi. Zahir ve batın bütün ilimleri amcasında tamamlayarak hilafetle şereflendi. Amcasının, dokuz sene süren, Ayıntap misafirliğinde, hoca efendinin kerimleri Hatice hanımla evlendi. Bu evlilikten; Bir erkek, üç kız çocuğu dünyaya geldi. Erkek evladının ismi, M. Fazıl Arslantürk'tür. Muhammed Hilmi Efendinin tekrar Mer'aş'ı şereflendirmesiyle kendileri de halife olarak Adana'ya görevlendirildiyse de 1922 yılında, Nakşi, Mahmud Sami Ramazanoğlu (k.s.a.)'nun Adana'ya gelmesi üzerine, müridlerini ona teslim ederek, yeni görev yeri, Ayıntaba geçti. Çevrede bulunan müridlerinin ısrarlı davetleri sebebiyle; Nizip, Kilis, Yavuzeli, Araban, Pazarcık ve Gölbaşı'na bir çok sohbet ziyaretleri yaptı. Bu gezilerden birinde, Yavuzeli-Araban arasında susuz bir köy halkının talebi üzerine, çatal ağaçla su buldu, oraya kuyu vurdurdu, halen bu kuyuya; Vehbi Efendi kuyusu denir. 1936 yılında vefat eden Hoca Efendi, Şeyh Adil mezarlığın da Amcası, Muhammed Hilmi Efendi'nin yanındaki ebedi istirahatgahında yatmaktadır.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

Sohbetlerinde geçen seçme sözleri:

*İlmi ile amel etmeyen ve ilmini dünya kazancına vasıta kılan alimden, kendi halinde bir cahil çok daha hayırlıdır.

*Cehennem yoluna düşüpte, cennet arzu eden kimsenin hali, kuzeye gittiği halde, Hacca (kıbleye) gittiğini iddia eden adamın haline benzer.

*Hırs sahibi, her zengin fakirdir. Kanaat sahibi herkes zengindir.

*Üç kimse şeytan şerrinden korunmuştur.

Gece gündüz çok zikreden zakir

Seherlerde, istifar eden müstağfir.

Allah korkusundan gözü yaşlı mağfur.

*En iyi arkadaşı; görüldüğü zaman Allah (c.c.)'ı hatırlatan, amelleri, ahireti hatırlatan, sohbetleri, sizin cehlinizi azaltan insandır.

Mankibeleri:

I) Gaziantep'te, bir müridi izin ve dua isteyerek yeni doğan çocuğuna isim talebinde bulunmuş. Hoca efendi kendi ismini bu çocuğa vermiş. Bu çocuk daha sonra büyüdüğüde o teveccüh bereketiyle mühendis, milletvekili, milli eğitim bakanı olarak bu millete faydalı hizmetler ifa etmiş. O tarihte hoca efendinin isim verdiği zat; M. Vehbi Dinçerler'dir.

II) Torunu saatçı Vehbi Aslantürk anlatıyor:

Hoca Efendi (k.s.a.) Adana'ya görevlendirildikten kısa bir süre sonra, Adana'da kuraklık olmuş. Müntesipleri gelip yalvarmışlar;

-Hocam bir yağmur duası yapmanız da şu kuraklıktan kurtulsak!. Hoca efendi;

-Takdire muhalefet, gayretullah'a dokunur!.. dese de aşırı ısrar karşısında şöyle bir şiir söyler:

“Allah ne takdir ettiyse yerini bulur.

Yağmur yağsa da yine ekinler kurur!.

Zornan yağmur alırsın da ne hayrı olur!..”

Buna rağmen ısrar edilince Hoca Efendi de mecbur kalkıp, yağmur duasına çıkar. Bu duadan sonra her gün yağmur yağar bu sefer de sel baskınlarından o sene çok az ekin olur.

II) Torunu Vehbi Aslantürk anlatıyor:

Müridlerinden biri sakal bırakıyor. Sakalı dualatmak için Hoca Efendi'ye geldiğinde;

-Evladım, insan bu zaman mı gelir!. Keşke bırakmadan gelip müsaade isteseydin!. Bilmiyorsun, bu sakal yüzünden zulüm göreceksin! buyuruyorlar.

Aradan epey bir zaman geçiyor. Hoca efendi vefat ediyorlar. Kendisi de artık yaşlanmış, gözleri de az gördüğü bir sırada, Valilikten bir tebliğat alıyor. Tebliğat dolayısıyla adamı alıp karakola götürüyorlar. Karakol da adama soruyorlar;

-Vergi mi vereceksin? Yol inşaatında mı çalışacaksın? diyorlar.

Yaşlı adam, mağduriyetini arz ediyorsa da, dinlemiyorlar. Alıp komsere çıkarıyorlar. Komser soruyor:

-Efendi imam mısınız?. Müezzin misin?. Yaşlı adam:

-İmam da, müezzin de değilim, yaşlı fakirin biriyim, der. Bunun üzerine iyice kızan komiser:

-Be adam!. İmam, müezzin değilsin de! (sakalından tutarak) Bu torbayı boynuna niye geçirdin? diyor.

Yaşlı adam; bu hakaret ve horlama üzerine hem ağlıyor, hem de hocasının yıllar önce kendisine söylediği sözleri hatırlıyor:

“Bu sakal yüzünden, sana zulüm edilecek!.”

23) MEMİŞ-İ TAHİR EFENDİ (k.s.a.)

Babası, Mer'aş Vilayet katibi, Berberzade Mehmed Nafi Efendi. Annesi; Hızan oğlularından Esmâ hanımdır. Kardeşlerinin en büyüğüdür, Doğumu 1881 veya 1882 Maraş'tır. Çocukluk ve gençlik yılları, Maraş'ta geçer. İlk ilim tahsiline Maraş'ta başlar. Gençliğinde Duruş Efendinin (k.s.a.) sohbetinde bulunur. Daha sonra ilim talebi için, Kayseri'ye gider, burada Medresetül Ulâ'yı bitirir. İlme doymayan Memiş-i Tahir Efendi iki arkadaşı; Hüseyin Avni ve Yusuf Bahri beylerle İstanbul'a gider. Medresetül Kuzat'a kaydolar. Sınıf arkadaşları; Ömer Nasuhi Bilmen ve Bekir Hakî Yener Efendilerdir. Bu arada medreseden, Darûl Funun'a çevrilen Üniversitenin de ilk talebeleri arasındadır. Bu esnada; Gümüşhaneli Ahmed Ziyauddin Efendi'den Nakşi hilafeti ve Kuş adalı İbrahim Halveti Hazretlerinden Halvetiye hilafeti alan, Fatih türbedarı, Ahmed-i Amiş Efendiye intisab eder. Kısa sürede seyr-i sülukunu tamamlayıp Hilafet-i Tamme ile şereflenir. Birinci cihan harbinde, askerliğini Kafkas cephesinde 3. Ordu Komutanı Vehip Paşa'nın yanında hukuk müşaviri olarak tamamlar. Bu arada 1915-19 arasında kendilerini, Sivas/Suşehri kadısı ve kaymakamı olarak görüyoruz.

Daha sonra İstanbul'a gelerek, bir yanda Ayasofya Camii imam ve hatipliği yaparken diğer yandan, Süleymaniye kütüphanesi tasnif heyeti azası olur. Bu esnada mürşidi Ahmed-i Amiş Efendi (k.s.a.) Hakka yürür 20 Şaban 1338/9 mayıs 1920. Yerine baş halifeleri, Kayserili Mehmed Tevfik Efendi (k.s.a.) geçerse de, onun

da 26 Haziran 1927'de vefatı üzerine Halvetiyye tarikatı postuna oturur.

Ayasofya camiindeki görevi 24.11.1934'de Ayasofya müze oluncaya kadar devam eder. Yani Ayasofyanın son imam ve hatibi Memiş-i Tahir Efendi'dir.

1936'da 49 yaşındayken, Behiçe hanımefendi ile evlenir ve Koska da satın aldıkları eve taşınır. Yazları ise Çengelköy'deki, yazlıklarında oturmayı adet haline getirirler.

21.4.1941 tarihinde Beyazid kütüphanesinde Hafız-ı kütüplüğe -kütüphane müdürlüğüne- getirilir. Bu görevle birlikte, Sultan Ahmed ve Nuriosmaniye Camilerinde vaaz etmeye başlar.

Yukarıdaki görevleri de 13.7.1951 tarihine kadar devam eder. Emekliye ayrılır, seyrekte olsa dostlarına yaptığı ziyaretlerinden birinde, Nisan 1954'te, Sahaflar Şeyhi Muzaffer Ozak hocanın (R.A.) dükkanından çıkarken ayağı kayar ve uyluk kemiği kırılır. 7.7.1954'de mide kanaması geçirip, Haydarpaşa Numune Hastahanesine yatırılır. Üç gün sonra 10.7.1954 tarihinde gece yarısı saat 01.20'de Hakkın Rahmetine kavuşur. İstanbul Fatih Camii haziresindeki, Mürşidi, Ahmed-i Amiş Efendinin (k.s.a.) kabri yanına defnolunur.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

Bugün ziyaretgah olan mezar taşında şunlar yazılıdır:

Ya Hû!

Mişkat-ı feyz-i mübüvvet

Misbah-ı sırrı velayet

Pişâ-ı ehli visalet

Mukteda-i salikin-i hakikat

Tacû'l urefa fahril ulema

Ahmed Tahir Memiş el Mer'aşî

El Halvetiyyüş Şa'bânî
Ruh-i şerifi için El fatiha
10 Zilka'de 1373/11 Temmuz 1954

Sevenleri ve bağluları arasında; Başta halifeleri Mustafa Özeren beyefendi olmak üzere, Evrenoszade Sami bey, Temyiz Mahkemesi (Yargıtay) başkanlarından Abdullah Aytemiz, Babanzade Ahmed Naim, Prof. Şükrü Baban, Şeyh Zafirzade Mecidüddin bey, Abdülbakî Gölpinarlı, Sahaflar Şeyhi Muzaffer Ozak, Prof. Turgut Teberclar ve Fethi Gemuhluoğlu bulunmaktadır.

1960'lı yıllarda üniversitede okuyan İslami cephe, M.T.T.B. gençliğinden, merhum Fethi Gemihlioğlunu tanımayan yoktur.

Damatları Besim Yüksel beye iltifatları esnasında;
“Melahat ol güzelliğidir ki artar hüsnü baktıkça,

Besim oldur ki güldükçe gül-i handan olur peyda.” buyururlardı.

Güzel Sözleri:

* Allah Resulüne (s.a.v.) muhabbet vaciptir. Eğer Resulullah'a muhabbet, aşk derecesini bulursa, o vakit “İnsan benim gizli hazinem, ben de insanın gizli hazinesiyim!” Kudsi hadisinin sırrı tahakkuk eder. Onun aşkı gönlü istila edince nefis ölür!

* Kimin Resula (s.a.v.) muhabbeti fazladır. İmanı tamdır. Kimin ki noksandır, imanı noksandır. Onun ahlakını taklid edersek, onun, muhabbeti kalbimize nüfûz eder. Zikr aşkı, aşk da visali doğurur!..

* Her Velinin kemali Resûl-ü Ekrem'i anlayışı nisbetiyledir!..

* Veli'nin namazında Hâk ile arasındaki hail (perde) kalkar. Hâk ile karşı karşıya şuhûd'a gelir. Bu şuhud'da mutlaka namazda olur!. Ya Latîf (c.c.)

* Hakkı yerinde kullanmamak isrâftır!..
* En ziyade sabra muhtaç olduğumuz an, sabrımızı kayıp ettiğimiz andır!..

* Rü'yet başlayınca rüya kesilir!.

* Biz her işte müsebbib-i hakikiyi görür vasıta olana müteşekkîr kalırız!..

* Hakkı yıkmaya say edenlerin hepsi firavundur kim olursa olsun!..

* Zalimler, Allah'ın sıyrılmış kılınçlarıdır. Hangi milletler, hangi kullar asi ise onlara, onu musallat kılar. Mutî olanlardan Cenab-ı Hâk zulmü kaldırır. Düşmanın kafasına iradeyi veren de Allah'tır. (c.c.)

* İbrahim ül meşreb olunuz. Amma İbrahim olmadan ateşle imtihana girmeyiniz!.

* Kader bahsi akıl ile halledilemez ve anlaşılabilir.. Hal ile anlaşılır. Onun için Efendimiz (s.a.v.) ve Ehlullah, kader meselesinin konuşulmasını yasaklamıştır.

* İleri gitme, geri kalma, âdet etme, âdet harici hareket etme. Dış kapıyı kapat, iç kapıyı aralık bırak, içine sıkıntı gelince beni hatırla!..

Baba Tahir:

Bu satırların yazarı fakir, Yıldız Teknik, Elektrik bölümü birinci sınıf öğrencisiyken, 1964'de sıra arkadaşım; Necati Güneş, Memiş-i Tahir Efendinin halifesi Mustafa Efendiye müntesipti. Halveti geleneğinde Mürşid-i Kamil-i manevi baba görmek adettendir. Bu sebeple, Kuşadalı İbrahim Halveti Hazretlerine (k.s.a.) “Kuş Baba”, Memiş-i Tahir Efendi Hazretlerine de; “Baba Tahir” derlerdi. Bu yüzden Necati, hem aynı isim hem aynı şehirli olmamız dolayısıyla bu fakire de; “Baba Tahir” demeye başladı. Sevgisinden olmalı bize de aynı hitapla hitab ediyordu.

Sınıf da bu lakabı bizim için benimsedi ve kullanmaya devam ettiler. Daha sonra, Efendim Mehmet Zahid Koktu (k.s.a.) Hazretlerine intisab edince, büyük ihtimalle, aynı çağın müşhidleri olması dolayısıyla birbirlerini tanımış olmalı ki, Müşhidim de bize böyle hitap buyurdular. Mektub yazdığım da cevabi mektubun üzerine Baba Tahir Gören diye tesmiye buyurdular. Bu sebeple Müşhidimizin bizi bu şekilde unvanlandırmasını bir şeref payesi olarak, ebediyen muhafaza edeceğiz inşallah!.

24) HACI AHMET TEVFİK PAKSU (k.s.a.)

1905 (1321) de Maraş'ın Yusufklar Mahallesinde doğdu. Babasının ismi Ali, Annesinin ismi Aminedir. İlk dini bilgileri, Sandal Osman hocadan (R.A.) okudu. Tekke ve Medreselerin lağvı dolayısıyla, O dönemde sağ kalan hocalardan klasik medrese tahsilini tamamlamaya çalıştı. Bu arada terzilik sanatına intisab etti. 20 yaşında askerlik görevini ikmal etmek için, Mersin'e gitti. Kısa bir eğitimden sonra yazısı güzel olduğu için, askerlik şubesine yazıcı olarak ayırdılar. Askerlik görevinden sonra Polislik mesleğine girdi. O sırada Mersin Gümrük Müdürü Sinan Hakkı Efendi'nin kızı ile evlendi. Daha sonra meslek hoşuna gitmediği için istifa edip hanımı ile Maraş'a geldi. Kardeşi ile beraber şimdiki kuyumcu çarşısındaki dükkanda terziliğe başladılar. 1930 yılı başında müşhidleri Abid Efendi Hazretleri ile tanıştılar. 1935'te müşhidleri Abid Efendi ile birlikte, İskenderiye üzerinden gemi ile hacca gittiler. Dönüşlerinde, zengin bazı arkadaşlarının yardımlarıyla, Kapalı Çarşıda bezirganlığa (manifatura) başladı. Küçük oğlu Hasan, doğmadan önce, müşhidi onu Erbaine aldı. Artık hocasının en çok teveccüh ve iltifatlarına mahzar talebelerinden birisi olmuştu. 1941'de Abid Efendi'nin son rahatsızlıklarında işaretle, halife oldu. 5 Nisan 1971'de vefatına kadar bu görevi sürdürdü. Vefatına yakın, yaptırdığı bir hatm-i hace'den sonra sağında oturan, Berber Mustafa Arabacı'ya; "Bizden sonra bu hatmeleri ihmal etmeyin siz yaptırın" buyurdular. Kısa bir süre sonra da Hakkın Rahmetine kavuştular.

Kaddesallahû sirrehûl aziz.

Menkıbeleri:

I) Küçük oğlu Hasan Paksu anlatıyor:

Babamla beraber şu andaki kuyumcu çarşısındaki dükkanda manifaturacılık yapıyorduk. Bir müşteri geldi, ben hemen müşteri ile ilgilendim;

-Buyurun efendim, bir emriniz mi var? Size nasıl yardımcı olabilirim? deyince asık suratlı müşteri;

-Sen otur Lan!. Hacı efendi bana sen hizmet et!. Çocuğa hizmet ettirme!. dedi.

Ben, adama müdahale edecek oldum. Babam elini dudaklarına götürüp “Sus!.” işareti yaptı, peşinden de oturmamı işaret etti. Adama dönüp, raftan birkaç kumaş indirip sordu;

-Buyurun efendim, hangi kumaşı arzu edersiniz? dedi.

Adam daha başka kumaşlardan da indirmesi için işaret etti. Babam onları da indirdi. Böyle böyle neredeyse raflardaki kumaşların hemen hepsini tezgaha indirdikten sonra;

-Hiç birini de beğenmedim!. deyip, çekip gitti.

İki saatte, indirdiğimiz kumaşları tekrar düzgünce yerine yerleştirmiştik ki, o deminki huysuz adam tekrar kapıda görüldü. Babam iki saat önce bir şey olmamış gibi adama tekrar;

-Buyurun efendim, size nasıl yardımcı olabilirim?. deyince, adam, babamın ellerine kapanıp;

-Hocam ben sizin sabrınızı sınadım!. Verin elinizi öpeyim. Anladım ki siz Allah’ın (c.c.) veli kulusunuz!. Bizi de, müridliğe kabul eder misiniz? dedi. Babam;

-Nerede bizde o dediklerin, biz de öyle bir zat bulsak da eteğinden tutsak!. buyurdular.

O adamın intisab isteklerini geri çevirdiler. Adam gidince babama;

-Niçin inabe vermedin Baba!. dedim.

-Evladım!. Himmeti aziz tutmak lazım. O adamda bu yola nasib yoktu!. buyurdular.

II) Küçük oğlu Hasan Paksu anlatıyor:

Babama, Abid Efendi’nin denetiminde çıkardığı erbainden sordum. Bana;

“Bir gün, o günki zikrimi yapıyordum. O sırada ikinci ezanı okundu. Ezandan sonra gözümü açıp namaza niyetlendim. Ama bir türlü kıbleyi bulamıyordum. Kıble diye namaza duruyordum, fatihayı okurken içimden oranın kıble olmadığı hissi galip geliyor, iki tarafa selam verip namazı kesiyordum. Böyle, böyle beş altı kere namaza durup tekrar bozmuştum ki, nihayet bir imdad-ı ilahi olarak Abdi Efendi hazretleri hücreme teşrif buyurdular. Tebessüm ederek beni gerçek kıbleye yönelttiler, Elhamdülillah!.” buyurdular.

III) Kamil Abacıoğlu anlatıyor:

Sürekli tefekkür ve murakabe halinde bulunurlardı. Hayatta öyle yumuşak huylu insan görmedim, desem yeridir. Allahû alem, Cenab-ı Hakkın Cemal sıfatı tecellisine mahzardı.

VI) Halil Yazgülü Hoca anlatıyor:

Hoca efendi ile 1947’de tanıştım. İntisabımın ilk zamanlarında, dükkanda şekercilik yapardım. Ne zaman kendilerini hatırlasam, biraz sonra bakardım çıkıp teşrif etmişlerdir. Allah Rahmet eylesin.

V) İhvanlarından birisi anlatıyor;

Hoca efendi talebeleriyle otururken ahırdaki merkepten şikayetle;

-Götürüp bu merkebi satın!. Demiş. Müritlerden biri;

-Efendim çok uysal bir hayvan niye satalım,
deyince;

-Bunda aşk yok hiç anırmıyor!.. buyurmuşlar.

25) ŞEYH SEYYİD ALİ SEZAI EFENDİ (k.s.a.)

1867 yılında Maraş'ta doğdu. Babasının adı Hacı Ahmed, Annesi Fatma hatundur. İlk ilim tahsilini muhitinde tamamlayan Ali Sezai Efendi, 1884 de daha 17 yaşındayken, Rufai-Kadiri Şeyhi Şakir Efendiye (k.s.a.) intisab etti. Bir yandan da, klasik medrese tahsili için, Kalalı İmamzade Hacı Osman efendiye devam ederek icazet aldı. 24 yaşında iken şeyhi Şakir Efendinin de Kadiri-Rufai hilafeti ile şereflenmiştir. Kendileri tuttıkları hatıra defterinde; 1892 yılında Nakşibendi şeyhi Darandeli Muhammed Hilmi Efendiden de icazet aldığını yazmaktadır. Hatuniye mahallesinde bulunan şeyhi Şakir Efendi (k.s.a.), 1894'te vefat edince onun işareti ile postuna oturmuştur.

1919'da başlayan, Maraş harbinin bitimine kadar, müridleri ile beraber cihadını sürdürdü. Savaş esnasında zaviyenin bitişiğindeki meşruta ve Şekerli mahallesindeki evi de yanmış bütün malı ile kitapları da bu arada kül olmuştur. 1924-26 arasında Maraş-Pazarcık havalisinde gezici vaizlik yapmış, 1926'da atandığı, Maraş merkez vaizliğini ölümüne kadar (1937) sürdürmüştür.

İlk defa 20 yaşında evlenen hoca efendinin başından dört evlilik geçmiştir. Bu hanımlardan iki oğlu (Mehmed Halid ve Ahmed Said) ve üç kız çocuğu olmuştur.

Soyad kanunu çıktığında, Maraş'ın kurtuluşunda gösterdiği yararlılığı çağrıştırması için KURTARAN soyadını almıştır.

Ömrünün sonlarına doğru, dönemin Vali ve Belediye Başkanı Hasan Sukûti Tükel'in hışmına uğramış, harf inkilabından önce yazdığı mezar taşlarındaki, Arabi yazıların, harf inkilabına aykırı olması gerekçe gösterilerek, hasta halinde, mahkeme ve hapishanelerden nasibini almıştır.

Hoca efendinin ahını alan, Hasan Sukûti çok berbat bir şekilde dünyayı terk etmiştir.

Kader'e teslimiyeti; "Allah (c.c.) var, gâm yok!.." sözcüğü ile ifade buyururlarmış.

Halife Sultan Reşat tarafından gönderilen Meşayih icazetnamesi bulunmaktadır.

Mezarları; Şeyh adil mezarlığının ana giriş kapısından girişte yaklaşık otuz metre uzaklıkta, sağdadır. Yakınlarında Duruş Efendi Hazretlerinin (k.s.a.) mezarı vardır. Kaddesallahû sirrehûl aziz.

Halifeleri, Mustafa Yardımedici aldığı bir manevi işaretle 1955'de Ankara'ya yerleşmiştir.

Yukarıda yandığını söylediğimiz çiftli zaviyesindeki tekke; Belediye ve Vakıfların yardımıyla restore edilmiş, günümüzde yaklaşık yüz fakire ekmek dağıtan bir imaret halini almıştır. Allah (c.c.) hayır sahiplerinin hayrını kabul etsin, amin.

I) Mustafa Zincirkıran anlatıyor:

Maraş kurtuluş mücadelesi esnasında ilk defa Maraş'ı işgal eden İngiliz kuvvetlerinin içinde, aslen Mısırlı bir yüzbaşı olan Hasan Rifai isimli bir Müslüman bulunuyormuş. Hoca Efendi bu zatla bir vesile ile tanıştırılmış. Kısa zamanda onu etkilemiş. İngilizlerin Maraş'tan çekilmesi esnasında çok faydası olmuş, Ermenilerin şikayetleri, bu zat vasıtası ile boşa çıkarılmış, İngilizler ayrılırken de bir miktar silah ve cephanenin Türklere bırakılmasına vesile olmuştur.

II) Şeyh Efendi; bir gün ağlayarak dergaha gelen yaşlı bir zat için talebesi, sofi Ökkeş efendiden bir tabak bal istemiş ve yaşlı misafire ikram etmesini talimatlamış. Gelen balı göz yaşları içerisinde yiyen ihtiyara niçin ağladığı sorulduğunda; Az önce oğlunun evine gittiğini o sırada eve bir leğen bal getirdiği halde, babasına yani kendisine bir kaşık bile ikram etmediğini ifade etmiştir.

III) Torunu Dr. Sezai Kurtaran anlatıyor:

Bir gün dergaha hırsız girmiş, bir şeyleri almış götürmüş. Dergahtan Emniyet'e şikayet gidince, komser istihza ederek;

"Hoca efendi okuyup üflesin de hırsızı bulsun!.." demiş. Hoca efendi bunun üzerine, bir bakır sahan (kab) içine su okuyup yakındaki fırına göndermiş. Sahandaki su kaynadıkça yakın kahvede oturan hırsız başlamış feryada;

"Amanın uşak yanıyorum!. Dergaha ben girdim, imdat kurtarın beni!. Almış komser teslim etmişler.

IV) Torunu Eczacı Hasan Aytemiz anlatıyor:

Dedem merhum (k.s.a.) Fransız harbinde kış günü paltosunu giyip, silahlarını kuşanıp cihada giderken, Anne annem ve teyzelerim, peşi sıra çok endişe ederlermiş.

"Aha şimdi vurulup şehid düşer cenazesini getirirler!.." diye.

Oysa gayet metin ve mütevekkil, etrafına;

-Siz merak etmeyin. Evvel Allah (c.c.) büyüklerin himmetiyle, kafirin kurşunu bize işlemez!. buyururlarmış.

Böyle, böyle cihaddan her dönüşte, dedem paltoyu çıkarırken, yere şakır, şakır mermi çekirdeği dökülürmüş.

Bu menkıbeyi; Allah (c.c.) hepsine Rahmet etsin hem dayımdan hem de teyzelerimden çok duydum.

26) MÜFTÜ HAFİZ ALİ EFENDİ (k.s.a.)

1877'de Maraş'ın Şekerli mahallesinde doğdu. Babaları, Nalbant Ökkeş Efendi, Leblebicizade'ler diye bilinen bir ailedendir. İlk tahsiline Huffaz mektebinde başlar, Tiyeklioğlu Veysel Efendi de hıfzını tamamladıktan sonra, Andırınlı Hacı Osman ve Hocazede Mehmed Efendiye devam eder. Tahsilini ilerletmek için önce Kayseri'ye sonra Konya üzerinden İstanbul'a geçer. Sultan Ahmed Medreselerine devam eder. Bu arada hıfzını da ilerleterek hafız-ı kurra olur. Buradan icazet alarak Maraş'a döner. 1904'de askere çağrılır. Tam bu sırada Çarşıbaşı Camii imamı vefat edince, Müftülük bu görevi kendisine teklif eder. İmamlığa başlayınca askerlikten muaf olur. Maraş harbi de dahil (1919-20) aralıksız 15 yıl bu görevi yapar. Kurtuluş harbinde sarıklı mücahit ve yönetici olarak çalışır. O yıllarda Andoluğu kurtuluşa teşvik için, şehir şehir gezen Şeyh Sünusi Hazretleri (k.s.a.) Maraş'a uğrar. Hafız Ali Efendi (k.s.a.) bu zattan Sunusilik yolunun zikir ve erkanını alır. Aynı zattan Hilafet almadığı için kimseye zikir vermez. Mürşidinden aldığı zikir ve erkanı ömür boyu devam ettirir.

Geceleri teheccüde kalkmak virdleri arasındaydı. Az yer, az uyur. Sabah namazından sonra uyumaz aldığı virdleri yapar, iki rekat işrak ile virdini tamamlardı. Kahkaha ile gülmez, gülmeyi de hoş karşılamazdı. 1929'da Müftü H. Rafet Seçkin, hocanın vefatı ile boşalan müftülüğe getirildi. Müftülük görevi ile birlikte Çarşıbaşı Camii imam ve hatipliğini de yürütürdü.

Medreselerin lağvına kadar Müderris olarak da görev yapmıştır.

Cömertlik ve dinde nasihatçı olmak kendilerinde huy olmuştur. Kırklar defterine bu yüzden girdiği ehl-i hal tarafından ifade edilmiştir. (Başlangıçta geçen hadis-i şerif)

Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Hazretlerinin (k.s.a.) ruhaniyetinden istifade etmiş onun kitapları olan; Ramuz-u Ehadis, Levamul Ukûl, Cami-ul Usul, Garib-ul Hadis kütüphanesinde bulunmaktadır. Allahû alem talebeliği esnasında derslerine de devam etmiştir. 1964 yılında emekliye ayrılır, bağında gezerken düşer ayağı kırılır. 25 Mayıs 1967'de Cenab-ı Hakkın Rahmetine kavuşur.

İbretli sözlerinden bazıları:

* “Geç geçenden ibn-i vakt ol gözle hâl

Çekme ferda kaygusun ferda ya sal!.”

* “İslamın şartı beştir” dersiniz öyle mi? Ey Müslümanlar, şart gerçek maksat olmayıp, maksadın gerçekleşmesi için gerekli olan amele denir!.. Yani şart olmayınca meşrut olmaz!..

* Cenab-ı Allah (c.c.) Kur'an da otuzdan fazla yerde; “Akimussalate ve Atüzzekate” buyuruyor. Dikkat ediniz “Namazlarınızı kılınız!” demiyor. “Namazlarınızı ikame ediniz!.. diyor.

* Ey bire müminler!. Namazları kılmamak kati olarak zinadan daha büyük bir günahdır!..

* Gönül ki gülşen'i imanın mevkiidir!. Dört tarafı mükemmel olmazsa elbette şeytanın oyun sahası olur.

* Ey uyanaraktan ciddi tevbe ile kafiye-i müminine sağlam surette giresi Müslümanlar!..

* “Defter-i amalini gözden geçirdim herkesin,

Defter-i cürmüm gibi kara defter görmedim!.”

Kerametleri:

I) Serdar Yakar naklediyor:

Hoca efendinin, Antep’te de çok seveni varmış, zaman zaman gelip götürür sohbetinden istifade ederlermiş. Böyle bir misafirlikten sonra, hoca efendiyi, Antep çıkışından yalnız olarak gönderiyorlar. Sonra;

“Yahû biz ne yaptık?. Hoca Efendiyi nasıl yalnız gönderdik!” diye hayıflanıyorlar. O sıralarda “Karabıyıklı” denilen yerde eşkıya varmış. Arkadan, yarım saat geçmeden iki atlı daha gönderiyorlar. Atlılar hızlı bir şekilde koşturmalarına rağmen hoca efendiye yetişemiyorlar. Maraş’a gelip, evine sorduklarında; hoca efendinin dört-beş saat önce, Maraş’a gelip istirahatete çekildiğini hayret ve taaccüple öğreniyorlar.

II) Mustafa Direk anlatıyor:

Bir arkadaşımınla Hocaefendiyi ziyarete gittik. Bize “Hoş geldiniz Paşam!” deyip, birer küçük şişe esans verdi. Sonra soru sormak için müsaade istedim. “Sor dedi!” Ben de;

-Hocam ben Cizre de bir hocadan tarikat dersi aldım. Fakat gidip gelmem zor oluyor. Sohbetine de iştirak edemiyorum. Burada Behçet Efendi var. Bir de Sivas’ta Nakşi İsmail Hakkı Toprak var. Bana ne tavsiye edersiniz?. Diye sordum. Bana:

- Paşam sen git Sivas’a ölümlük, dirimlik bir ders al!. (Sonra arkadaşımın dönererek) Senin tarikatte nasibin yok sen tüccarlık yap!. dedi. Arkadaşım o sırada tüccar olduğu değildi kısa bir süre sonra tüccar oldu.

II) Serdar Yakar naklediyor:

Ulu Camii avlusuna gelen bir cenazeyi bir meczuba göstererek;

-Seyyah bak bakalım bu cenazenin hali nicedir!. diye sorar. Meczub;

-Hocam!.. Hocam!. Bu adamı zebanilerin her birisi bir tarafa çekiştiriyorlar!. der.

Camiye girilip tevhid hatmi yapıp cenaze namazı kılındıktan sonra, Hocaefendi, Meczuba;

-Seyyah şu adamcağızın durumuna bir daha bak bakalım!. der. Meczub;

-Adamın durumu çok değişmiş hocam!. Deminkiler gitmiş!. Rahmet melekleri gelmiş!. der.

Hocafendi bunun üzerine;

-Eee evladım!. Cenab-ı Allah bir kulunun duasını kabul ederse, günahkar kulunun günahını da afv eder!. der.

VI) Hüseyin Bahar hoca anlatıyor:

Hocaefendinin Müftülüğü sırasında ben de Kümbet camii imamıydım. Babam yeni vefat etmişti. Bir ziyaretim de, fotoğrafını büyüttürmeyi soracaktım ki, ben sormadan o söyledi:

-Evladım insanın dimağı Levh-i Mahfuz’un misalidir. Şimdi senin babayın şekli şemali dimağındadır. Fotoğrafını büyütüp çerçeveletmeye gerek yoktur!. dedi.

Daha meseleyi açmadan cevabımı almıştım.

IV) Eşter Hafız anlatıyor:

Bir gün Hocaefendiyi ziyarete gitmişim, bana;

-Söyle bakalım hafız!. “İnnallahe meallezinet tevak vellezine hümm muhsinun!”. Ayeti nerede geçer?

Ester hafız düşünür, düşünür bulamaz ve;

-Hocam bilemedim!. der. Hocaefendi;

-Pekii bilince gel!. der.

O gece yatsı namazına kadar ayeti araştıran Eşter Hafız, bulamaz ve yatar uyur. Rüyasında hocaefendi;

-Hafız ayeti bulamadın mı?. Ayet Nahl suresinin son 138. ayeti!. Orada geçer, deyince hafız rüyada hoca efendinin elini öper, uyanır.

Daha sonra evdekilerin yardımıyla rüyanın aynı vaki olduğunu anlar bir sonraki gün hoca efendiye gelen Eşter Hafız;

-Hocam ayeti buldum! der. Hocaefendi;

-Bulursun tabii! Gece gelip haber veren olursa, babam da bulur!. der.

VI) Kamil Abacıoğlu anlatıyor:

Bazı gençler gelip bana sordular:

-Hocam Hafız Ali Efendi'nin sizce en büyük kerameti hangisidir?. Ben de onlara;

-60 yıllık kahveci Kel Ahmed'i tevbe ettirip kahvecilikten çekip aldı, bundan büyük keramet mi olur!. dedim.

VII) Vehbi Aslantürk anlatıyor:

Kendisine fetva için gelenlere “Sen haklısın!”, “Sen haksızsın!” demezdi. Haksız dediği adam dinden soğur diye. Soruları şer-i şerif içinde çözer, tarafları ikna eder sulh içinde uzlaştırıp gönderirdi.

VIII) Vehbi Aslantürk anlatıyor:

Hoca Efendi'nin ömrünün son günlerinde saatçilik yapıyordum. Bir gün yakınları, hoca efendiye ait bir cep bir de duvar saatini tamir için bana getirdiler. Saatleri açtığımda, ikisinin de zembereği kırılmıştı. O an içim ürperdi.. Allah Allah yoksa hocaefendinin eceli mi yaklaştı. “Lahavlevela” çektim tamir için zemberek

siparişi verdim. Daha zemberekler İstanbul'dan gelmeden, Hakkın Rahmetine kavuşmuştu. Yani saatının zemberekleri ölümü sanki iki gün önce haber vermişti.

IV) Mustafa Ramazanoğlu anlatıyor:

Hoca Efendi merhum, rüya tabir ilmine de vakıftı. Gördüğüm rüyayı kendilerine arz ettim:

“Rüyamda Bediüzzaman Said Nursi Hazretlerini sırtıma almışım bir camiye götürüyormuşum. Epeyce götürdükten sonra yorulmuşum, dizimin bağı çözüldü, buna rağmen güçlkle yürüyüşümü devam ettiriyorum. Gideceğimiz camii halâ uzaktaydı. O sırada yakında bir camii görüldü, kendilerine hitapla; “Üstadım şu yakın camiye girelim mi? deyince. “Pekiyi!” dedi. Ben de o camiye girdim. Rüyadan uyandım!” Hoca Efendi şöyle yorumladı: “Oğlum Mustafa; Saidi Nursi Hazretlerini sırtlaman onun ilmini yayacağına delalet eder. Dizinin bağının çözülmesi, Devlet tarafından takibe uğrayacağına, camiye girmeniz de o sıkıntıdan beraat edeceğinize alamettir!” buyurdular.

Hakikaten iki ay sonra, 1952 Malatya hadisesi dolayısıyla, yetmiş gün hücre hapsinde kaldım. Sonra biiznillahûteala beraat ettim.

Rüya aynı ile vaki olmuştur.

27) ELBİSTANLI (AVLİYALI) KARPUZOĞLU HACI AHMED EFENDİ (k.s.a.)

1820'li yıllarda, Elbistan'a bağlı (Avliya) köyünde doğdu. Çocukluk ve gençlik yılları köyünde ve Elsitan'da geçti. Akli ve nakli ilimleri burada tahsil etti. Askerliğini yaptığı Kilis'te yolu zamanın büyüklerinden, Kilisli Baytazzade Sermest Abdullah (k.s.a.) hazretlerine uğradı. Askerlikten sonra orada kalıp seyr-i sülûkunu tamamladı icazed ve sancakla şerefle ni p memleketi Elbistan'a gönderildi. Şimdi yıkılmış bulunan, Ulu Camii civarındaki tekke ve zaviyesini açarak irşat hizmetine başladı.

Kapısının önünden geçen bir genç çok dikkatini çekti. Yüksek himmetleriyle o genci cezb edip dervişliğine aldı. O genç bilahare hilafeti ile şereflenecek olan Cüceğaçoğullarından Mustafa Efendi'dir.

Gençlik yıllarında yörede adet olduğu vechile karakucak güreşiyle ilgilenen Ahmed Efendi bu sayede irice ve sportmen bir bünyeye de sahiptir. Bir gün mürşidi Baytazzade'yi ziyaretten dönerken kısa yolu tercih ederek Ahirdağı-Zeytûn-Celâ yolunu tercih eder. On kadar ermeni eşkiyası yolunu keser. Küfür ederek eziyet etmeye yeltendikleri bir sırada, Ahmed Efendi yaradana sığınıp Osmanlı tokatlarını bir biri ardı sıra patlatmaya başlamış. El, her kalkış inişte bir ermeni eşkiyası acı bir çığlık atarak yere yuvarlanıyormuş. Kısa bir zamanda eşkiya zararsız hale gelmiş. Daha sonra ayıkan eşkiya dabana kuvvet kaçmaya başlayınca, Ahmed Efendi arkadan seslenmiş:

-Ulan kefereler!.. Siz bir müslümanın yirmi kefereye denk olduğunu duymadınız mı?..

1912 yılında, Hakkın rahmetine kavuşan Karpuzoğlu Hacı Ahmed Efendi (k.s.a.) Kızılcaoba (şimdilerde, Oruçoğlu stadyumunun üst kısmındaki) istirahatgahına defn ediliyor. Kendilerine mürşidi tarafından verilen sancakta türbesindedir.

Kaddesallahu sirrûl aziz.

Bağlılarından Mehmet Saldamlı anlatıyor:

“Onlar kabirlerinde diridirler. Gençliğimizde türbeye yaptığımız ziyaret esnasında, türbedar anlatmıştı;

İkinci vakti kapıyı kapatıp giderken türbenin içinde bir su dolu ibrikle, bir leğen koyuyoruz, devrisi günü sabahleyin gelip baktığımızda, ibriğin suyu yarıya inmiş aynı su leğenin içinde duruyor.”

Yörede, hazretin gece namaz kıldığına inanılır.

28) ELBİSTANLI CÜCEAĞAÇOĞLU

HACI MUSTAFA EFENDİ (k.s.a.)

1861’de Elsitanda dünyaya geldi. Annesi Reyhanlı aşiretinden Eşe hanım, babası Cüceağaçoğlu Süleyman efendidir. Annesi Eşe hatun, kendisine hamileyken, gözü ile görür gibi arkasında olan olayları da görmüş, doğumdan sonra bu hali kaybolmuş.

Çok küçük yaşlarda hıfzını tamamlamış, o zamanki yöre alimlerinden akli ve nakli ilimleri almış. Seyr-i sülukûnu tamamlamak için yörede bir zata intisab etmişse de, mürşidinin vefatı üzerine, o sırada Elbistan’a görevlendirilen Kilisli Baytazzade Serbest Abdullah Efendi’nin halifelerinden, Karpuzoğlu Ahmed Efendiye (k.s.a.) intisab etmiş. Genç yaşta mürşidi ile birlikte hacca gitmiş. Giderken bir çuval yöre toprağını da beraber götürmüş. Mürşidi;

-Bu toprak nolacak?. diye sorunca,

-Efendim Resullahın (S.A.V.) beldesinin toprağını kirletmeyelim. Tuvalet için bu toprakları kullanalım!. demiş.

Bir başka müridi;

-Efendim hacca niçin sadece Mustafa Efendiyi götürüyorsunuz?. diye sorunca cevaben;

-Ravzayı mutahharada, Resulullah; “getirdiğin müritlerin bunlar mı?” diye sorarsa, Efendim!. Kutsal topraklara saygıda kusur etmeyecek adaşınız Mustafa’mı getirdim derim!. buyururlar.

Ahmed Efendi (k.s.a.) vefatlarına yakın ihvanlarına bir gün şöyle buyuruyorlar: (Kendilerini kast

ederek) “Bu karpuzoğlunun yolunu ve soyunu, şu Mustafa koruyacak!”. Aynen öyle olmuş.

Mustafa Efendi’nin vefatında yöre halk şairlerinden; Ahmet Çıtak şu şiiri yazmış:

1949 Eylül’ün onu,
Büründü kabeden aldığı donu,
Daşoluk böründe Perşembe günü,
Meclis-î alâya konu efendim!.

Şule verir çarkı alem çırası,
Uğradı mateme söndü efendim,
Yürekteki derdin yoktur çaresi,
Hasretim bağrımı deldi efendim!.

Sonu yok bu fani dünyada akip,
Bunca müridanı ateşe yakıp,
Alem-i İslamı öksüz bırakıp,
Bir kuru toprağa konu efendim!.

Vefatları; 10 Eylül 1949 olup türbeleri; Daşoğluk bağlarındadır.

Kaddesallahû sirrehûl aziz.

Menkıbeleri;

I) Abdullah İncikli anlatıyor;

Antep’li bir müridi hoca efendiyi ziyarete geliyor. Hoca efendi, bahçesinde, sedir üzerinde sohbet yapmaya hazırlanıyor, yemeniyi (ayakkabı) çıkaran Antep’li elini öpmek için, mürşidine yaklaştığında, hoca efendi çok uzaklara bakmakta ve;

-Lahavleulakuvvete ila billahil aliyül azim!
buyuruyorlar.

Devamla, yerden müridinin gülşeftali yemenisin tekini alıp;

-Ya Hayy!.. Narası ile birlikte fırlatıyor. Sonra dönüp diğer müridlerine;

-Antep'liye çabuk bir ayakkabı getirin!. Yavrum, Antep'li sen acele yemeninin tekini de al, Antep'e yetiş!.. Hanımının sana ihtiyacı var!.

Yüzüstü, dört nala, Antep'e dönen mürid evine vardığında, akraba ve komşular ziyarette. Hanımına sebebini soruyor. Hanımı cevaplıyor:

-Efendi sen Elbistan'a gittiğinin ikinci günü ikinci vakti dış kapı açıldı, namaz hazırlığındaydım, sen geldin sandım, iç kapı açılınca sen olmadığını anladım, bana saldırı, tam bütün umutlarımı kaybetmişken senin yemeni şırrakkk diye alnına değmesin mi, baktım, adam ölmüş, bekçiyi çağırdım gelip götürdüler, şükür Allah'ım (c.c.) korudu. der.

II) Abdullah İncikli anlatıyor:

Hoca Efendi'nin, Elbistan'da demircilik yapan, bir müridi varmış. Üç beş ay geçmesine rağmen dükkana tek bir müşteri gelmemiş. Bu durumu hocasına arz etmeye ve dâua talebine gelen mürid durumu bildirince. Hoca Efendi evin baltasını sedirin altından çıkarıp demirciye uzattı.

-Al oğlum bu baltayı bileğile durumun açılır, inşallah!. buyurdu.

Demirci baltayı alıp gitti. Aradan bir hafta geçti, bileğilenmeye giden balta gelmez.

Hoca Efendi bir başka müridini, baltayı istemek üzere demirciye gönderdi., Tam o sırada demirci mürid çıkıp gelir.

-Hocam, dâuanız bereketiyle o kadar çok müşteri geldi ki, baltanızı bileyemedim özür dilerim!. En kısa zamanda bileğiler gönderirim!. der.

III) Saatçı Nazmi Gök anlatıyor:

Türk köyüne (Pınarbaşı mah.) Karpuzcu Hacı Mustafa Efendi'nin (k.s.a.) ziyaretine gitmişim. Yapalak köyünden bir adam geldi, yanında bir çuval bostan vardı. Hacı Mustafa Efendi gelen adama;

-Be adam!. Çuvalı kendi evinden alırsın da niçin bostanı komşunun tarlasından doldurursun? Bu bostanı ben yemem!.. buyurdu ve yemedi. Sonra gelen adama, biz; "Niye böyle yaptın?" diye sorduk. O da;

-Efendiyi sınamak için yapmışım gerçekten de Allah (c.c.) dostuymuş, bildi dedi.

IV) Saatçı Nazmi Gök anlatıyor:

Hoca Efendi (k.s.a.) vefatından kısa bir süre önce, şu anda türbesinin bulunduğu yer; Taşoluk bağlarımevkiine gelmiş. Müritlerine;

-Evlatlarım, Cenab-ı Allah'a kavuşmam yaklaştı. Şuraların taşını kaldırın da bizi buraya defnedersiniz, demiş.

Taş temizleme işi yapan müritler, şimdi türbenin bulunduğu yerdeki kayayı kaldıramamışlar. Kırmak istemişler kıramamışlar. Bunun üzerine gidip durumu Mustafa Efendi'ye arz etmişler. Biraz sonra kayanın yanına gelen Hoca Efendi (k.s.a.); bastonunun ucuyla dokunup kayayı 3-5 metre kaydırmış.

Hoca Efendi vefat ettikten sonra Taşoluk bağlarına defn edilmiş olup, halen türbesi buradadır.

V) Torunlarından biri anlatıyor;

Dostlarından biri, Hoca Efendi'ye, Halep'ten iki seccade göndermiş, getiren mürid her nasılsa seccadenin birisini yolda satmış. Salimen, Elbistan'a gelen mürid seccadeyi efendisine takdim etmeye geldiğinde, efendi, elini ağzının yanına getirip yan tarafa seslenmiş;

-Hûd dost!. Bize ne gönderdin?

Cevap gecikmeden gelmiş:

-Size iki seccade göndermişim!.. deyince, mürid;

-Efendim madem dilediğiniz zaman görüşüyorsunuz, seccadeyi bizimle niye gönderiyor sunuz? deyivermiş.

VI) Yakınlarından biri anlatıyor:

Dedemin müritlerinden, Haydaroğlu, Hızır (a.s.)'ı çok görmek istermiş, bu isteğini Şeyh'ine iletmış fakat, müsbet menfi bir cevap alamamış. Bir gün Haydaroğlu, atı ile beraber Söğütlü suyunu geçerken atı orada takılıp kalmış, neredeyse kendisini ve atını sel götürecektir bu arada bir zat gelip kendisine yardım ediyor ve bu sayede zor durumdan kurtuluyor. Daha sonra Hızır (a.s.) görme isteğini şeyhine arz eden Haydaroğluna, şeyhi;

-Evladım, seni Söğütlü suyunu geçerken kurtaran adamı kim sandın?!. demiş.

29) ELBİSTANLI MEKKELİ EFENDİ (k.s.a.)

Bir rivayete göre 1800'lü yılların başında Medine'yi Münevverede doğdu. (150-160 yaş yaşadığı söyleniyor) Akli ve nakli ilimleri Medinede tamamladı. Gençlik yıllarında Medinedeyken, oraya hacc ziyaretine gelen Seyyid Ahmed Bedevi (k.sa) hazretlerinin bir halifesine intisab etti. Mürşidinden aldığı bir işaretle buralara gelip, Celâ nahiyesinin (Ekinözü) Kandil mevkiine yerleşir.

Uzun uzlet günlerinden çıktığı bazı zamanlarda, Ekinözü-Elbistan ve Maraş'a dost ziyaretinde bulunuyor. Kendisinden zikir talep eden bazı taliplerine; "Yavrum bizim yolumuzda zikir ve riyazat çok ağırdır sizler takat getiremezsiniz. Ahmed Efendiye veya Mustafa Efendiye gidin (her ikisinin de ebedi aleme gözünden sonra Sivas'lı İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Efendiye gidin)" diyor.

Asıl adı Abdurrahman olan Mekkeli efendi, soyad kanunu çıkınca Marmara soy adını alıyor yani nüfus kaydında; "Abdurrahman Marmara" diye kayıtlıdır.

Bir zaman Medine'den kardeşi gelmiş, kendisini tekrar oraya götürmek istemişse de reddetmiş ve "Biz buralarda görevliyiz!.." buyurmuş.

Riyazat ve uzletle geçen 150 veya 160 sene yaşayan Mekke'li Efendi 1960'da Hakkın rahmetine kavuşuyor. Kabirleri Elbistan'ın Pınarbaşı mezarlığındadır.

Kaddesallahu sirrehûl aziz.

Menkıbeleri:

I) Hacı Hüsnü Yüksel anlatıyor:

Gençliğimde yaptığım haclardan birinde, sevabını, müridlerime bağışladım, nafile tavaflar yapıyordum. Önce Karpuzoğlu Ahmed Efendi hazretleri için bir tavaf yaptım. İkinci olarak Cücebaş Mustafa Efendi için nafile tavaf yaptım. Üçüncü olarak, Mustafa Efendi'nin oğlu Hasan Efendi için bir tavafa niyetlendim, başlayacaktım ki gizli bir el boynumu ters yöne çevirdi ve gizli bir ses işittim “Mekkeliye de!..” O halden kurtulmak için iki rekât namaz kıldım tevbe ettim yine tavafın başlama yerine gelip başlayacaktım ki deminki hal aynen tekrar etti. Bunun üzerine; “Bu tavafın da sevabını Mekkeli'ye bağışladım!” deyince tavafa başlamaya muvaffak oldum sonra da tavafı tamamlayıp sevabını Mekkeli Efendiye bağışladım, ancak ondan sonra, Hasan efendiye sevabını bağışladığım tavafa başlayabildim. Sonra da diğer büyüklere sevabını bağışladığım tavaflara muvaffak oldum. Elhamdülillah.

II) Saatçı Nazmi Gök anlatıyor:

Türk köyünde bir düğüne gitmiştik, yazın sahrada, Mekkeli (k.s.a.) bulunduğu bir toplulukta oturuyorduk. Mekkeli ile aramızda nerdeyse 40 mt mesafe vardı. Yanımda oturan Elbistan müftüsü Bedri Yinanç hocanın kulağına eğilip sordum:

-Hocam Mekkeli Efendi'nin yaşı kaç oldu? Mekkelinin bu konuşmayı o kadar uzaktan duyması mümkün değildi, fakat uzaktan seslendi:

-Ülek saatçı sen bizim yaşımızdan ne istersin?

Hayretten bir cevap veremedim ancak başımı önüme eğdim, sustum.

III) Gazeteci Mehmet Göçer anlatıyor: (*)

Bir gün Mekkeli Efendi, Orta Ören köyünde yörenin saygın bir ağası olan, Hüseyin Kılıç ağasının evine misafir olur. Yemekten sonra, tatlı niyetine bal ikram edilir. Baldan bir lokma alan, Mekkeli Efendi;

-Bu bal Berut dağının balı, kimden geldi? diye sorar. Hüseyin ağa;

-Efendi bizim 150'ye yakın kovanımız var bu bal bizim kovanımızın balı!. diye ısrar edince Mekkeli Efendi;

-Ülek(**) Hüseyin ağa bu bal sizin arıların balı değil!. Bu bal Berut dağının balı!. diye ısrar edince. Hüseyin ağa, eşi Selver hanımı çağırır.

-Selver hanım bak dinle, misafir bu bal sizin arıların balı değil! diyor sen ne dersin?. der, Selver hanım;

-Mekkeli Efendi artık yaşlanmış balların tadını karıştırıyor!.. der demez. Öte odadan gelin hanım seslenir:

-Anne!. Baba!. Siz yanılıyorsunuz Mekkeli amca doğru söylüyor. Babam dün bize gelirken bir sitil Berut dağı balı getirdi!. demiş.

Olay üzerine Hüseyin ağa ve eşi Selver hanım; Mekkeli Efendiden özür diliyorlar.

(*) Gazeteci sayın Mehmet Göçer, bu menkıbeyi; dostu, Milli Eğitim emeklisi Mustafa Kılıç'tan aldığını ifade etmiştir.

(**) Ülek sözcüğü, Mekkelinin, muhatabına kızdığı zaman kullandığı, kendine mahsus bir hitap şekli.

30) KORKMAZLI ABDULLAH EFENDİ (k.s.a.)

1865 veya 66 da, Göksun'a bağlı Korkmaz köyünde doğdu. Aslen Çerkez'dir. Ataları Kafkasya'dan gelip Göksun Korkmaz'a yerleşmişlerdir. İlk dini bilgileri Korkmaz köyü alimlerinden aldı. 13 yaşındayken, büyükleri, yakındaki Kamaşcık köyüne gelen, Nakşibendi Seyyid Abdullah (k.s.a.) hazretlerini ziyarete giderlerken, kendisi de onlara katıldı. Adaşı Seyyid Abdullah bunu görür görmez yanına çağırıldı. Ona zikir telkin etti, unutmamasın diye de ayrıca yazdırdı. Artık o küçücük çocuk yanına yazdığı zikri hergün hiç aksatmadan yapmaya başladı. Kısa bir süre sonra içine düşen ilim aşkını tatmin için Halep'e gitti. Medrese tahsilinin yanı sıra, Halep Rüştüyesini de bitirdi. Sonra ailesinin ısrarına dayanamayıp, Korkmaz'a döndü. Babalarından kalan arazi, küçükbaş ve büyükbaş hayvan varlığı dolayısıyla geçimini varyiyetinden karşıladı. İlmi dolayısıyla köyün imamlığını da yapıyordu. Bu arada yirmili yaşlara da gelmiş olduğundan, evlendi. Bu evliliğinden bir oğlan, beş kız çocuğu dünyaya geldi. Hocası Seyyid Abdullah'dan (k.s.a.) aldığı virdi hergün muntazaman yaptığı için keşfi açıldı. Rabitalarında artık her istediği zaman şeyhi ile konuşuyordu.

O sıralarda yörede bir kıtlık oldu. Köy, zahire getirmek için kendisinden rica etti, o da yanına 3-5 at alıp Halep'e gitti. Orada, deve pazarına gidip hayvanları zahire yüklemişti ki atları da zahireyi de kaybetti. O sırada mürşidi Seyyid Abdullah (k.s.a.), atları ve zahireyi kendisine teslim edip, Maraş yolunu da gösterdi.

Daha sonraları, Şah-ı Nakşibent ve Abdulkadir Geylani hazretlerinin ruhaniyetlerinden istifade etti.

Müridlerinden biri; "Rüyada Resulullahı görmek için ne yapayım?." diye sorunca cevaben;

"Adet ve ibadette Resulullahın ne yaptığını öğren, onları nefesine tatbik et istediğin zaman onu görürsün!." buyurdu.

Altmış yaşında geçirdiği rahatsızlıktan sonra gözleri görmez oluyor. Gönül gözü sayesinde kimseye muhtaç olmadan 30-35 sene daha yaşıyor.

O günlerde vefat eden kardeşinin bir gün sonra mezarını açtırıyor. Sebebi; "Kardeşim feryad ediyor, kendisine bir yılın musallat olmuş çabuk onu kurtaralım!.." diyor. Mezarı açtıklarında yılanın bir delikten kaçtığını görüyorlar. O deliğe çimento döküp mezarı tekrar kapatıyorlar.

1957'de vefat eden Abdullah Efendi (k.s.a.) çevreden gelen kalabalık bir cemaatle Korkmaz köyü mezarlığına defnediliyor. (k.s.a.)

Soyad kanunu çıktığı zaman Korkmazlı Abdullah Efendi, "YAZICI" soyadını almıştır.

Korkmazlı Abdullah Efendinin Menkıbeleri:

Bağlılarından, Hakkı Demir hocaefendi anlatıyor:

I) Birgün, efendimi ziyarete gitmiştim, elini öpüp huzurlarında otururken, buyurdular:

-Sen Medine'den geldin mi?. Cevaben;

-Efendim, ben Medine'ye gitmedim ki!.. Tekrar buyurdu;

-Bir gün Medine'ye gitmiştim!.. Çardaklı Şeyh Ahmed, Hz. Peygamberin (s.a.v.) ravzasının içindeki sarı direğin dibinde oturuyordu. Başında bir hayli durdum fakat yüzüme bakmadı!.. buyurdular.

Bendeniz, hadimleri;

-Efendim!. Siz ne zaman gittiniz?. dedim.

-Zahiren değil, Mintarafillah gitmişim!. buyurdular.

II) 1951 yılı içinde bir gün ziyaretlerine varmışım. Kendilerini, çok sıkıntılı gördüm. Sebebini sual edince;

-Hakkı!. Şu anda Kore'nin Seren köyünde Çinliler, Türk askerini kuşattılar. Savaş çok çetin geçiyor, iki taraftan da çok ölü var, ama inşallah iki saate kadar bizimkiler kurtulur!. buyurdular.

Gerçekten de o gün öğleyin saat 13 haberlerinde; Ankara radyosu, olayı haber verdi. Efendim, hadiseyi bize 6-7 saat önce haber vermişti.

III) Bir gün bağlıları ile birlikte sohbetinde oturuyorduk, buyurdular;

-Kendimi birden ay'ın üzerinde buldum, etrafıma baktım, kayalık ve topraktı. Toprağı simit'e (bulgurun incesi) benziyordu, su hiç yoktu, başka bir canlı da yoktu. Orada, batıya dönerek iki rek'at namaz kıldım!.

Hadimleri;(*)

-Efendim, niye batıya dönerek namaz kıldınız? diye sorduğumda;

-Çünkü Beytullah batı tarafa düşüyordu!. buyurdular.

Hadimleri;

-Efendim siz oraya nasıl gittiniz?

Kendileri bana dönerek;

-Ben de nasıl gittiğimi bilmiyorum, sen biliyor musun?. buyurdular.

-Hayır ben de bilmiyorum!. dedim. Bu olay 1954-55'te oldu.

IV) Bir gün sohbette şeyhime; tayy-ı mekân ve tayy-ı zamandan, sordum. Buyurdular:

-İnsan, Hakka vasıl olursa, her şeyin uzaklığı yakınlığı olmaz!. dedi. Kısa bir sukût'tan sonra;

-Şu anda Rusya'nın payıntahtındaki (başkent) bulunan senetleri okuyorum!. dedi.

Bana döndü;

-Sen okuyamıyor musun?. dedi. Bende;

-Hayır okuyamıyorum!. dedim. Kendileri;

-Ben de, seni okuyor zannediyordum!. Biraz süküttan sonra, sana şu anda Hz. Peygamberin huzurunda yüz derece verdiler!. buyurdu.

V) Bir gün buyurdular:

-Şu kırbacı al ve cinleri topla, Türklerle Bulgarlar savaşıyor!. Türk askerine destek ol!.. dediler.

Kırbacı salladım bir cin ordusu emrime geldi. Cinleri Bozhüyük köyüne kadar götürdüm mezarlığın içinde bir armut ağacı var, yanında, büyük bir taş var. O taşın üstüne çıktım, gelen bir subaya cinnileri teslim ettim. Daha sonra iyi haberlerini aldım.

VI) Saatci Nazmi Gök anlatıyor:

Sene 1953 ya da 54'dü. Bir gün ziyaret için Korkmaz köyüne gitmişim, o sırada, kara yoluyla hac yeni serbest olmuştu ve köy imamı Ali efendi de Hacc'dan yeni gelmişti, onu da ziyaret ettim. Bana başından geçen olayı anlattı:

-Birkaç gün evvel köy camiinde yaptığım haccı anlatıyordum; Peygamberimizin ravzayı mutahharasını

anlatırken, Fatıma validemiz de yanında yatıyor!. dedim. Bunun üzerine Abdullah efendi söze karıştı:

-Hayır!. Ali Hoca, Hz. Fatıma Cennet ül Baki'de!. dedi. Ali Hoca bu söze kızıp:

-Abdullah Efendi!. Ben hacca yeni gittim!. Sen unutmuşundur, hem gözlerin de amâ nereden bileceksin!. dedim.

Benim bu sözüme bozulmuş ki;

-Ali!.. Yatsıdan sonra bize gel konuyu halledelim!. dedi.

Yatsıdan sonra evine gittim. Benim gözümü kapattırıp tayy-ı mekanla Medine'ye götürdü, Cennet ül Bakî'ye gittik, oradan seslendi!.

-Esselamûn aleykûm!. Ya Fatıma ana!. deyince.

Toprağın kımıldadığını gören Ali Hoca, Abdullah Efendi'den özür dilemiş ve tekrar Korkmaz'a dönmüşler.

31) BERBERZADE ÖMER ÖZCAN (k.s.a.)

1899 tarihinde Maraş'ın Uzunoluk semtinde dünyaya geldi. Mahkeme baş katibi Mehmet Efendinin 3 oğlu, 2 kızının en küçükleri. İlk tahsilini mahalle mektebinde, idadiyi Acemli camiindeki idadide bitirdi. Evin, büyük evladı Memiş-i Tahir efendi (k.s.a) daha önce geçti. Halveti meşayihî. İstanbulda bulunduğu için ağabeyinden ilmen istifade edemedi. Klasik medrese tahsilini, babası merhum Berberzade Hacı Mehmet Efendiden tamamladı. Gençliğinde Darendeli Hacı Muhammed Efendinin sohbetine kavuştu. Onun vefatıyla, halifesi Duruş Efendi (k.s.a.) hazretlerine yöneldi. Mağralı camiinde çıkardığı erbainden sonra Duruş Efendi hazretlerinin hilafeti ile şereflendi. Fakat edebinden efendisi sağ iken çevresinden ayrılmadı. Bu arada Uzunoluk, Bektutiye Camiinde (Çınarlı) imam ve hatibliğe başladı. Ölünceye kadar bu görevini sürdüren Hoca Efendi. Hatmeleri de burada yaptı. Ölümünden kısa bir süre önce, (15 gün) bir hatm-i Hacegandan sonra solunda oturan Kamil Abacıoğlu ve sağında oturan Ceketçi Mustafa Efendi'nin ellerinin üstüne hafifçe dokunarak "Benden sonra bu hatmeleri siz yaparsınız!" diye ölümünün yaklaştığını haber verdi. Vefatı 11.09.1980 olmuştur.

Kaddesallahu sirrehulaziz, Lilahil fatiha maasselavat.

Buyurdıkları güzel sözler:

1) Az yiyen olur melek

Çok yiyen olur helâk

II) Gece gündüz ağlarsan
Sular gibi çağlarsan
Tez bulunur umman sana!..

III) Misafirlerine ikramı kendi elleriyle yapardı. Misafirleri; “Zahmet buyurdunuz efendim!..” derse “Zahmet değil rahmet olur inşallah!” buyururlardı.

Menkıbeleri:

IV) Karşılı Hacı Kocaman anlatıyor:

Birkaç ameleyle hoca efendinin bağıni kazmaya gitmiştik. Kazma işi bittikten sonra, ameleler benden yevmiye istediler. Ben de, “Yarın hoca efendiden alıp vereyim!” dedim. Bir gün sonra, hoca efendinin imamlık yaptığı Çınarlı camiine geldim. Daha önceleri ihtiyacım olur diye, evde sandığın dibinde bir çıkın içinde para biriktiriyordum, bu durumu ben ve hanımdan başka bir de Allah (c.c.) biliyordu. Yani hocama söylememiştim. Bağ kazma işinin bittiğini hocama arz ettiğimde, Bana “Hacı!. Şu sandıkta sakladığın paradan öde de aylığı alınca ben sana öderim!..” dedi. Para biriktirdiğimi nasıl bildiğine hala hayret ederim.

V) Yine Karşılı Hacı Efendi anlatıyor:

Arkadaşlar beni başka bir tarikate götürmek istediler. Ben de müsaade almak için Çınarlı camiine gittim. İkinci namazını kıldıktan sonra, hocamın elini öptüm daha soruyu sormadan elimden tuttu, avludaki ulu çınarın dibine götürdü. “Bak evlat bu çınar gibi ol!. Bir yere intisab ettinse orada sebat et!. Sebat edersen sen de bu çınar gibi olursun!” buyurdu.

VI) Oğlu Mimar Mustafa Özcan anlatıyor:

Bir gün, katır sırtında babamın terkinde Tekerek’teki bağımıza gidiyorduk. Babam zikr-i daim halinde idi. Bu arada rampalı keskin bir viraja gelmiştik ki, karşıdan gelen kamyonla burun buruna geldik. Atımız ürkü ve ayakları yerden kesildi, bende korkudan gözlerimi kapadım. Gözümü tekrar açtığımda yolun ortasında bir şey olmamış gibi atın sırtında gidiyorduk. Sordum;

-Baba nasıl kurtulduk yahû?.

-Allah korudu oğlum. Allah’ın (c.c.) koruduğunu hiçbir şey öldüremez!. buyurdu.

VII) Hafız Ali Acar anlatıyor:

Bir gün çok sıkıntıdaydım evde bir avuç zahire, bir kaşık yağ kalmamıştı. Masraf göreceğim param da yoktu. Hocamın arkasında ikinci namazını kıldım. Çıkışta hocamın elini öptüm, daha bir şey söylemeden, elimden tuttu ve beni hücreye götürdü. İçeriye girince;

-Hafız şimdi senin evinde bulgurda yoktur, pirinçte, yoktur!. Yağ da yoktur!.. Un’da yoktur!.. dedi.

Ve bunların her birini önüme düzdü sonra cebinden bir para çıkardı ve;

-Şu parayı al bir araba tut ve bunları evine götür!.. buyurdular.

Allah (c.c.) cennette cem etsin, amin.

VIII) Çekerci Mustafa Eskisarılı anlatıyor:

Hacı Ömer Efendime (k.s.a.), bulanıktan bir müntesibi bir kese altın getirmiş hediye etmiş, Hacı Ömer Efendim de bu parayı alıp hocası Duruş Efendiye

götürmüş hediye etmiş o sırada Duruş Efendi Tekerekteki bağında su sarnıcı yaptırmaktadır ve parası bitmiştir. Bu gelen para çok ikrama geçer ve Hacı Ömer Efendime

-Aferin Ömer bu hediye çok ikrama geçti!.” buyururlar.

32) SEYYİD MUHAMMED MASÛM HAŞİMÎ (k.s.a.)

1932’de Cizre de doğdu, babası, Seyyid Şeyh Muhammed Kadri (k.s.a.)’dir. Zahir ve batın ilimlerini babasının yanında ve babasının da, üstadı olan; Şeyh Seyyid Muhammed Hüsameddin Tavili (k.s.a.)’den tamamladı. Kısa süre Cizre de müderrislikten sonra, Maraş’a askerlik hizmetini ifa için geldi. 1954 yılında, yukarı kışlada askerlik yaparken, Azrail (a.s.) kendisine ölümünün yaklaştığını haber verdi. Seydimiz, bunun üzerine, akşam taadatında, arkadaşlarından helalık diledi. Arkadaşları, bunu şaka zannederek, kendisini kırmamak için haklarını helâl ediyorlar. Sabah içtimanda bölük komutanı ile aralarında şu konuşma geçiyor.

Seyyid Masum;

-Komutanım, arkadaşlarımla helâllaştım!. Siz de hakkınızı helâl ediniz!.

Komutan:

-Bir şeye mi canın sıkıldı? Yoksa siladan kötü bir haber mi aldın?. Canını sıkma, biz sana yardımcı olalım!. diyorsa da.

Seyyid Masûm:

-Hayır komutanım bir sıkıntım yok ama bana böyle bildirildi. Bu dünyadan nasibimiz bu kadarmış!.

Komutan:

-Haydi Masum sen bugün talime gitme!. Git yatakhane de istirahat et!. diyor.

Yatakhaneye giden, Seyyid Masum'dan biraz sonra "Öldü" haberi geliyor. Komutanları ailesine haber veriyorlar. Bu arada durumdan haberi olan devrin müftüsü; Hafız Ali Efendi (k.s.a.); bir gün sonra cenazeyi almaya gelen yakınlarına;

-Hocalar!. Sünnet olan, mü'minin vefat ettiği yerde defnidir!. Bu seyidimizi bize bağışlayın burada defnedelim!. diyorlar. Muhammed Masum'un ailesi, gerekçeyi haklı buluyorlar. Cenaze kalabalık bir cemaat'le Şeyh Adil mezarlığı askeri şehidliğine defnediliyor.

Menkıbeleri:

Muhammed Masum (k.s.a.) vefatından sonra babasına rüyada görünüp yakın bir mezardaki, "Kabir azabını" şikayet ediyorlar:

-Babacığım mezarımın yakınında bir hanım mevta var ona kabir azabı yapıyor!. Onun, haykırımlarından benimle beraber bütün mezarlık rahatsız oluyor!. Dûa buyurun da ondan bu kabir azabı kalsın!. diyor.

Bir hafta sonra yine babasına görünüp;

-Babacığım, Allah (c.c.), duanızı kabul buyurdu!. Duanız bereketiyle o bayan mevtadan azab kaldırıldı. Elhamdülillah şimdi rahatız!. buyuruyorlar.

Seyidimizin vefatında üst teğmen olan bölük komutanı daha sonra T.S.K.de Albaylık rütbesine kadar yükseliyorlar. O rütbeden emekli olup Ankara'ya yerleşiyorlar. Bu vefalı komutan; Velayetine şahid olduğu askerinin kabrini her sene gelip ziyaret ediyorlar.

Kaddesallahû sirrehul aziz.

Seyidimizin mübarek kabirleri, şehitlik kapısından girişte, batıya doğru inen yolun yirmi metre ilerisinde sol taraftadır.

33) MUŞLU AHMET FETHULLAH CAMİİ

Ahmed Efendi, Muş vilayetinin, Malazgirt ilçesinin, eski adı Şibo (Adaksu) köyünde 1924'te doğmuştur. Dedeleri o yörenin şeyhlerinden; Şeyh Ahmed Camii (k.s.a.) yaşadığı zamanın seçkin alim ve şeyhlerindendi. Babası, Fethullah Camii (Rahimehullah), Birinci Dünya harbinde, Ruslara karşı savaştı. Cihad'ı esnasında gözü pek ve yiğitliği ile temayüz etmiştir. 1932'de vefat ettiğinde, anne bir kardeşlerinin en büyüğü hoca efendiydi ve henüz sekiz yaşındaydı. Bu yüzden tahsiline ara verdi. Kardeşlerinin geçimini yoluna koyduğunda yirmi yaşına gelmişti. Tekrar yarım bıraktığı tahsiline başladı. Baba bir kardeşi Muhammed Efendiden ilk medrese bilgilerini aldı. Aynı zamanda Tarikat-i Aliye-i Nakşibendi'ye intisab etti. Kısa bir süre sonra Muhammed Efendi de Hakkın Rahmetine kavuştu. Bunun üzerine ilim için sefere çıktı. Bu sebeple o zamanki Şarkta hemen hemen bütün alimlerle tanıştı, görüştü. Bu arada; Hadis, kelam, fıkıh ve Arabcanın inceliklerini, Nakşi şeyhi; alim ve fazıl, Abdulhadi El Ömer el Buti'den (k.s.a) aldı. Şeyh Muhammed Zahid'ül Molla Kirdi ve Şeyh Abdurrahman Ömeri'nin (k.s.a) sohbetinde bulundu.

Bir gün hocası Abdulhadi (k.s.a) ona;

-Molla Ahmed nerelere bakıyorsun öyle!. diye sordu.

Genç molla Ahmed:

-Hocam şu yeşeren tabiatı seyrediyorum. Bakıyorum da zamanında budanan ve bakımı yapılan

ağaçlar çok güzel boy veriyor. Bakımsızlar ise cüce kalıyor!. dedi.

Bu cevaba üstadı çok memnun oldu.

Bir defasında günlük evradını yaparken “Sübhanallâh” sözcüğü dolayısıyla, Rabbisından utandı ve “Allahım (c.c.) sen zaten noksan sıfatlardan uzaksın, malumu ilama ne hacet!.” dedi. Bu halini efendisine arz etti. Onun teveccühüne mahzar oldu.

Az konuşmak, az yemek, az uyumak adetleri olmuştu. Seyahatleri sırasında; Cizre de genç mollalar, ona Eddürer ve Vesâya kitaplarından mevize sordular çok kısa ve veciz cevaplar verince “Sübhanallah ne kadar veciz ve özlü konuşuyor!.” Diyerek hayretlerini gizleyemediler.

Şavran köyünde, hocası Eşşeyh Abdurrahman el Ömer el Buti’den ilim aldığı sırada, Ramazan bayramının yatsı namazından sonra, camiden çıktı, yalnız başına köyün mezarlığına gitti. Mezarlık yüksek, dağlık ve ağaçlarla kaplı bir yerd. Orada hocası, Abdurrahman Efendi’nin (k.s.a.) dedesi Şeyh Abdurrahman eş Şaviri Hazretlerinin (k.s.a.) mezarı vardı. Sık ağaçlardan zor görünen mezarın yanına yaklaşmak zorken, orada bekledi. Kendi kendine; “Bir şeyler görünceye kadar, buradan içeri girmeyeceğim!.” dedi. Bir müddet sonra kendisine Allah’ın (c.c.) inayetiyle göreceğini görmek nasib oldu. Gidip, şeyh Abdullah eş Şaviri’nin merkadlerinin kuzeyine oturdu. Sabah ezanına kadar kabre müteveccih olarak orada kaldı. Kendileri, Şafii mezhebinden olmasına rağmen, Hanefi fıkhında da üstad olmuştu. İbn-i Ağabeydin, haşiyesini yediden fazla devretti, bu suretle hangi konunun, hangi ciltte, hangi sayfada olduğunu ezbere bilirdi. Bulunduğu yerlerde ve başka yerlerden gelen çözümü zor fıkhi konuları kolaylıkla çözüme kavuşturmuştur.

Bu arada Nakşi Şeyhi, İbrahim Hakkı (rahimeullahu tealâ)’nın sohbetine kavuştu, ölünceye kadar onunla beraber oldu. Şeyhini bizzat yıkayıp teçiz ve tekfinden sonra defnetti. Yeniden yollara düştü. Bu arada yaptığı bir istihare ve istişare neticesinde 1971’de Maraş’a gelip yerleşti. Duraklı camiinde görev yapıyor, yeni taliplerini, burada yetiştiriyordu. Bir yandan da tarikat arayışını sürdürüyordu. Bu arada Suriye’de bulunan Şazeli Şeyhi Abdülkadir İsa el Halebi (k.s.a.) ile tanıştı. Onun; “Hakaik an-il Tasavvuf” kitabını okudu. İstihare etti, istiharesi uygun çıkınca; Abdülkadir İsa eş Şazale el-Halebi Hazretlerine (k.s.a) intisab için görüşme izni istedi. Ruhsat çıktı, Haleb’e gitti ve son şeyhi Abdülkadir İsa (k.s.a) Hazretlerine intisab etti. Yeni şeyhi onu, on günlük halvete aldı. Sonra “Vird-i âm” izni verdi. Birkaç sene sonra da “Vird-i âm ve Hâs” izni verdi. Hilafetle şereflendirdi.

Kelam-ı Alileri:

I) Birinci şeyhimin vefatından sonra, Şeyh Abdülkadir Geylani, Seyyid İbn-i Meşş ve Seyyid Hasan eş Şazeli Hazretlerinin ruhaniyetlerinden çok istifade ettim. Buralardan bana birçok fetihler nasib oldu Elhamdülillah; buyururlardı.

II) İmam-ı Gazali (k.s.a) tarikat-ı riyazette sülûkumdur. İmam-ı Ebul Hasan Şazeli (k.s.a) tarikatı zikirde meşrebimdir!. buyururlardı.

III) Bu gün insanlar ayrı bir vadide, tarikat ayrı bir vadide!. Vallahi şu ana kadar hiçbir halvete doymadım!.. Onları vird olarak terk etmem de, mümkün değildir!. buyurdular.

Bizler, Bediüzzaman Said Nursiyi (r.a.) taklid ederiz, İmam-ı Gazaliyi taklid ederiz. İlk şeyhim İbrahim Hakkı’yı (k.s.a.) taklid ederiz. Efendim Şeyh Abdülkadir İsa (k.s.a)’ı taklid ederiz bir derece kazanabildikse bu yolla kazandık!..

IV) Ona sordular:

-Nail olduğunuz bu hallere nasıl muvaffak oldunuz?.

Şöyle buyurdular:

-Üç şeyle; 1) Sıtk ile, 2) İhlas ile, 3) Eneyi silmekle!.

Cenab-ı Allah (c.c.) hoca efendiyi erzel ömürden muhafaza ile uzun ömürlü eylesin, emsalini çoğaltsın himmetlerini şehrimizde daim ve baki etsin, amin.

SON SÖZ

Muhakkak ki; Dünya var olduğundan beri, Maraş'ta yaşayan evliya bu kadar değil, belki bunun birkaç katı. Biz, sizlere ancak menkıbelerine ulaşabildiğimiz 33 tanesini tanıtmaya fırsatı bulduk. Esasen halk arasında geçen şöyle bir Evliya tasnifi var. Bu tasnife göre;

Evliya üç çeşittir. Birinci çeşidini yalnız Allah (c.c.) bilir, kendi dahil kimse bilmez. İkinci çeşidini, Allah (c.c.) bilir, kendi de kendinin evliya olduğunu bilir fakat, başka kimse bilmez. Üçüncü çeşidini ise, Hem Allah (c.c.) bilir, hem de kendi bilir, hem de, Allah (c.c.) onun evliya olduğunu sadık kullarına bildirir. Sadık kulları da onun etrafında halkalanırlar. İşte, bu derlememizde biz, üçüncü çeşit evliyaları toparlayabildik. Elhamdülillah. Yaşadıkları devirlerde en az iki – üç yüz kişi ona, evliya olarak hüsnü zannetmiş. Ondan veli olarak himmet almış, istifade etmiştir. Esasen, menkıbelerinde ve kelam-ı kibarlarında, velayet nurları müşahade edilmekte. Ruhaniyetlerine teveccüh edildiğinde istifade edilmektedir.

Yazılı kaynak olarak ulaşabildiğimiz Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Onyedinci asır Maraş ziyaretgahları olarak; Deli Fakih Sultan, Omuzlu Küçi Dede, Dardiment Dede, Çomaklı Baba, Melik Üştür (Ecter), Karlı Baba, Çeşmi Çerez Baba, Alaüdevle Camiinde (Ulu Camii) yatan, İbrahim Dede, Saadettin Teftezani ve Manav Ali bin Bali Efendi'den bahsetmektedir. Bunlardan, menkıbelerine ulaşabildiğimiz bazıları “Tabakatımıza” geçti. Geri

kalanların ise sadece isimlerini vererek geçiyoruz. Allah (c.c.) sırlarının kudsiyetlerini artırsın.

Menkıbesine, ilk defa İmam-ı Şarani hazretlerinin (k.s.a.) Tabakat-ü Kübra'sında rastladığım (Huzeyfet ül Mer'aşi (k.s.a) hazretlerini, bulduğum bu kitaptan etkilenerak kitabımızın isminin: "Tabakat-ül Mer'aşiye" olmasını uygun bulduk.

Son olarak; Meşhur ve yaygın olmasına rağmen bizim ulaşamadığımız bir evliyaullah biliyorsanız, Allah rızası için bize yazın, kitabımızın bundan sonraki baskılarına ilave edelim, inşallah.

Muhakkak ki yaşadığımız şu an ki zaman diliminde de, Gavs vardır, kutuplar vardır, yediler, kırklar, üçyüzler vardır ve kıyamete kadar da var olacaklardır. Eğer onlar olmasa Dünya eksenin de dönmez. Onlar var ki, Dünyamız yörüngesinde dönüyor, kıyamet kopmuyor, Cenab-ı Allah (c.c.) Dünyamızı onların yüzüsuu hürmetine döndürüyor. Onlar; "El ülema verset-ül embiya" Hadis-i Şerifine uygun olan ülema-yı Rasihin ve Zülcenahenyndirler. Zahir ve Batın bilgileriyle mücehhez seyr-i sülukunu tamamlayıp icazetle şereflenmiş aziz insanlardır. Allah (c.c.) himmetlerini bizimle etsin, bizleri de onlarla haşredip Cennette Cemaliyle şereflendirsın, Amin.

*Fakir-i Pür taksir Osman
oğlu **Baba Tahir***

KAYNAKÇA

- 1) Kuran Meali, Yunus Vehbi Yavuz.
- 2) Hûlasetül Beyan fi Tefsir ül Kur'an, (16 cilt), Mehmed Vehbi Efendi.
- 3) Cami ul Usûl, Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin (k.s.a.).
- 4) Tasavufi Ahlak, (5 cilt), Mehmed Zahid Kutku (k.s.a.).
- 5) Evliyalar Ansiklopedisi, (12 cilt), Türkiye Gazatesi Yayınevi.
- 6) Mar'aş'ın Tarihi ve Coğrafyası, Prof. Besim Atalay, Tercüme; Mehmet Özbaş.
- 7) Tabakat'ül Kübra, (4 cilt), İmam-ı Şarani.
- 8) Nefahat ül Üns, Molla Abdurrahman Câmî.
- 9) Ahmed-i Kuddusi, M. Asim Köksal.
- 10) Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Üçdal Neşriyat.
- 11) Tezkeret'ül Evliya, Feridüddini Attar. Tercüme; M. Zahid Koktu.
- 12) Osmanlı Müellifleri, (3 cilt), Bursalı M. Tahir Efendi, Tercüme; Fikri Yavuz.
- 13) İslam Ansiklopedisi, (8 cilt), Şamil Yayınevi.
- 14) İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı.
- 15) Hafız Ali Efendi, Serdar Yakar – Yıldırım Alkış, Ukde Yayınları.
- 16) Gaziantep Evliyaları, C.Cahit Güzelbey.
- 17) Tasavvuf, Mahir İz.
- 18) Eshab-ı kehf ile ilgili makaleler, İbrahim Hakkı Konyalı
- 19) Eshab-ı Kehf Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı 1993, Prof. Dr. Faruk Sümer.
- 20) Avarüvül Mearif, İmam-ı Sühreverdi.
- 21) Tasavvuf ve Tarikatla İlgili Fetvalar, Ömer Ziyaeddin Dağıstani.
- 22) Mizan-üş Şeriat Burhan-üt Tarikat, Muhammed Hilmi Darendevidi, Tercüme; A.Remzi Keser.
- 23) Rabita-ı Şerife, E.Abdülhakîm Arvasi (k.s.a), Tercüme, Necip Fazıl Kısakürek.
- 24) Şevâhid'ün Nübüvve, Molla Abdurruhman Câmî.
- 25) Nidâ-ül Mü'minin Kur'an-ül Mübîn, Ahmed Fethullah Câmî, Tercüme; Süleyman Çelik.

UKDE KİTAPLIĞI
YAYINLANAN KİTAPLARIMIZ

1. Anılar ve İbretler (1994) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
2. Gönül Dostu (1995) / *Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
3. Kurtuluştan Bir Kesit (1995) / *Esmâ YAKAR* (Mevcudu Yok)
4. Ruhların Parmakları (1996) / *Mehmet ALPEREN* (Mevcudu Yok)
5. Bu Sistemden İslama (1996) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
6. Sultan Vahdettin ve Mustafa Kemal Paşa Milli Mücadelede (1996) / *Mehmet FATİŞOĞLU* (Mevcudu Yok)
7. Sorgulanması Gereken Kavramlar (1996) / *Mehmet SERTPOLAT* (Mevcudu Yok)
8. Necip Fazıl ve Mücadelesi (1996) / *Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
9. İslamlaşma Bilinci (1996) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
10. Memleketime Dair (1997) / *Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
11. İslam Sancısı (1997) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
12. Delil ve Hikmetleriyle İslam Fıkhı (1997) / *Ramazan PAK* (Mevcudu Yok)
13. Hayatı ve Mücadelesi ile Hafız Ali Efendi (1998) / *Yıldırım ALKIŞ – Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
14. Arş Gölgesi (1998) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
15. Tasavvufun Anahtarı (1998) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
16. Kahramanmaraş'ta Bayazıtogulları (1998) / *Bekir Sami BAYAZIT* (Mevcudu Yok)
17. Güz Yağmurları (1998) / *Kadir TANIR* (Mevcudu Yok)
18. Betül'ün Günlüğü (1998) / *Elif Betül YAKAR* (Mevcudu Yok)
19. Kurtuluşumuzun Manevi Mimarları (1992) / *Mehmet ALPEREN* (Mevcudu Yok)
20. Kurtuluşa Dair Üç Eser (1996) / *Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
21. Kıssa-ı Eshab-ı Kehf (1999) / *Yaşar ALPARSLAN* (Mevcudu Yok)
22. Bahçeci Hoca (1999) / *Ömer KAYA*
23. Kan Kırmızı Geceler (2000) / *M. Akif BALTUTAN*
24. Cahit Zarifoğlu (2000) / *Nazım ELMAS*

25. Hac Yolunda Gördüklerimiz (2000) / *H. Rıdvan BAĞRIÇIK* (Mevcudu Yok)
26. Kabe Yolunda (2001) / *H. Rıdvan BAĞRIÇIK* (Mevcudu Yok)
27. Yüz Yaşın Sırrı (2002) / *Ömer KAYA*
28. Mısır'da Hüküm Süren Çerkez Sultanları (2003) / Tercüme: *Kemal GÖRÜCÜ* (Mevcudu Yok)
29. Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemleri Kahramanmaraş Belediyesi Örneği (2003) / *Serdar YAKAR*
30. Mahalli Kelimeler Sözlüğü (2003) / *Ömer KAYA – Hacı Abdullah KOZAN*
31. Tarihi, Kültürü ve Sosyal Yapısı İle Kahramanmaraş'ta Ceridoğulları (2003) / *Serdar YAKAR – Ömer KAYA*
32. Kalbime Sığırdım Adıklarım (2004) / *Cuma TAHİROĞLU*
33. Gül Medeniyeti Kurtlar Sofrasında (2004) / *Cuma TAHİROĞLU*
34. Fıkıh Usulü (2004) / *Ramazan PAK*
35. Gönülümün Sesi (2004) / *Cuma TAHİROĞLU*
36. Milli Hassasiyet ve Manevi Mesuliyet (2006) / *Cuma TAHİROĞLU*
37. Alimin Önderliği (2006) / *Cemal NAR*
38. Münâcaât ve Na'tlar (2006) / *Yaşar ALPARSLAN*
39. Tarihte Alcı - Tecirli (Beğdili – İlbeyli – Elbeyli) Türkmenleri Soykimlikleri (2006) / *Mehmet ADİL (ALCIOĞLU)*
40. Dulkadir Beyliği Araştırmaları I (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
41. Heşt Bihişt –Kurulmuş Osmanlı Yükselişe Osmanlı Tarihi- (2008) / *İdris-i Bitlisî. Hazırlayan: Mehmet KARATAŞ, Selim KAYA, Yaşar BAŞ*
42. Maraş Yollarında (2008) / *Hasan Reşit TANKUT*
43. İstiklâl Savaşında Maraş (2008) / *Yaşar ALPARSLAN – Serdar YAKAR*
44. Gül Medeniyeti Çölde Bir Pınardır (2008) / *Cuma TAHİROĞLU*
45. Maraş Tarihi ve Coğrafyası (2008) / *Besim ATALAY*
46. Dulkadir Beyliği Araştırmaları II (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
47. Aşiretlerin İskanları (2008) / *Bekir Sami BAYAZIT*
48. Bir Hukuk Mücadelesi (2008) / *Serdar YAKAR*

49. Maraş Emîrleri (2008) / *Editörler: İlyas GÖKHAN / Selim KAYA*
50. Küskün (2008) / *Kadir TANIR*
51. Maraş'ta Misyoner Faâliyetleri ve Misyoner Okulları (2008) / *Mustafa ÇABUK*
52. Zeytin ve Çevresindeki Ermeni İsyanları (2008) / *A. Latif DİNÇASLAN*
53. Âşık Durdu Mehmet Yoksul (Âşık Mahfuzî) Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
54. Âşık Mustafa Zülkadiroğlu Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
55. İlkçağdan Dulkadirililere Kadar Maraş (2008) / *Yrd. Doç. Dr. İlyas GÖKHAN, Yrd. Doç. Dr. Selim KAYA*
56. Maraş Merkez Ağzı (2008) / *Mine KILIÇ*
57. Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi (2009) / *Dr. İsmail ALTINÖZ*
58. İlâveli Esmârü't-tevârih Maa Zeyl (2009) / *Mehmed Şemî Efendi, Hazırlayan: Dr. Mehmet KARATAŞ*
59. Muhammet Kâmil Ağdaş (Bahçeci Hoca) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
60. Mevlid / *Mar'asî Kurâ-zâde Nâdiri* (2009) / *Hazırlayan Gülcan Tamdır ALICI*
61. Osmanlı Diplomasi Tarihinden Bir Kesit Osmanlı Avusturya Diplomatik İlişkileri (1526- 1791) (2009) / *Uğur KURTARAN*
62. Maraş'ta Divanından Parça Kalmış Halk Şairleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
63. Türk Edebiyatında Maraşlılar (2009) / *Yaşar ALPARSLAN, Yrd. Doç. Dr. Lütüfî ALICI, Serdar YAKAR*
64. 100. Yılında 1909 Maraş'ta Ermeni Olayları (2009) / *Yrd. Doç. Dr. Nejla GÜNAY*
65. Muhteşem Osmanlı (2009) / *Mehmet FATİŞOĞLU*
66. Seyâhatnâme, Şehir Târihi ve Coğrafya Kitaplarına Göre Maraş (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
67. Türk Düşünce Tarihine Bir Bakış (2009) / *Yrd. Doç. Dr. Selahattin DÖĞÜŞ*
68. Maraş'ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Âlimleri (2009) / *Osman SANDALOĞLU, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
69. Maraş Bibliyografyası (2009) / *Cavit POLAT*

70. Büyük Hiciv Şâiri Âşık Mısdılı (Mustafa Hartlap'ın) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
71. Arap Belâgatinde Lafız ve Anlam (2009) / *Yrd. Doç. Dr. M. Akif ÖZDOĞAN*
72. Maraş Ağzı Koroğlu (2009) / *Hacı Ali ÖZTURAN*
73. Maraş Merkez Ağzı Kelimeler Deyimler (2009) / *Hacı Ali ÖZTURAN*
74. Muhtelif Cönklerden Maraş Halk Şâirlerine Âit Şiirler (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
75. Yakın Çağda Kahramanmaraş (2009) / *Prof. Dr. Ahmet EYİCİL*
76. Risale-i Nur'da İnsan (2009) / *Mehmet SAYGAZ*
77. Tertîbü'l-Ulûm (2009) / *Saçaklızâde (Eş-Şeyh Muhammed B. Ebî Bekr El Mer'aşî) - Çeviri: Doç. Dr. Zekeriya PAK - Yrd. Doç. Dr. M. Akif ÖZDOĞAN*
78. Divan-ı Hâfız-ı Mar'aşî (2010) / *Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütüfî ALICI*
79. Eshab-ı Kehf Vukûu Şuyûu (2010) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
80. Kahramanmaraş'ta Çocuk Oyunları (2010) / *Hacı Ali Özturan*